Mentor
әдістемелік орталығы

“MENTOR”
ӘДІСТЕМЕЛІК ОРТАЛЫҒЫ

«Үздік қалам»

республикалық ғылыми-танымдық
әдістемелік журналы

№9(5)
2024

Ақтөбе қаласы

МАЗМҰНЫ/CONTENT/СОДЕРЖАНИЕ

Аяп Арай Қосайқызы 4
Аяпбергенова Д.Ж., Наумцева Т.М. 6
Балмуханова Гулшат Ражановна 8
Баталина О.А., Наурзбаева С.Б. 10
Бисұлтанова Зина Ерсайынқызы 12
Динара Б., Дустанов А.И. 15
Бондаренко Елена Викторовна 18
Бурбаева Г.С., Сексембаева Г.М. 20
Гавдикадирова А.У., Жақсылыкова Л.А. 22
Ерикова М.Е., Семенихина С.Ф. 24
Естаева Асемгул Рахатовна 29
Жалгасбаева А.Б., Бекенова С.С. 33
Жилкибаева Жанагул Тураровна 36
Жумалиева Жазира Исенгельдиевна 40
Каржаупова Жания Абдуллаевна 43
Касимова У.Е., Жумашева Д.А. 46
Корикбаева Б.И., Жалгасбаева В.А. 48
Аяп Арай Қосайқызы 50
Куценко Л.И., Шляхтурова И.В. 53
Мезенец Т.И., Калимулин Р.Р. 55
Сейтов Бисенгали Рапашович 58
Сисенова Замира Максутовна 60
Старчикова Елена Ивановна 63
Стратинская О.В., Алгалиев М.Т. 65
Таханова А.А., Жолдасов А.Ж., Любавина А.Б. ... 68
Толеубаева Жанар Жалеловна 70
Тусибекова Лира Аликовна 71
Тустикбаева Г.И., Адайбаева С.С. 76
Умарова Гульсум Каримовна 79
Чернякова Елена Евгеньевна 85
Шатаева А.А., Маратқызы А., Медеуов Н.Б. 87
Аккенжина Асем Алибековна 89
Дробышева Дарья Сергеевна 91
Медеубаева Динара Коңдабаевна 93
Мұрзашева Айдана Арманқызы 96
Шынбаева Орынша Сатаевна 98
Бижан Нүргүл Дәрібайқызы 102
Айтімов Сәрсен Алтайұлы 104
Агысбаева Айдана Аскаровна 106
Шиндаулова Галия Шалкаровна 108
Длимбетова Дианна Ерболатовна 110
Даулетова В.А. 113
Жолдыбаева К.Д., Төлешова Т.М. 116
Баимбетова Мира Қуатжанқызы 119
Сатыбалдина Гулнур Маратовна 121
Нурмухамедова Гульназ Оразовна 123

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ ЕРЕЖЕСІ

Мақсаты: Педагогтердің ғылыми-танымдық әлеуетін дамыту.

Басылымы Қазақстан Республикасының Мәдениет және ақпарат министрлігі Ақпарат комитетінде тіркеуге алынып, мерзімді баспасөз басылымын, ақпараттық агенттікті және желілік басылымды есепке қою туралы № KZ49VPY00083149 куәлігі 2023 жылы 04 желтоқсанында берілген, құжатқа сәйкес 2024 жылдан бастап шығарылады.

Кезеңдік басылым: 1 жылда 24 рет, қазақ, орыс және ағылшын тілінде жарық көреді.

Журналда Қазақстан Республикасының арнайы және жоғары оқу орындары, мектепке дейінгі ұйым, ЖББОМ педагогтерінің шетелдік ғалымдар, ғылыми-зерттеу мекемелерінің ғалымдары орындайтын (орындаған) іргелі және қолданбалы ғылыми зерттеулердің, эксперименттік әзірлемелердің нәтижелері, сондай-ақ ғылыми-ақпараттық материалдар және т.б. жарияланады.

ЖАУАПТЫЛАР:
Бас редактор:
Нурбергенова Сауле Турмагамбетовна
Бас редактордың орынбасары:
Жайтапова Алтынай Альбековна, п.ғ.д., профессор
Редакция алқасы:
Тихомирова Валентина Тихоновнап.ғ.к., доцент
Сулекенова Гульжан Утесиновна
Рысбеова Айнур Маратовна
Озган Мехмет
Дауметова Салтанат Турмаганбетовна
Дизайн:
Муханбедин Аружан Айбарқызы

Меншік иесі: «Mentor» әдістемелік орталығы
(Ақтөбе қаласы)
Редакцияның мекен-жайы:
Индексі-030000
Ақтөбе қаласы, А.Молдагулова даңғылы 66/2

Авторлар қолжазбасы, суреттер өңделмейді және кері қайтарылмайды.
Редакция авторлар мақаласының мазмұнына жауап бермейді.
Журналда жарияланған материалдары көшіріп немесе өңдеп басу үшін редакцияның жазбаша рұқсаты алынып, сілтеме жасалуы міндетті.
Журналға жинақтарыңызды kalam2025@mail.ru. почта арқылы жіберулеріңізге болады.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ОҚУШЫЛАРДЫҢ АУЫЗША ЕСЕПТЕУ ДАҒДЫЛАРЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ МЕН ДАМЫТУ БАҒЫТТАРЫ

Аяп Арай Қосайқызы
Ақтөбе облысы Байғанин ауданы Қ.Мұханбетқалиұлы атындағы орта мектеп-гимназиясының бастауыш сынып мұғалімі

Математиканы оқытудың мақсаты барлық оқушыларды математика ғылыми негіздері туралы жүйелі білімдермен және оларды толық, сапалы да берік игеруге қажетті біліктіліктермен, дағдылармен қаруландыру болып табылады.

Қазіргі, ғылыми-техникалық прогресс жедел өсу кезенінде, математиканың ролі артты, сондықтан математикалық білім қоғамдық зор маңызға ие болды.

Ғылыми-техникалық және әлеуметтік қауырт прогресс жағдайында мектептің ролі бұрын-соңды болмаған дәрежеде артатындығы, мектептің - басты міндеті оқушыларға ғылым негіздерінен берік білім беру екендігі, олардың жоғары санасезімін қалыптастыру екендігі өмірге дайындау, саналы түрде мамандық таңдап ала білуге дайындау екендігі және орта білім беруді жетілдіре түсу мақсатымен мектепте берілетін білім мазмұнын қазіргі кездегі ғылым, техника және мәдениет жетістіктері мен талаптарына сәйкес ғылыми негізделген оқу жоспарын және программасын енгізу керек.

Бастауыш кластардың математика жөнінен жаңа программаларға көшуіне байланысты жаңа әдістемелік жүйе жасалды, ол жүйе жаңа программаны іске асырудың тиімді жолдарын қарастырады. Мұндай жүйені жасау үстінде математиканы оқыту ісінде бұрыннан жинақталған құнды делінгендердің бәрі пайдаланылды.

Бастауыш сынып математикасын оқыту үрдісінде есепті шығара білу шеберлігін қалыптастыру, жетілдіру және дамытудың шешуші бағыттарына тоқталайық.

- Есеп шығаруға үйрету – математиканы оқытудағы ең қиын әрі күрделі мәселелердің бірі. Бұл балалардың шама-шарқына, психологиялық жас ерекшелігіне сәйкес салыстыру, жан-жақты талдау жасау, қарама-қарсы қою. Жалпылау, түрлендіру, зерттеу, әр алуан категорияларға біріктіру, қорытындылау, абстрактциялау сияқты түрліше меңгеруіне байланысты бірдей дәрежеде орындала бермейді.
- Балалардың топтық, өзіндік ерекшеліктері қабілет деңгейлерінің әр түрлілігіне байланысты, олардың бәрінен де бір тарақтың жүзінен шыққандай есепті шығара білуге біркелкі үйренеді деуге болмайды.
- Есеп шығаруға үйрету алғашқы сабақтардың өзінде-ақ басталып, сынып ілгерілген сайын бірте-бірте сәйкес шеберлік те қалыптаса бастайды.

Ауызша есептеу дағдысын қалыптастыру бастауыш сыныптан басталатыны бәрімізге мәлім. Ол уақыт үнемдеу тұрғысынан тиімді. Бір ғана мысалдың нәтижесін бірнеше тәсілмен есептегенде берілетін түсіндірмелер, аралық нәтижелердің қалай шығатыны, ақтық нәтижеде не болатыны ауызша айтылады да, оларды жазуға уақыт жұмсалмайды. Оған қоса қай тәсілді қолдану оқушының өз еркінде болғанымен,

олардың барынша тиімдісін іріктеп алуды үйретуге де мүмкіндік мол.

Мұғалім әрбір методикалық әдістен, жаттығулар жүйесінен педагогикалық және психологиялық зандылықтардың, көрінісін байқап отырса, әрбір сабақты талдау кезінде соларға сүйеніп отырса, әрбір оқушы терең білім алатындай дәрежеге жетуге ат салысып, сол зандылықтарды пайдаланып отырса, сонда ғана методиканы саналы түрде игеріп, дұрыс қолдану мүмкін боладыПән аралық байланыстарды дұрыс іске асыру үшін, мұғалімнің мұны ескеруі өте қажет.

Ауызша жаттығуларды жүйелі түрде орындау есептеу дағдыларын бекітіп қана қоймайды сонымен қатар оқушылардың байқағыштығын, алғырлығын,

тапқырлығын дамытады, сабаққа қызығушылығын қалыптастырады,пәнді саналы түрде меңгеруге ынталандырады. Ауызша жаттығуларды бастауыш сыныптарда әр сабақ сайын формалары мен әдіс-тәсілдерін түрлендіре орындатып отыруға болады. Кабинеттік жүйенің өзіндік тиімді тұстары бар.

Көптеген есептеу операцияларын оқушылардың ауызша орындай алуына қол жеткізуге болады. Ол үшін мұндай дағдыны автоматтылыққа дейін жаттықтыру қажет. Яғни ауызша жаттығуларды шешу бұл міндетті шешудің неғұрлым ыңғайлы жолы болып табылады.Ауызша жаттығулар оқушылардың ойлау әрекетін жандандырып, оқу материалын саналы сіңіруді талап етеді; оларды орындаудың барысында ес, сөз, зейін, ептілік дамиды.

Ауызша жаттығулар мындай міндеттерді шешеді:

- оқушылардың білімін, іскерлігін, дағдыларын жаңғырту
- мұғалімнің түсіндірулерін саналы қабылдау;
- оқушылардың білім жағдайын қадағалау;
- қарапайым есептеулер мен өзгертулерін және дағдыларын автоматтандыру.

Ауызша жаттығулар сабақтың тақырыбы мен мақсаттарына сәйкес келіп, оны игеруге және өткенді қайталауға көмектесуі тиіс. Ауызша есептеу дағыдылары үнемі жетіліп отыру үшін ауызша және жазбаша есептеулердің дұрыс арақатынасын орнату керек: ауызша есептеу қиын болғанда ғана жазбаша шығаруды қолдану.

Ауызша есептеуге үйрету бастауыш сыныптан басталатыны бәрімізге мәлім. Ол уақыт үнемдеу тұрғысынан тиімді. Бір ғана мысалдың нәтижесін бірнеше тәсілмен есептегенде берілетін түсіндірмелер, аралық нәтижелердің қалай шығатыны, ақтық нәтижеде не болатыны ауызша айтылады да, оларды жазуға уақыт жұмсалмайды. Оған қоса қай тәсілді қолдану оқушының өз еркінде болғанымен, олардың барынша тиімдісін іріктеп алуды үйретуге де мүмкіндік мол. Математиканы оқып үйрену процесінде оқушылар бәрінен бұрын теориялық білімдер жүйесін меңгеруі, сондай-ақ бағдарламада көрсетілген бірқатар біліктермен дағдыларды игерулері қажет. Оқыту ісі оқушылардын саналы білім алуын және де жеткілікті жоғары дәрежеде қорыта білуін қамтамасыз ететін болуы керек. Егер оқыту ісі жетілдіріліп отырса, яғни оқушылардың интеллектуалдық даму дәрежесі, олардың танымдылық қабілеті және ынтасының дамуы жеткілікті қамтамасыз етілсе, жоғарыда айтылғандарды іске асыруға мүмкіндік болады.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

НАСТАВНИЧЕСТВО КАК МЕХАНИЗМ ПОДДЕРЖКИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ ПЕДАГОГА

Аяпбергенова Динара Жеткеншековна
заместитель директора по НМР СОШЛ №20, г.Актобе

Наумцева Т.М.
учитель начальных классов СОШЛ №20, г. Актобе

Аннотация. Статья обсуждает важность роли наставничества в сопровождении и развитии педагогического сообщества, раскрывает суть наставничества и его преимущества, а также практические для повышения компетенций и профессионального роста педагога.

Ключевые слова: наставничество, поддержка профессионального развития, педагог, механизмы поддержки, профессиональный рост, обучение наставников, методы поддержки, компетенции педагогов.

Введение. В современном образовательном контексте, где требования к педагогическим кадрам постоянно растут, важность поддержки и содействия в процессе профессионального развития педагогов становится все более очевидной. Наставничество, как один из ключевых механизмов этой поддержки, привлекает все больше внимания как в научной, так и в практической образовательной среде. В данной статье мы обращаемся к роли наставничества в контексте профессионального развития педагога, исследуя его сущность, принципы и практические аспекты применения.

Теоретический аспект. Наставничество в контексте профессионального развития педагога является многоаспектным явлением, которое охватывает широкий спектр концепций и подходов. В его основе лежит идея обмена опытом и знаниями между более опытным педагогом (наставником) и менее опытным коллегой (наставляемым) с целью содействия по профессиональному росту последнего. Одной из ключевых концепций наставничества является модель «ученик-наставник», основанная на принципе менторства и подразумевающая индивидуальное сопровождение и поддержку наставляемого на пути его профессионального развития.

Наставничество не ограничивается простой передачей знаний и опыта, но также включает в себя развитие профессиональных навыков, личностных качеств и мотивации наставляемого. Оно базируется на взаимодействии, эмпатии и доверии между участниками процесса, создавая благоприятную атмосферу для открытого обмена опытом и конструктивной обратной связи.

Важными компетенциями наставника являются его способность к рефлексии, эмпатия, адаптивность и эффективная коммуникация. Модели обучения наставников могут включать в себя различные методы, начиная от формальных программ до неформального наставничества в рамках профессионального сообщества.

Таким образом, теоретический аспект наставничества в образовании является фундаментальным для понимания его роли и значимости в поддержке профессионального развития педагогов и повышении качества образования в целом.

Практический аспект. В контексте практического применения наставничество представляет собой целенаправленный

процесс поддержки и сопровождения педагога на пути его профессионального развития. Он включает в себя ряд конкретных шагов, направленных на улучшение компетенций и эффективности педагогической деятельности.

Один из ключевых аспектов практического наставничества - это разработка индивидуализированных программ поддержки, учитывающих потребности и особенности каждого наставляемого. Это может включать в себя установление конкретных целей развития, планирование действий для их достижения, а также систематический мониторинг и оценку прогресса.

Важным аспектом практического наставничества является создание благоприятной атмосферы доверия и открытости, в которой наставляемый чувствует себя комфортно для обсуждения своих проблем, достижений и целей. Это позволяет эффективнее использовать потенциал наставничества как инструмента для развития профессиональной компетентности.

Также важным аспектом практического наставничества является обеспечение регулярной обратной связи и поддержки со стороны наставника. Это может включать в себя проведение регулярных встреч, обсуждение проблем и путей их решения, а также предоставление конструктивной критики и рекомендаций.

В конечном итоге практический аспект наставничества заключается в создании условий для активного и эффективного процесса профессионального развития педагога, способствуя повышению его компетентности и качества образовательного процесса.

Заключение. Наставничество, рассмотренное в контексте профессионального развития педагога, представляет собой неотъемлемый элемент современной образовательной среды. В статье мы обратили внимание на значимость наставничества как механизма поддержки и содействия в процессе профессионального роста педагогического сообщества.

Наставничество не только способствует передаче опыта и знаний, но и играет важную роль в развитии профессиональных навыков, личностных качеств и мотивации учителей. Оно базируется на взаимодействии, эмпатии и доверии, создавая благоприятную атмосферу для открытого обмена опытом и конструктивной обратной связи.

В ходе работы мы также рассмотрели практические аспекты наставничества, включая разработку индивидуализированных программ поддержки, создание благоприятной атмосферы взаимодействия и обеспечение регулярной обратной связи. Эти практические рекомендации имеют целью содействовать эффективному использованию наставничества в повседневной педагогической практике.

В заключение, наставничество играет важную роль в повышении качества образования и профессиональной компетентности педагогов.

Вывод. Наставничество играет ключевую роль в процессе профессионального развития педагога. Это не только эффективный механизм передачи опыта и знаний, но и важный фактор, способствующий развитию профессиональных навыков, личностных качеств и мотивации учителя.

Литература:

1. Монтенбрю, Т. (2017). Наставничество и менторство в образовании: теория и практика. Москва: Просвещение.

2. Карпова, Е. В. (2019). Педагогическое наставничество как средство развития профессиональной компетентности педагога. Вестник Московского университета. Серия 14. Психология, (1), 89-103.

3. Макарова, О. В., & Головач, В. И. (2016). Наставничество как форма поддержки профессионального развития педагога. Наука и школа, (3), 88-92.

Балмуханова Гулшат Ражановна

учитель русского языка и литературы СШ №29 города Актобе

ПРИЁМЫ РАЗВИТИЯ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ

Функциональная грамотность – это не только и не столько правописные навыки; это способность человека вступать в отношения с внешней средой, адаптироваться и функционировать в ней.

Поэтому сейчас одной из задач учителя русского языка и литературы, помимо качественного преподавания своего предмета, хорошей подготовки к ЕНТ, является формирование функциональной грамотности, прежде всего читательской грамотности. Её цель - нахождение информации для решения конкретной задачи.

Функциональное чтение предполагает владение следующими навыками:

- поиск информации;
- понимание прочитанного (смысловое чтение);
- работа с полученной информацией (оценка читательской грамотности применимы коммуникативные, творческие, игровые методы и приёмы, интерпретация) — речь идёт о критическом мышлении;
- применение информации для решения своих задач.

Рассмотрим некоторые аспекты повышения функциональной грамотности учащихся на уроках русского языка и литературы.

Что касается изменения методики преподавания, то за последние десятилетия в практику школы пришло и прижилось в ней много новых технологий, методов, приёмов. Они активно используются и учителями-словесниками.

Современные образовательные технологии:

1. Технология проблемного обучения
2. Технология критического мышления
3. Технология проблемно-диалогического обучения
4. ИК-технологии:

· мультимедийные (текстовая, цифровая, графическая, звуковая информация)

· интерактивные (интерактивная доска, интерактивный проектор)

· сетевые (опасность в том, что информация здесь как истинная, так и ложная)

· полиграфические (электронные книги)

5. Проектная деятельность (проекты информационные, исследовательские, творческие, прикладные)

Задачей наших школ является формирование гармонически развитой личности. Важнейший показатель всесторонне и гармонично развитой личности – наличие высокого уровня мыслительных способностей. Если обучение ведет к развитию творческих способностей, то его можно считать развивающим обучением, то есть такое обучение, при котором учитель, опираясь на знания закономерностей развития мышления, ведет целенаправленную работу по формированию мыслительных способностей и познавательных потребностей своих учеников в процессе изучения ими основ наук. Такое обучение является проблемным.

Принцип проблемности отражается в логике построения учебного процесса, в содержании изучаемого материала, в

методах организации учебно-познавательной деятельности учащихся и управлении ею, в структуре урока и формах контроля учителя за процессом и результатом деятельности учащихся. Если учитель хорошо усвоит содержание и сущность теории организации процесса проблемного обучения, овладеет формами и методами и будет систематически творчески применять усвоенное на практике, то успех придет сам.

В ходе педагогической деятельности учителя сталкиваются с рядом противоречий.

Противоречия	**Пути их решения**
1. Между штампами в обучении и стремлением школьников естественным путем приблизиться к пониманию реального окружающего мира.	1. Использование проблемно-поискового метода обучения.
2. Между авторитарной методикой преподавания и уникумом личности, стремлением ребенка быть понятым и услышанным.	2. Создание психологически комфортной атмосферы на уроке, позволяющей выявить творческие задатки и способности личности.
3. Между необходимостью увеличивать объем информации, включаемой в образование и возможностью организации для ее усвоения.	3. Систематизация материала, использование технологий проблемного обучения, совершенствование методов и форм контроля знаний учащихся.

При проблемном обучении деятельность учителя состоит в том, что он проводит в необходимых случаях объяснение содержания наиболее сложных понятий, систематически создает проблемные ситуации, сообщает учащимся факты и организует их учебно-познавательную деятельность так, что на основе анализа фактов учащиеся самостоятельно делают выводы и обобщение, формируют с помощью учителя определенные понятия, законы.

В результате у учащихся вырабатываются навыки умственных операций и действий, навыки переноса знаний, развивается внимание, воля, творческое воображение. То есть происходит формирование гармонически развитой личности.

Педагог П.П. Блонский писал, что превращение школьных занятий из уроков послушания в ряд открытий, делаемых учеником, - «это то единственное, что действительно может сделать нашу истину живой, пережитой и осознанной для ребенка».

Организация такой деятельности в целостном педагогическом процессе основывается на следующих принципах:

- личностно-рефлексивный подход, который реализуется через выбор заданий, способствующих оптимальному развитию каждого ученика;
- субъектный подход, который реализуется через создание ситуаций, в которых каждый участник оказывается в субъектной позиции: ему необходимо самостоятельно ставить цели, осуществлять деятельность, анализировать и оценивать ее результаты;
- принцип импровизации, который реализуется через включение в деятельность этапов «свободного поиска вариантов».

Проблемная ситуация при объяснении нового материала.

При таком обучении деятельность учителя состоит в том, что он проводит объяснение содержания наиболее сложных понятий, создаёт проблемные ситуации, сообщает учащимся факты и организует их учебно- познавательную деятельность так, что на основе анализа фактов дети самостоятельно делают выводы и обобщения, формирует с помощью учителя определённые понятия.

Тема: Односоставные предложения. Определенно-личные предложения.

Люблю грозу в начале мая 1 л., ед.ч., н. вр.

Что стоишь, качаясь, тонкая рябина? 2 л., наст. вр., ед.ч.

Выйдем с тобой побродить в лунном сиянии. 1 л., мн.ч., буд. вр.

Уходи, зима седая! повелит. наклон.

Проблемная ситуация при повторении изученного.

Применение прежних знаний не может дать ни учитель, ни книга, оно ищется и находится учеником, поставленным в соответствующую ситуацию. То есть используется поисковый метод учения.

Игра «Эстафета» для двух команд. Учащиеся (один за другим) из каждой команды выходят к доске и записывают по одному орфографически трудному слову (на память). Побеждает та команда, которая не сделает ни одной ошибки.

Баталина Ольга Алексеевна
учитель нач. классов КГУ «Общеобразовательная школа-гимназия №11» педагог-исследователь

НАСТАВНИЧЕСТВО КАК ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЙ ТРЕНД СОВРЕМЕННОСТИ

Наурзбаева Сулу Болатовна
Учитель казахского языка и литературы КГУ «Общеобразовательная школа-гимназия №11» педагог-исследователь

Аннотация: В статье рассматриваются цели наставничества. Даются критерии, какими характеристиками должен обладать наставник.

Ключевые слова: наставник, молодой специалист, критерии, опыт, наставничество.

«Чтобы научить другого, требуется больше ума, чем чтобы научиться самому...»

М. Монтень

Наставничество - это индивидуальная воспитательная работа с молодыми специалистами, не имеющими трудового стажа в педагогической деятельности в образовательных учреждениях или со специалистами, назначенными на должность, по которой они не имеют опыта работы.

Наставничество – процесс передачи опыта и знаний от старших к младшим членам общества; форма взаимоотношений между учителем и учеником.

Целью наставничества является оказание помощи молодым специалистам в их профессиональном становлении, тесное вовлечение молодого специалиста в трудовой процесс и общественную жизнь, повышение профессиональной компетенции начинающего педагога.

Молодому специалисту необходима помощь со стороны опытного педагога – наставника, способного оказать ему практическую помощь, повысить его теоретическую и профессиональную компетентность.

Для наставника работа с молодым специалистом - способ самореализации, повышение квалификации, выход на более высокий уровень профессиональной компетенции.

Педагог-наставник: открытый новому опыту, интересный, с широким кругозором, активный, общительный, добрый, умный, креативный, позитивный, честный, справедливый, надежный и ответственный.

А еще он: интересный собеседник, всегда готов выслушать и поддержать, внимательный к проблемам другого человека, знает, как выходить из спорных и трудных ситуаций, на него можно положиться, всегда выполняет свои обещания, готов поделиться своим опытом, имеет разнообразные хобби, успешный и состоявшийся в какой-либо области, имеет интересных друзей и знакомых из разных сфер жизни, готов регулярно общаться.

Какими же характеристиками должен обладать наставник?

Можно выделить несколько критериев.

Критерий 1. Наставник в первоначальном значении слова – мудрый советчик, пользующийся доверием подопечного. У истоков успешной деятельности любого человека рядом с ним обязательно находился кто-то, кто заботился о его росте и развитии. Этим человеком может быть его наставник.

Критерий 2. Высокие жизненные ценности. Авторитет среди коллег.

Критерий 3. Тьютор, помощник. Личное желание. Всем известно, что любое дело спорится, если у исполнителя есть желание этим заниматься. Если наставничество воспринимается как дополнительная нагрузка, тяжелое бремя, ничего хорошего из этого не получится.

Критерий 4. Эксперт. Влиятельность. Наставник должен быть способен оказывать влияние на всех участников процесса обучения. Для этого ему необходимо пользоваться авторитетом, как у руководства, так и в коллективе.

Критерий 5. Организатор. Ответственность и организованность. Как сказал известный американский режиссер Том Маккарти: «Любое великое дело – вопрос организации. Ни гениальности, ни вдохновения или полета фантазии, умения или хитрости, а организации». Быть наставником, значит обладать следующими качествами: уверенным в себе; стрессоустойчивым; коммуникабельным; толерантным; ответственным; пунктуальным; лидером.

Критерий 6. Тренер. В общепринятом смысле наставник – это человек, который обладает большим, чем у подопечного, опытом в определенной сфере или в жизни в целом, и он готов этим опытом делиться и помогать другому в его развитии.

Критерий 7. Коуч – специалист, помогающий в постановке и достижении жизненных и профессиональных целей.

Критерий 8. Ментор – опытный советник, деятельность которого направлена на полное сопровождение протеже к поставленной цели; обеспечивает поддержку через советы и рекомендации, взгляд со «стороны», может объединять роли преподавателя, коуча, консультанта, тренера, психолога.

Критерий 9. Фасилитатор – человек, поддерживающий своего подопечного в его достижениях, обеспечивает развитие коммуникации подопечного с коллегами, способствует созданию продуктивного климата в коллективе учителей.

Учитывая всё вышеизложенное, можно сделать вывод, что наставничество становится неотъемлемым компонентом современной системы образования. Для сообщества образовательной организации наставничество – это канал получения опыта. С помощью технологии наставничества участники образовательного процесса могут получить знания, навыки, компетенции и ценности быстрее, чем с помощью других методов передачи. Это чрезвычайно важно в современном мире. Высокая скорость обусловлена тремя факторами: прямой передачей жизненного опыта от человека к человеку, доверительными отношениями, взаимообогащающими отношениями, полезными для всех участников наставничества.

Небольшая личная победа подопечного – это успех наставника. Деятельность молодого человека, который нашел и зажег в себе искру личности и профессиональной индивидуальности, способствует прогрессивному развитию образования. «Педагог живёт до тех пор, пока учится, если он перестаёт учиться – в нём умирает учитель». Эти слова великого педагога Константина Ушинского – напутствие наставника и молодого педагога.

Список литературы

1.Барыбина И.А. Организация наставничества в школе / И.А. Барыбина // Школа – 2012. – №7. – С. 16-24.

2.Настольная книга «Наставничество: эффективная форма обучения»: информационно-метод. материалы / авт.-сост. Нугуманова Л. Н., Яковенко Т. В. – 2-е издание, доп., перераб. – Казань: ИРО РТ, 2020. – 51 с.

3.Реализация целевой модели наставничества в образовательных организациях [электронный ресурс]: методич.рекоменд. / сост. Ю.Г. Маковецкая, Н.В. Грачёва, В.И.Серикова. – Челябинск: ЧИППКРО, 2021.

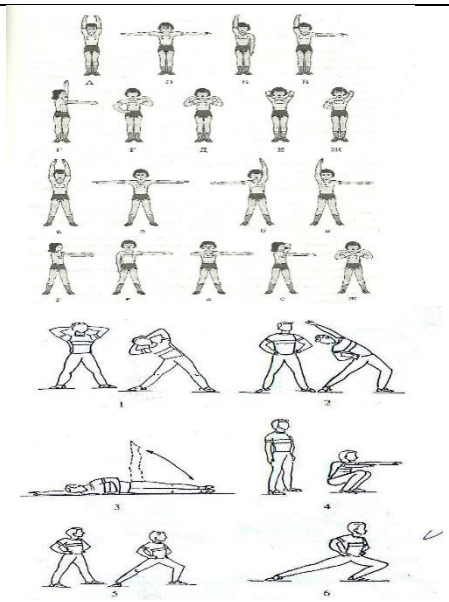
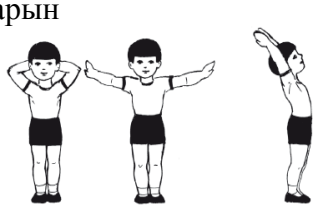
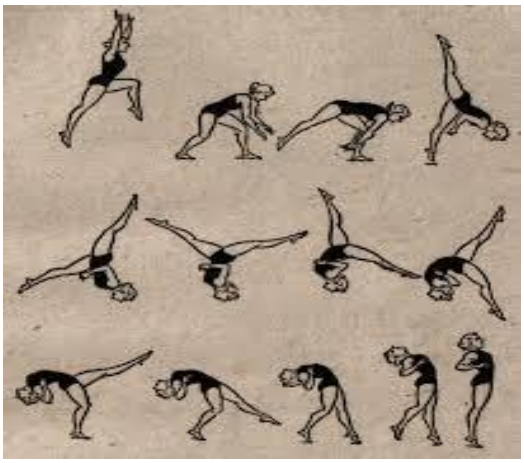
Бисұлтанова Зина Ерсайынқызы

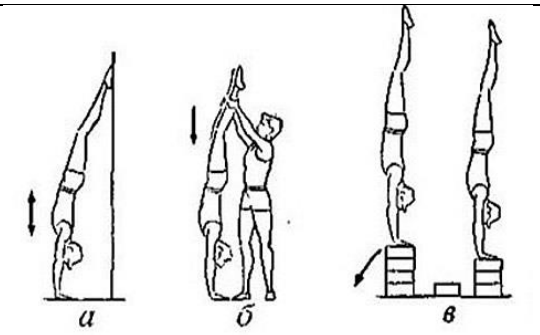
АКРОБАТИКАЛЫҚ ЖАТТЫҒУЛАРДЫ ОРЫНДАУ

Учитель русского языка и литературы КГУ «Средняя школа №29» города Актобе

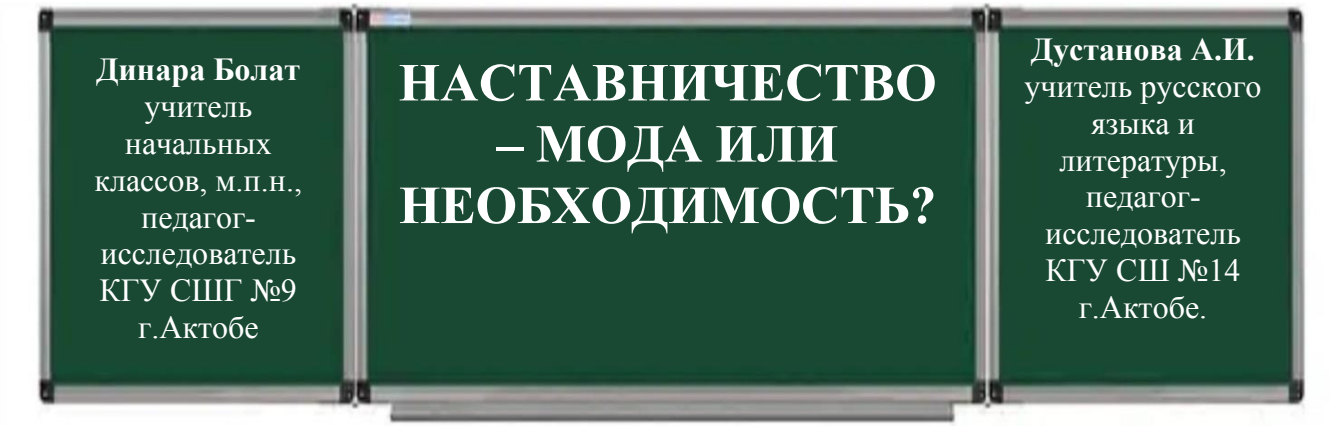
Осы сабақта қол жеткізілетін оқу мақсаттары (оқу бағдарламасына сілтеме)	5.1.2.1 – қимыл –қозғалыс комбинацияларын және олардың кейбір жаттығулардағы реттілігін білу және орындау
Сабақтың мақсаты	Барлық оқушылар қозғалыс кеңістігінде толық топ ретінде қауіпсіз жұмыс істеу
Бағалау критериі	Негізгі қимыл-қозғалыс жаттығуларының байланысын анықтайды.

Сабақтың кезеңі уақыты	**Мұғалімнің әрекеті**	**Оқушының әрекеті**	**Бағалау**	**Ресурстар**
Басы 15мин	1. Оқушыларды сапқа тұрғызу, сәлемдесу, рапорт беру. Сабақтың мақсатын түсіндіру . Бір орында: Оңға, солға, кері бұрылу. 2. Жүру: Қолды жоғары көтеріп, аяқтың ұшымен жүру. Қолды жанға созып өкшемен жүру. Жартылай отырып, толық отырып жүру. 3. Жүгіру: Еркін жүгіру, түзу аяқты көтеріп жүгіру, аяқты артқа түзу жүгіру, екі жаққа аяқты көтеріп жүгіру.. Жүріске ауысып, тыныс алу жаттығуларын орындау.		Қол шапалақ Смайлик арқылы бір-бірін бағалау.	 Ысқырғыш

	 Бір орында жалпы дене шынықтыру жаттығуларын орындау.			
Ортасы 25 мин	Негізгі бөлім. Көрнекілік суреттер арқылы түсіндіру, практикалық түрде орындап көрсету.	Слайдта берілген сұрақ жауапты орындайды Сұрақ жауап арқылы сұраққа жауап береді Топтар бір-біріне ойын барысында байқаған, көрген екі жақсы орындаған жағын айтып, ұсыныс түрінде бір тілек айтады. қарсылас топтың аумағына өтеді туды алып,	Смаликтер арқылы ҚБ өзін өзі бағалау	

	 Оқушыларға жаңа сабақ жаттығуларын орындату. Слайдтан көрсетілетіндер: Акробатикалық жаттығулар түрлері Акробатикалық жаттығулар жасау. **Әдістемелік нұсқау:** Қауіпсіздік ережелерін сақтау. Жаттығу кезінде оқушылар бір-бірінің кемшіліктерін байқап соны айтып, қайталамауға тырысады. Ұзақтығы 15 минут. II топқа бөлу. Топпен жұмыс жүргізу /10минут/ Сұрақ-жауап: I топ. Спорттық гимнастикада, акробатикаға жаттығуларға арналған құрал-жабдықтар? II топ. Қандай акробатикалық жаттығуларды білесіңдер? Практикалық: I топ. Қолдың көмегімен «жартылай шатқа» отыру. II топ. Жауырынға тұру. 1. Сапқа тұру 2. Жаңа сабақты түсіндіру,тақырып пен мақсатымен таныстырып өту. 3. жаттығуды практикалық түрде орындап көрсету. 4. Оқушыларға жаңа сабақ жаттығуларын орындату. 1- жаттығу.Аяқты алшақ қойып тұру қалпынан алға домалап түсу. 2-жаттығу.Алға қарай домалап түсіп, түрегелу және қарсы лақтырылған волейбол добын қағып алу 3-жаттығу Қолды тіреп отыру және төмен басылып отыру қалпынан артқа қарай домалап түсу. 4-жаттығу Артқа домалап, жаурынға тұру. 5-жаттығу Қарлығаш бейнесін салу. 6-жаттығу Көпір салу	кері өз аумағына жүгіріп шығады өз аумағына өткен оқушыларды ұстап үлгереді		

	7 «Акробатикалық эстафеталар» ойыны: **Әдістемелік нұсқау:** Әр бір жаттығуларды орындауда топ мүшелері келесі топтың дұрыс орындалуына сырттай қарап отыра, кемшіліктерін түзеп отырады. Кемшілігі болса қарсы топ мүшелері сол жаттығу түрін көрсету.			
Сабақтың соңы 5мин	**Рефлексия.** **Тазалық»** Ет тартқыш- ақпаратты оқуым,толықтыруым керек Чемодан-тақырып бойынша алған керекті ақпараттар Қоқыс жәшігі- Керек емес артық ақпарат	Бүгінгі сабақтан түйген ойлары мен тұжырымдарына байланысты кері байланыс жасайды.		

Аннотация: в статье речь идёт о том, что наставничество играет важную роль в развитии личности и профессиональной карьере. Оно представляет собой процесс, в ходе которого более опытный человек (наставник) направляет, советует и поддерживает менее опытного человека (наставляемого) в его личном и профессиональном росте. Преимущества наставничества являются многочисленными. Но что же это мода или необходимость?

Ключевые слова: наставничество, молодой педагог, общество, развитии личности, профессиональная сфера.

Введение. В последнее время из средств массовой информации, а также от профессионального сообщества педагогов все чаще приходится слышать размышления о наставничестве. Практически каждый конкурс профессионального мастерства, каждый семинар и мастер-класс эта тема не обходит стороной. Согласно моим наблюдениям, чаще всего эти размышления являются скорее популистскими: наставничество рассматривается на конкретных примерах, и такая выборка априори не может быть объективной. И, тем не менее, в год педагога и наставника, многие политики, журналисты и лидеры педагогического сообщества позволяют себе говорить о внедрении и модернизации системы наставничества в образовательной среде.

Теоретический аспект. А было ли наставничество ранее? Наставничество –

один из самых древних институтов человеческой цивилизации. Древние люди, повсеместно обретая язык и жизненный опыт стали обмениваться им. Вместе с общинами появлялись целые поселения, регулированием которых велось под наставничеством старейшин.

Мыслители древности именовали наставничество воспитанием. Однако суть его никогда не была оторвана от человеческих реалий. Учение мудрости самих философов передавалось с помощью наставничества. От поколения к поколению… Сократ также особое внимание уделял образованию и воспитанию не только как дисциплине, которая необходима для самопознания и эрудиции, но и как образу жизни, тому самому образу наставника.

Начало XX века поднимало тему наставничества в приоритет. В особенности, данная тенденция поддерживалось в СССР. Новой стране необходимы были новые способы воспитания и обучения, которые помогли бы построить новое общество. Однако этот процесс продлился недолго. Две Мировые войны сметут идеи новой педагогики, они наметят свой курс на дисциплину и твердый металл. Мануфактурная революция достигнет своего пика. Производство – вот, что было необходимо странам. Профессии и твердые навыки будут актуальны как никогда, а вот о мягких навыках на время забудут…70-ые – 80-ые годы прошлого века снова заявили о наставничестве, ведь человечеству предстояла священная миссия – восстановить тот мир, который они разрушили. Обществу необходимы были лидеры и наставники, которые сказали бы, что пришла пора идти к просвещению, пришло время пройти прошлое строить настоящее, и планировать будущее.

Практический аспект. Опытно-экспериментальная работа проводилась в три этапа: констатирующий, формирующий, контрольный. На первом этапе была поставлена следующая цель — проверить уровень профессиональной компетенции молодого учителя. Начиная с 2000 года фокус внимания при подборе сотрудников постепенно стал смещаться с hard skills на soft. Сегодня и эта модель уже претерпела изменения помимо контекстных и кросс-контекстных навыков, внимание стали уделять экзистенциональным навыкам (их часто называют мягкими, но эксперты постепенно уходят от этого названия).

А как обстоять дела с наставничеством сейчас? В рамках реализации национального проекта «Образование» к 2024 году не менее 70% обучающихся и педагогических работников общеобразовательных организаций должны быть вовлечены, для решения этой цели, были поставлены задачи разработать и внедрить программу наставничества в образовательных организациях всех видов.

Методологической основой наставничества является «Методология (целевая модель) наставничества обучающихся для организаций, осуществляющих образовательную деятельность по общеобразовательным, дополнительным общеобразовательным программам и программам среднего профессионального образования, в том числе, с применением лучших практик обмена опытом между обучающимися».

Но что такое наставничество мода или необходимость? Давайте попробуем порассуждать.

В моем понимании наставничество – это процесс, при котором более опытный и знающий человек делится с коллегами своим опытом в той области, в которой он достиг определённых успехов, и тут мы не берем во внимание стаж и возраст наставника. На сегодняшний день в образовании используется несколько моделей педагогического наставничества, а именно традиционное, партнерское, командное, скоростное, реверсивное, виртуальное. Но одно из более востребованных – это реверсивное наставничество (профессионал младшего возраста становится наставником опытного педагога по вопросам новых тенденций, технологий).

Ежедневно всем педагогическим работникам приходится обращаться к социальным сетям по рабочим вопросам, а без определенных знаний и навыков

процесс получения информации будет значительно затруднен и увеличен.

Возможно поэтому на сегодняшний день растет спрос на коучей и бизнес-тренеров, на мотиваторов. Почему? Да, потому что мы другое поколение. Наши родители воспитывались нашими бабушками и дедушками в советское время, когда были заводы и партии. Большинство наших родителей воспитали нас со своими барьерами и ограничивающими жизненными установками. У нас мало знаний по финансовой грамотности, целеполаганию и многому другому, что связано с личной эффективностью.

Но мир меняется, и если ты стремишься к успешной жизни, то лучше идти в ногу со временем. Не хватает знаний, ресурсов и энергии – найди наставника. В нашей жизни много внешней мотивации, но никто нам не говорит, как работать с внутренней мотивацией. Внешней мотивации хватает ненадолго, а далее, мы должны поддерживать это внутреннее желание самостоятельно. И когда ты не знаешь, как это сделать, наставник в твоей жизни просто необходим.

Большинство из нас хотя бы раз в жизни выступали в этой роли для близких или коллег – пусть и неосознанно. Например, когда помогали новым сотрудникам быстрее влиться в работу или учили пожилых родственников запускать программы на компьютере. Для своих детей мы всегда наставники.

В разный временной период нашей цивилизации наставников называли по-разному, но выполняли они примерно одну и ту же функцию – передавали накопленных опыт.

Небывалый подъем понятия наставничества, чья преемственность дошла и до наших дней. История наставничества велика. Опыт философов, педагогов, писателей и политиков построил огромный фундамент. Оставался лишь вопрос –«Как мы им воспользуемся?»

Заключение. Подведя итог всему сказанному выше, можно говорить о том, что мода играет значительную роль в нашей культуре, обществе и конечно в педагогическом сообществе. Она является не только выражением индивидуальности, но и отражением нашего времени и социальных тенденций.

Важнейшей задачей наставника педагога является передача своего опыта и знаний начинающему преподавателю. Он помогает ему освоить методику преподавания, разрабатывать уроки и контролировать учебный процесс. Наставник помогает педагогу развивать свой педагогический стиль, помогает решать возникающие проблемы и конфликты в работе.

Кроме того, наставник педагога отвечает за менторство и поддержку начинающего специалиста. Он помогает внедриться в коллектив, адаптироваться к новым условиям работы, общается с учениками и родителями. Наставник способствует развитию самостоятельности и ответственности начинающего педагога, а также помогает ему преодолевать различные трудности, с которыми он сталкивается в процессе работы.

Вывод. Наставничество в школе не является просто модным трендом, а скорее необходимостью в развитии и поддержке учеников и начинающих учителей. Наставничество предоставляет возможность индивидуальной поддержки и руководства учащимся, что помогает им в достижении успеха в учебе и личностном росте.

Сегодня школа должна адаптироваться к новым условиям. Но, как уже было сказано ранее, намного лучшей стратегией для нас будет не приспособление к уже происходящим изменениям, а формирование ключевых навыков, которые будут востребованы в будущем. Учителя должны активно развивать новые компетенции и привычки, которые способствуют не только достижению педагогической эффективности, но и всеобщего благополучия – как людей, так и планеты в целом.

Литература:

1. Вершловский С.Г. Особенности профессионального становления молодого учителя / С.Г. Вершловский // Советская педагогика. – 2015. – №4. – С. 76–84.

2. Родионова Е.Л. Институт двойного наставничества -основа механизма постдипломного сопровождения выпускника целевой подготовки педагога / Е.Л.

3. 3. Родионова, Е.Ю. Илалтдинова, С.В. Фролова // Нижегородское образование. – 2017. – №2. – EDN YUBADV

Бондаренко Елена Викторовна
учитель химии
КГУ «Средняя школа №16»
г.Актобе

НАСТАВНИЧЕСТВО-УСПЕШНАЯ И ЭФФЕКТИВНА ФОРМА МЕТОДИЧЕСКОЙ РАБОТЫ ШКОЛЫ

Човдурбаева Дарига Тургалыевна
учитель английского языка
КГУ «Средняя школа №16»
г.Актобе

Аннотация: В статье рассматривается вопрос важности и нужности наставничества в школах, говорится о плюсах данного направления в методической работе организаций образования. Описывается портрет педагога-наставника, его моральные и этические качества. Раскрываются принципы, которым должен следовать каждый педагог-наставник.

Ключевые слова: наставник, методическая работа школы, портрет педагога-наставника, принципы наставничества.

Введение: В настоящее время тема наставничества в образовании является одной из центральных тем ни только в Казахстане, но и многих стран мира. Сформировалось общее понимание того, что система наставничества может стать инструментом повышения качества образования.

Теоретический аспект: Наставничество, направленное на передачу педагогического опыта от одного поколения к другому, является неотъемлемой частью повседневной жизни педагогов, что создает прочную профессиональную культуру в образовательной организации, становится эффективным средством сплочения педагогического коллектива. Наставничество — серьезный, ответственный процесс, поэтому большую роль играет изначальная мотивация педагога. Наставник оказывает педагогическое воздействие на базовые процессы развития не непосредственно, а путем вовлечения сопровождаемого в ту или иную деятельность, с последующей организацией ее обсуждения и осмысления полученного опыта. Соответственно значимыми методами работы наставника являются организация деятельности сопровождаемого и совместное обсуждение.

Очень важно не только оценивать труд наставников, но и признавать его ценность. Молодые специалисты нуждаются в общении на профессиональные темы. Модель взаимодействия с молодым, начинающим педагогом — общение-диалог, общение — поддержка. Наставнику необходимо выработать стратегию адресного подхода к молодым педагогам, учитывающая их личностные качества, склонности и интересы, уровень образования и профессиональной подготовки. В каждом конкретном случае это общий алгоритм и вытекающий из него индивидуальный план сопровождения. Индивидуальный план работы с молодым педагогом отражает основные направления деятельности: изучение нормативно-правовых документов, повышения профессиональной компетентности, уровня квалификации. План должен быть составлен таким образом, чтобы была возможность его корректировать и дополнять в течение учебного года.

Практический аспект: Давайте нарисуем себе образ педагога — наставника. Далеко не каждый человек способен исполнить роль наставника. Помимо отличного владения профессио-

нальными навыками, наставники должны обладать целым рядом личностных качеств, из которых в первую очередь следует отметить чувство ответственности, целеустремлённость, отзывчивость, терпение, чувство такта, владение приёмами коммуникации и высокую самоорганизацию. Немаловажной для наставника является способность увлечь и заинтересовать своего подопечного, это в значительной мере повышает мотивацию подопечного и самого педагога-наставника. Наставник является носителем профессиональных качеств личности:

— корпоративность — обладание высоким уровнем лояльности к организации, является носителем ключевых ценностей корпоративной культуры;

— осведомленность — системное представление о работе организации в целом;

— работоспособность — обладание значительным опытом в сфере своей профессиональной деятельности;

— перцептивность — желание быть наставником, стремление помогать подопечному;

—способность обучать — уметь структурировать опыт работы, с передачей его для молодого специалиста, с четким и последовательным изложением необходимой информации, быть способным к конструктивной критике;

— ответственность— наставник должен быть заинтересован в успехах своего подопечного, неся личную ответственность за решение возникших проблем при обучении;

—активность — уметь мотивировать других;

— коммуникабельность — строить доверительные отношения с партнерами по коммуникации;

— креативность — иметь потенциал для собственного профессионального роста.

Любой вид наставничества осуществляется на определённых принципах:

— принцип сотрудничества и диалога позволяет создать атмосферу доброжелательности, эмоционально комфортного взаимодействия начинающих педагогов и опытных специалистов;

— принцип системности;

— непрерывности образования, накопления опыта.

Заключение: Наставничество в образовательных организациях является неотъемлемым компонентом образовательной, воспитательной деятельности, эффективным инструментом профессионального роста педагогов, развития кадрового потенциала. Наставничество помогает повысить профессиональную компетентность молодого специалиста, быстро адаптироваться к работе в образовательной организации, избежать неуверенности в собственных силах, наладить успешную коммуникацию со всеми участниками образовательных отношений.

Вывод: Таким образом, наставничество— это эффективная система взаимодействия наставников и молодых специалистов, которая является базой для систематического самообразования начинающих педагогов, самоанализа профессиональной деятельности, внедрения передовых форм и методов работы.

Литература:

1. Адаптация персонала в образовательном учреждении. URL: http: //www.menobr.ru/materials/370/4712/#q1

2. Антропов В. А. Теоретико-методологический основы работы с молодыми специалистами // Вестник Уральского государственного технического университета. Екатеринбург: УПИ, 2010. № 6. С. 142–151.

3. Методическая поддержка молодых специалистов URL: http://www.menobr.ru/materials/46/54099/

4. Социальная работа с молодыми специалистами: положения, памятки, тесты. URL:http://lib.znate.ru/docs/index-225749.

Бурбаева Гульнура Саламатовна
учитель истории
КГУ «СШГ № 9»,
г. Актобе

ФИНАНСОВАЯ ГРАМОТНОСТЬ И ПОТРЕБИТЕЛЬСКОЕ ПОВЕДЕНИЕ У ПОДРОСТКОВ: ОБУЧЕНИЕ ПРАВИЛЬНОМУ ВЫБОРУ

Сексембаева Г.М.
учитель истории
КГУ «СШГ № 9»,
г.Актобе

Аннотация. Данная статья обсуждает актуальную тему финансовой грамотности и потребительского поведения у подростков. Рассматривается влияние финансовой грамотности на формирование здоровых финансовых привычек у молодежи, а также взаимосвязь между умением принимать обоснованные финансовые решения и потребительским поведением. Статья обосновывает выбор данной темы как важного элемента образования подростков для успешного управления финансами в будущем.

Ключевые слова: финансовая грамотность, подростки, потребительское поведение, школа.

Введение. Потребительское поведение подростков сегодня подвержено влиянию различных факторов, таких как маркетинг, социальные сети, их собственные финансовые знания и опыт. Отношение потребителей играет решающую роль в жизнедеятельности людей, поскольку оно дает ценную информацию о том, как люди воспринимают продукты, услуги и бренды и взаимодействуют с ними. Исследование этой проблемы позволяет более эффективно подходить к формированию здоровых финансовых привычек среди молодежи.

Теоретический аспект. С психологической точки зрения потребительское отношение представляет собой комбинацию убеждений, чувств и поведенческих тенденций по отношению к определенному продукту или бренду. Эти отношения формируются различными факторами, такими как личный опыт, социальные влияния, культурные нормы и маркетинговые коммуникации [1].

Финансовая грамотность определяется как владение знаниями и навыками, которые позволяют обоснованно и эффективно управлять капиталом. Это широкое определение, но для разных людей этот термин может означать разные вещи.

Как пишет Пол Гебель, директор Студенческого центра управления капиталом Университета Северного Техаса: “Финансовая грамотность - это конечный результат процесса финансового образования. Когда учащиеся финансово грамотны, они могут принимать обоснованные финансовые решения, которые могут помочь улучшить их благосостояние ” [2]. Действительно, финансовая грамотность приобретает все большее значение в нашем быстро меняющемся мире. Высокий уровень задолженности, влияние цифровых технологий и растущая потребность людей планировать и инвестировать средства для выхода на пенсию подчеркивают важность финансовой грамотности [3].

Практический аспект. Включение финансового образования в школьные программы может сыграть жизненно важную роль в устранении разрыва в финансовой грамотности. Обучение учащихся личным финансам в молодом возрасте закладывает основу для принятия обоснованных финансовых решений по мере взросления. Существует несколько причин, по которым преподавание финансовой грамотности в школах имеет важное значение:

Таблица 1. Причины преподавания финансовой грамотности в школах [4]

1.Раннее формирование финансовых привычек	2. Выравнивание условий игры	3. Подготовка учащихся к будущему
Привитие детям хороших финансовых привычек помогает им выработать здоровое поведение в области управления капиталом, которое они сохранят во взрослой жизни. Преподавая финансовую грамотность в школах, педагоги могут дать учащимся возможность понять ценность денег, важность сбережений и последствия долгов.	Не все дети имеют доступ к финансовому образованию дома. У некоторых членов семьи может не хватить знаний или ресурсов, чтобы обучить их основам личных финансов. Включение финансового образования в школьные программы гарантирует, что все учащиеся, независимо от их происхождения, будут иметь возможность приобрести необходимые финансовые навыки.	По мере получения высшего образования учащиеся будут сталкиваться со все более сложными финансовыми решениями, такими как получение кредитов, управление задолженностью по кредитной карте и планирование выхода на пенсию. Преподавание финансовой грамотности в школах может дать учащимся навыки, необходимые для уверенного решения этих задач и избежания дорогостоящих ошибок.

Обучение финансовой грамотности должно охватывать широкий круг тем, от базового управления капиталом до долгосрочного финансового планирования. Некоторые важные компоненты учебной программы по финансовой грамотности должны включать:

Понимание денег и валюты: Учащиеся должны узнать о происхождении и назначении денег, роли валюты в обществе и о том, как деньги зарабатываются и обмениваются.

Составление бюджета и экономия: Обучение учащихся составлению бюджета, отслеживанию расходов, постановке финансовых целей и выработке привычки экономить имеет решающее значение для привития хороших навыков управления капиталом.

Инвестирование и наращивание благосостояния: Базовое понимание того, как работает инвестирование, различных типов инвестиций и долгосрочных стратегий наращивания благосостояния, может подготовить учащихся к финансовому успеху в будущем.

Управление кредитом и задолженностью: Учащиеся должны узнать о различных типах долга, ответственном заимствовании, кредитных рейтингах и поддержании хорошей кредитоспособности.

Инструменты и технологии личных финансов: Инструменты финансовых технологий, такие как мобильные приложения и онлайн-банкинг, должны быть включены в финансовое образование, чтобы ознакомить учащихся с соответствующими платформами и стимулировать их постоянное использование.

Финансовые ситуации из реальной жизни: Тематические исследования, моделирование и практические упражнения могут быть использованы, чтобы помочь учащимся применить изученные концепции к реальным финансовым ситуациям [5].

Заключение. Преподавание финансовой грамотности в школах помогает учащимся формировать здоровые финансовые привычки, развивать навыки принятия ответственных решений и закладывать прочную основу для финансового успеха в дальнейшей жизни. Кроме того, финансовое образование способствует экономическому росту, сокращает неравенство доходов и способствует повышению устойчивости общества. Предоставляя всестороннее финансовое образование в школах, мы

можем дать будущим поколениям возможность принимать обоснованные решения и достигать финансовой стабильности.

Вывод. Таким образом, продолжение и углубление изучения данной темы и вовлечение подростков в процесс обучения финансовой грамотности поможет создать более финансово грамотное и ответственное поколение, способное принимать обоснованные решения и успешно управлять своими финансами в будущем.

Литература:

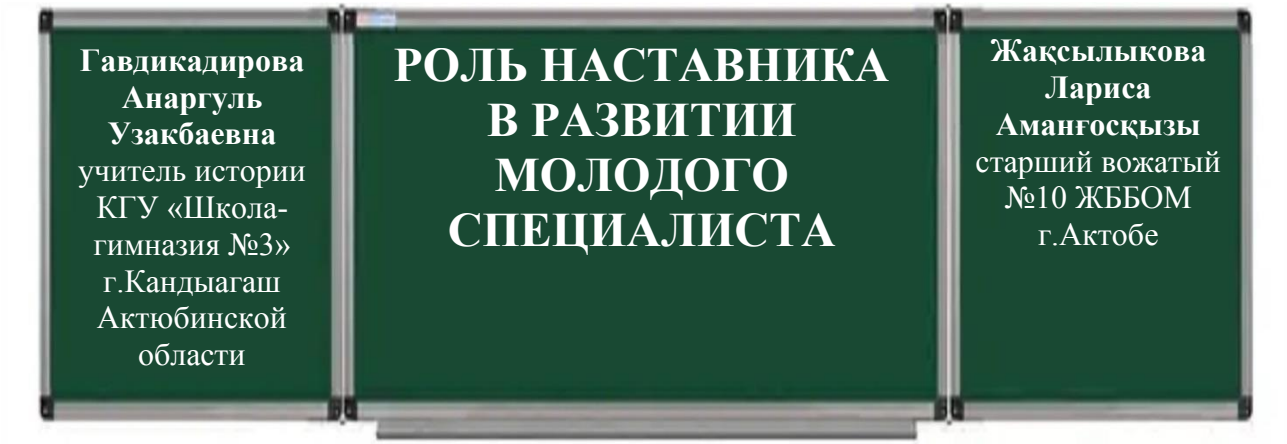
1. URL: https://fastercapital.com/content/Consumer-Attitude--How-to-Measure-and-Change-Consumer-Attitude-and-Beliefs.html

2. URL: https://www.opploans.com/oppu/budgeting/why-is-financial-literacy-important/

3. URL: https://jalingo.co/finance/the-importance-of-teaching-financial-literacy-in-schools/#:~:text=Teaching%20financial%20literacy%20in%20schools,fosters%20a%20more%20resilient%20society

4. The Importance of Financial Literacy Knowledge For Elementary School Students In 21st Century. Ayu Perdanasari, Sudiyanto, Dini Octoria. Jurnal Efektor 6 (1), 26-31, 2019

5. Mandell. L., “The Impact of financial education in high school and college on financial decision making”, Working Paper, (2009)

Аннотация. В статье рассматривается теоретическое обоснование роли наставничества в профессиональном становлении молодого специалиста. Рассматриваются факторы, влияющие на процесс профессиональной адаптации как одной из ступеней профессионального самоопределения и дальнейшего развития, показано влияние социальной среды и наставника на изменение профессиональных качеств его подопечного.

Ключевые слова: наставник, наставничество, образовательный процесс, самоопределение, методы наставничества

Введение. Приходя сегодня в школу, молодой специалист встречается с рядом трудностей, как профессионального, так и психологического характера. Зачастую, молодой специалист, сталкиваясь на своем профессиональном пути с рядом подобных проблем теряет веру в свои силы, сомневается в правильном профессиональном выборе и «бежит» из школы. На сегодняшний день школа ощущает дефицит молодых квалифицированных кадров. И данная проблема нехватки молодых специалистов, как была в прошлом, так и на сегодняшний день, остается актуальной.

Теоретический аспект

Наставничество - это сложный процесс, который влияет на развитие как молодого, так и опытного педагога. Рассматривая наставничество только как помощь молодым учителям, мы упускаем из виду его важность для профессионального роста самого наставника.

Чтобы стать наставником, недостаточно просто иметь высокую квалификацию. Нужно постоянно совершенствоваться, искать новые формы и методы обучения, развивать творческий потенциал и делиться своими знаниями и опытом с другими. Важно также уметь перенимать опыт других наставников и использовать его в своей работе.

В роли наставника педагог может выступать в разных качествах: как проводник, защитник интересов, кумир, консультант или контролер. Главная задача наставника - создать вокруг молодого специалиста атмосферу взаимопомощи, помочь в решении конфликтов и, что самое важное, показать ему значимость его работы.

Одной из важных задач наставника является передача накопленного опыта и знаний молодым педагогам. Он может поделиться своими наработками, приемами и методиками, которые помогут молодому специалисту лучше разобраться с особенностями образовательного процесса, классного руководства и взаимодействия с коллегами, учениками и родителями. Наставник не только предоставляет информацию и знания, но и создает условия для саморазвития молодого педагога. Он помогает определить приоритеты в профессиональной деятельности, вносит рекомендации по улучшению методической работы, обращает внимание на слабые стороны и помогает их преодолеть.

Понятие «наставничество» уходит корнями в греческую мифологию. Первым профессиональным наставником (ментором), давшим имя всем будущим поколениям наставников, был древнегреческий герой Ментор, друг легендарного царя Одиссея, которому тот поручил воспитание своего сына Телемаха на время путешествия в Трою. Так появился термин «ментор» или наставник. С тех пор и в течение многих сотен лет наставничество применялось, главным образом к подрастающему поколению. В античной литературе описаны практики наставничества древних персов и эллинов.

Одним из самых известных менторов стал Аристотель, воспитавший Александра Македонского.

Еще с древних времен философов интересовали вопросы наставничества. Сократ главной задачей наставника видел пробуждение сил духа ученика. Его занятия были направлены на то, чтобы помочь «самозарождению» истины в сознании обучающегося. При этом ученик и наставник должны находиться в равном положении. Исходя из главного постулата философа «Я знаю только то, что ничего не знаю», ученик и учитель находятся на одной ступени, в равном положении, и в их споре рождается истина. В своих трудах первый греческий мыслитель, Платон, утверждал, что воспитание нужно начинать раннего возраста, с целью постепенного восхождение ребенка к миру идей. Осуществлять подобное воспитание должен, прежде всего, наставник преклонных лет [3].

Французский философ Жан - Жак Руссо отмечал, что самое главное и сложное искусство наставника состоит в умении ничего не делать с учеником [3].

Практический аспект из опыта работы *(Китайская мудрость)*

«Расскажи – я забуду, покажи - я пойму, дай попробовать – и я запомню»

Мы как наставники**,** на 2 ступени продолжили взаимодействие с молодым воспитателем, придерживаясь китайской мудрости.

Решали годовую задачу на первой ступени наставничества, участвовали в различных конкурсах, мероприятиях между педагогами наставниками и подопечными. Включаясь в решение данной задачи, сначала мы начали углубленно готовиться к началу нового учебного года. Прежде чем начать работу наставника, по данной теме с молодым педагогом, наметили ряд мероприятий, которые помогли молодому учителю: пополнить свои знания, повысить свои профессиональные умения и личностные качества, а также использовать эффективные формы взаимодействия

сотрудничества. К каждому этапу готовились с большим желанием.

Нами был составлен **план взаимопосещений,** в ходе которого, молодой педагог наблюдал образовательную деятельность с детьми, а также и я наблюдала её профессиональные умения. А затем, мы обсуждали плюсы и минусы деятельности, моменты, над которыми нужно работать или исправить, а так же я рекомендовала методическую литературу для расширения кругозора по теме.

Заключение. Правильно **с**планированная работа педагога-наставника помогает молодому специалисту достичь гораздо больших успехов, чем можно было бы ожидать, преодолеть трудности, связанные с адаптацией к новым условиям трудовой деятельности, остаться в профессии, стать настоящим Учителем. Я надеюсь, что у меня и моих коллег всё получится!

Литература

1. Вагин, И. О. Наставничество / И. О. Вагин // Москва : Студия АРДИС, 2014. – 697 с.

2. Щипунова, Н. Н. Организация наставничества в школе с молодыми педагогами / Н. Н. Щипунова // Молодой ученый. – 2016. – № 6. – С. 845-847. – URL: (дата обращения:).

3. Золотарева, Н. Н. Наставничество как фактор становления молодого педагога / Н. Н. Золотарева // Образование в современной школе. − 2012. − № 8. − С. 9-11.

Ерикова Мадина Ериковна
магистрант Актюбинского регионального университета им.К.Жубанова г.Актобе

РАЗРАБОТКА И РЕАЛИЗАЦИЯ ФАКУЛЬТАТИВОВ ПО БИОЛОГИИ В ШКОЛЕ

Семенихина Светлана Фаритовна
кандидат педагогических наук, доцент Актюбинского регионального государственного университета г.Актобе

Аннотация. В данной статье рассмотрено значение факультативных занятий в образовательной системе в рамках обновленного содержания школьного образования, а также проводится исследование по разработке и реализации факультативных занятий по биологии.

В ходе исследования разработаны и проведены несколько видов факультативных занятий по биологии для учащихся с 7-х по 10-х классов и выяснена эффективность проведения факультативных занятий по биологии. Ведь факультативные занятия позволяют развивать у учащихся такие показатели, как заинтересованность в изучении данного предмета, что позволит повысить успеваемость по биологии, также умение проводить исследовательские работы и участие в олимпиадах в области науки биология.

Ключевые слова: факультативные занятия, обновленное содержание школьного образования, исследовательская работа, олимпиада, успеваемость.

Андатпа. Бұл мақалада мектептегі білім берудің жаңартылған мазмұны шеңберіндегі білім беру жүйесіндегі факультативті сабақтардың маңызы

қарастырылады, сонымен қатар биология бойынша факультативті сабақтарды әзірлеу және жүзеге асыру бойынша зерттеулер жүргізіледі.

Зерттеу барысында 7-10 сынып оқушылары үшін биология бойынша факультативтік сабақтардың бірнеше түрлері әзірленіп, өткізілді және биология бойынша факультативтік сабақтарды өткізудің тиімділігі түсіндірілді. Өйткені, факультативтік сабақтар оқушылардың осы пәнді оқуға деген қызығушылығы сияқты көрсеткіштерді дамытуға мүмкіндік береді, бұл биология бойынша үлгерімді арттыруға, сондай-ақ зерттеу жұмыстарын жүргізу және биология ғылымы саласындағы олимпиадаларға қатысу мүмкіндігін арттырады.

Кілт сөздер: факультативтік сабақтар, мектептегі білім берудің жаңартылған мазмұны, зерттеу жұмысы, олимпиада, үлгерім.

Annotation. This article considers the importance of elective classes in the educational system within the framework of the updated content of school education, and conducts a study on the development and implementation of elective classes in biology.

In the course of the study several types of optional biology classes for students from 7th to 10th grades were developed and implemented, and the effectiveness of optional biology classes was found out. After all, optional classes allow to develop in students such indicators as interest in the study of this subject, which will improve performance in biology, as well as the ability to conduct research work and participation in Olympiads in the field of science of biology.

Keywords: elective classes, updated content of school education, research work, Olympiad, academic performance.

Введение

В настоящее время современное образование испытывает основательные переустройства, которые связаны с переменами абсолютно всех сфер жизни. Социум привязывает новейшие условия к образованию в целях формирования и развития конкурентоспособной персоны.

Модернизация средних учебных заведений подразумевает урегулирование диллем, касающихся современного образования. Конечно, целью является поднятие качества образования, так же соотношение нуждам нашего развивающегося государства. Сущность нашего современного образования основывается на создании новейшей концепции по развитию ЗУН, т.е. знаний, умений, навыков и способностей. [1]

Обновленное содержание образования подразумевает собой формирование компетенции учащегося, который смог бы гармонично включиться в любую область, способного грамотно выражать личные идеи. Соответственно с связи с этим была разработана новая программа, которая обеспечит формирование сильной базы, развитие фундаментальных навыков и умений, а также повышение мотивированности учеников.

В связи с этим, усложненная учебная программа приводит к затруднениям учащимся при освоении новых понятий. В классах начинается разделение коллектива на трудно запоминающих, неуспевающих и учащихся с повышенной заинтересованности, для первой и второй категории времени на изучение предмета, на уроке бывает недостаточно. Все это приводит к организации факультативных занятий. [2,3]

Факультативные занятия – это создание условий для обучения детей, имеющих интересы и способности к углубленному изучению данного предмета. Учащиеся добровольно посещают факультативные занятия, параллельно с изучением обязательных предметов.

Благодаря факультативным занятиям решаются такие задачи, как:

1. Исполнение запросов учеников, имеющих интерес в изучении отдельных предметов;
2. Развитие познавательных и творческих способностей учащихся;
3. Подготовка к проведению исследовательских работ;
4. Формирование опыта для познавательной деятельности;

5. Развитие личности [4,5]

Учебно-воспитательная работа и факультативные занятия тесно взаимосвязаны, учебная программа повышает у учащихся интерес к углубленному изучению предмета, тем самым содействует к организации факультатива, а факультатив способствует применять полученные знания на практике и повышает успеваемость учащихся. [6]

Факультативные занятия способствуют развитию, у учеников таких качеств как:

1. углубление и расширение знаний по учебному предмету;

2. способность критически мыслить, принимать нестандартные пути решения в затрудненных моментах;

3. применять полученные знания в реальных жизненных ситуациях;

4. готовность принимать участие в олимпиадах и конкурсах;

5. умение самостоятельно и творчески работать с научной литературой

Цели и задачи

Целью нашего исследования является выявление эффективности разработки факультативных занятий по биологии в школе и внедрение в целостный процесс школы.

Задачи:

1. Определить значение факультативных занятий для образовательной системы в рамках обновленной системы школьного образования;

2. Разработать виды факультативных занятий по биологии для разных возрастов учащихся;

3. Исследовать эффективность реализации факультативных занятий, разработанных и применяемых в школьной среде авторами.

4. Изучить влияние факультативных занятий на деятельность учащихся, показать какие качества развились у учащихся после посещения факультативных занятий по биологии.

5. Обобщить результаты исследования в виде рекомендаций по разработке и реализаций факультативных занятий по биологии.

Методы исследования.

Было проведено исследование, где изучалось эффективность проведения факультативов по биологии в школе

В исследовании были использованы следующие методы:

теоретические (анализ программно-методической литературы),

диагностические (анкетирование, тестирование),

эмпирические (наблюдение)

Результаты и Обсуждение исследования

Для исследования эффективности проведения факультативных занятий по биологии автором был проведен эксперимент.

В исследовании принимали участие с 7-го по 10 классы, в возрасте 12-15 лет.

С 7-го класса – 10 учеников; с 8-го класса – 5 учеников; с 9-го класса – 6 учеников; с 10- го класса 3 ученика.

У учащихся принимавшие участие в исследования был интерес и способности в углубленном изучении биологии и по собственному желанию были записаны на факультативные занятия по биологии.

До начала исследования в школе не проводились факультативные занятия по биологии.

Для 7-го и 8-го класса был организован факультатив «Юный эколог».

Факультативные занятия вначале проводились в виде лекции и семинаров, где учащиеся знакомились с классификацией живых организмов, исчезающими видами животных и растений Актюбинской области. Учащиеся под руководством учителя биологии проводили исследование и выясняли количество исчезающих животных, проводили анализ и определяли причину риска исчезновения.

По результатам исследования учащимися было выяснено, что в Иргизском районе на грани исчезновения природный заказник «Иргиз-Торгайский», по причине сильной засухи и отсутствия паводков. Здесь обитают 31 видов редких птиц и животных, а также рыб. В случаи, если все высохнет, эти животные останутся на грани гибели.

В ходе исследования учащиеся выдвигали свои идеи, по спасению заказника. По окончанию исследования учащиеся собирали все собравшиеся данные и учились защищать проект, выступая перед публикой, тем самым они развивали в себе такие качества как, способность самостоятельно находить сведения, сравнивать и анализировать их, обучение к работе в команде, воспитание сосредоточенности, умение выступать перед публикой. [5]

По окончанию семинаров и исследовательских работ по определению редких видов животных и растений, участники работали в теплице для выращивания редких видов растений.

Школьная теплица - это зеленая лаборатория, где участники учатся сажать и ухаживать за разными видами растений, а также проводить различные исследования и эксперименты.

В этой деятельности принимали все учащиеся, каждый день следили за растениями, ухаживали и проводили сравнения. Ученики научились определять параметры искусственного климата в теплице, работать с орудиями труда, подбирать удобрения, защищать растения от вредителей, определять все необходимые условия для выращивания растений в теплице

Были выращены цветы: гвоздики, сальвии, бегонии, лобелии, розы и т.д. После того как вырастили, эти цветы были посажены на участках школьной территории. По итогам работ учащиеся защищали проекты и принимали участие в конкурсе «Самая красивая школьная территория». Работа в теплице позволила развить в учащихся положительное отношение к труду, развитие познавательных способностей, гуманное отношение к природе, умение выращивать и облагораживать участки, ухаживать за растениями.

Для 9-го и 10-го класса были организованы факультативные занятия «За страницами учебника биологии» и «Исследования с использованием цифровой лаборатории Sensedisk».

В факультативных занятиях «За страницами учебника биологии» учащиеся углубленно изучали процессы происходящие в природе. В этих занятиях затрагивались все процессы жизнедеятельности, изучались биологические закономерности, проявляющихся на разных уровнях организации жизнедеятельности. [6]

Главной целью факультатива «За страницами биологии» являлась подготовка к олимпиаде по биологии и к поступлению в высшие учебные заведения.

Учащиеся активно занимались изучением биологических объектов, явлений и процессов протекающих в живой природе. Проводили исследования с использованием цифровой лаборатории Sensedisk в области взаимосвязи неживых объектов и живых организмов в биосфере, причины образования наследственных заболеваний и влияние на это факторов окружающей среды, оценивали последствия деятельности человека на экологию.

Sensedisk – это цифровая лаборатория, представляющая собой диск с датчиками, которая подсоединяется к корпусу. С помощью этого прибора ученики изучали механизм дыхания плесневых грибов, измеряли температуру объектов живых и неживых природы, свойства растворенного кислорода в составе различных водных средах, состав газированных напитков и влияние вредных веществ газировок на здоровье человека, на наличие ГМО в шоколадных батончиков. Благодаря таким исследованиям ученики изучали частоту образования мутационных заболеваний и причину возникновения, такие как продукты питания с составом вредных веществ и ГМО, загрязненность питьевых источников воды и воздуха, изменение влажности воздуха. [7]

После таких исследований, ученики выступали с докладами и проектами в школе, проводили воспитательные собрания другим учащимся школы.

Для подготовки к олимпиадам участники факультатива занимались решением биологических задач. Например: решение задач на тему «Энергетический обмен».

Задача 1: при полном расщеплении гликолиза образовалось 32 молекулы пировиноградной кислот. Надо выяснить,

сколько молекул гликолиз подверглось расщеплению и сколько образуется молекул АТФ.

Решение: При гликолизе 1 молекула глюкозы расщепляется с образованием 2-х молекул ПВК, следовательно, гликолизу подверглась 16 молекул глюкозы (32:2=16), при полном окислении одной молекулы глюкозы образуется 38 молекул АТФ, при окислении 16 молекул образуется 608 молекул АТФ (16*38=608)

Учащиеся с интересом решали биологические задачи, для реализации полученных знаний ученики принимали участие во внутришкольных, городских и областных олимпиадах, где занимали призовые места. Тем самым ученики еще больше с интересом изучали биологию.

Факультативные занятия, проводимые в 9-10 классах, воспитывал в учениках функциональную грамотность, критическое мышление, умение использовать полученные знания в жизни, бережное отношение к своему здоровью. Участники поняли, что изучение биологии, это не только рассмотрение понятий и законов биологии, но и способность изучить человека во всех ее проявлениях, решить жизненно важные практические задачи. [8]

Заключение:

На основании проделанной работы, изучение эффективности проведения факультативных занятий по биологии полностью анализированы. По результатам учащихся, выяснено эффективность проведения факультативных занятий по биологии. Учащиеся активно и с интересом посещали факультативные занятия, активно принимали участие во внутришкольных мероприятиях. Развился интерес к изучению биологических законов, природы страны, выявление исчезающих видов животных и растений. Стали видеть особую красоту природы страны, принимали участие в защите животных и разрабатывали современные пути утилизации отходов. Работали в теплице, определяли исчезающие виды растений, облагораживали территорию школы.

Старшие классы проводили исследование с использованием цифровой лаборатории, с помощью которого изучали биологические объекты и процессы. У учащихся открылся иной взгляд на будущее, они начали понимать важность процессов происходящих в жизни, научились принимать важные решения самостоятельно, начали бережно относиться к своей здоровье и окружающих. Исследуя биологические объекты, у 3 учеников появилось желание связать свою жизненную профессию с биологической наукой. Ученики, которые принимали участие в олимпиадах, параллельно готовились к сдаче экзаменов для поступления в высшее учебное заведение, где показали наилучший результат.

Все эти показатели, доказывают эффективность в проведении факультативных занятий по биологии и что учителя должны готовиться к реализации факультативов по биологии, где будут заинтересовывать и готовить будущих биологов.

Библиографический список

1. Darling, N., Caldwell, L. L., & Smith, R. (2005). Participation in school-based extracurricular activities and adolescent adjustment. *Journal of Leisure Research*, 37, 51-76.

2. Furuichi, Y., & Tamaki, H. (1994). Factors contributing to the enjoyment of junior high school life. *Bulletin of the Faculty of Education, Okayama University*, 96, 105-113.)

3. FredricksJ. A., EcclesJ. S. (2006) IsExtracurricularParticipationAssociatedwith BeneficialOutcomes? ConcurrentandLongitudinalRelations. Developmen-talPsychology, vol. 42, no 4, pp. 698–713

4. Mahoney, J., Beverley, D., & Thomas, W. (2003) Promoting interpersonal competence and educational success through extracurricular activity participation. *Journal of Educational Psychology, 95*(2), 409–418.https://doi.org/10.1037/0022-0663.95.2.409

5. Nghia, T. L. H. (2017). Developing Generic Skills for Students via Extra-Curricular Activities in Vietnamese Universities: Practices and Influential Factors. *Journal of Teaching and Learning for Graduate Employability*, *8*(1), 22-39.

6. Saibovich, S.A. (2019). Extracurricular activities: Success and development of communication skills with the role of parents, public and home work. *International Journal of Management Science and Business Administration, 6* (1), 21-26.

7. Schlenker, B. R., & Leary, M. R. (1982). Social anxiety and self-presentation: A conceptual model. *Psychological Bulletin, 92*(3),641–669.doi: 10.1037/0033-2909.92.3.641.

8. Simoncini, K., &Caltabiono, N. (2012). Young school-aged children's behaviour and their participation in extra-curricular activities. *Australasian Journal of Early Childhood, 37*(3), 35–42.

9. Tchibozo, G. (2007). Extracurricular activity and the transition from higher education to work: A survey of graduates in the United Kingdom. *Higher Education Quarterly, 61*(1), 37–56.https://doi.org/10.1111/j.1468-2273.2006.00337.x

10. Brown, B. B. (1988). The vital agenda for research on extracurricular influences: A reply to Holland& Andre. *Rev. Educ. Res.* 58: 107–111.

11. Cooper, H., Valentine, J. C., Nye, B., and Lindsay, J. J. (1999). Relationships between five after-school activities and academic achievement. *J. Educ. Psychol.* 9: 369–378.

12. Eccles, J. S., Barber, B. L., Stone, M., and Hunt, J. (2003). Extracurricular activities and adolescent development. *J. Soc. Issues* 59: 865–889.

13. Eccles, J. S., and Gootman, J. A. (eds.) (2002). *Community Programs to Promote Youth Development.* National Academy, Washington, DC.

14. Holland, A., and Andre, T. (1987). Participation in extracurricular activities in secondary school: What is known, what needs to be known? *Rev. Educ. Res.* 57: 437–466.

Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаты:	3.1.1.1 тыңдаған материал бойынша тірек сөздерді белгілеу, ашық және жабық сұрақтарға жауап беру 3.4.2.3 сөйлемнен сөз таптарын (сын есім) табу
Сабақтың мақсаты	Мәтінді дауыстап әрі түсініп оқиды. Тақырып бойынша бағалауға қатысады, топтық, жұптық, жұмыстарға қатысады; Оқушылардың сөз таптары туралы білімдерін кеңейту, сөздік қорларын дамыту.
Құндылықтарды дарыту	Оқуға, білімге деген қызығушылығын арттырып, еңбекке баулу. Жеке және топта жұмыс жасай алу, ынтымақтастық. Кішіпейілділікке, жылдамдыққа, мәнерлеп сөйлеуге, сауатты жазуға тәрбиелеу.

Сабақтың барысы				
Сабақтың кезеңі// уақыты	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы 5 минут	Психологиялық ахуал Ұйымдастыру кезеңі: Қол ұстасып бәріміз, Жылылықты сезейік. Шуақ шашқан күндей боп, Күлімсіреп жүрейік. – Балалар, көңіл күйлерің қалай? – Керемет! (бас бармақпен көрсету) – Сабаққа дайындықтарың қалай? –Тамаша! (алақан шапалақтау) – Ынталарың қалай? –Ғажап! (қол көтеру) Алтын ереже Бір-бірімізді тыңдай білу. Сабаққа белсенді қатысу. Ұйымшыл болу. Қол көтеру. Көмек беру. Өткен сабақты қайталау. (5 мин) Сұрақтарға жауап береді. *Алтын сақа стратегиясы.* -Ал, балалар, өткен сабақтарда біз қандай тақырыптарды өттік? «оқушылардың жауабын тыңдау) -Жақсы, балалар! Енді қазір өздерің алдарыңда жатқан бір стикерді алып өткен сабақтар бойынша бір сұрақтан жазып, оны мына қоржынның ішіне саламыз. Кімнің үстелінің алдында алтын сақа жатыр сол бала қоржынның ішінен сұрақ таңдап жауап береді, жауап толық берілмеген жағдайда басқа бала толықтыра алады. *Сұрақтарға дұрыс жауап берген оқушыларға асық беру.* -Жарайсыңдар, балалар! Өткен тақырыптарды жақсы меңгерген-деріңді көрсете алдыңдар. Жаңа сабақ: 1-тапсырма. (2 мин) сөзжұмбақ «Сын есім» 1. Көп сөз.... (күміс) 2. Аз сөз.... (алтын) 3..... өрге жүрер(өнерлі)	Өлең жолын айтады		Көңіл күй стикерлері Суреттер

Өткенді пысықтау 5 минут	4..... киім тозбайды(кең) 5..... ағаш жерге иіліп тәжім етеді(жемісті) 6..... жігіт елге иіліп тәжім етеді(жетелі) 7..... жолдас жолда қалдырар (жаман) -Ал, бүгін біз сабақта сын есімді қайталаймыз. Құрамына қарай: дара және күрделі болып бөлінеді. Видеоға назар аударып дара және күрделі сын есімдер туралы біліп алайық. -балалар, тақтаға назар аударайық кімнің портретін көріп тұрсыздар? (Бауыржан Момышұлының) -Ол кім? Ол туралы не білесіңдер? - жарайсыңдар, ал енді Бауыржан Момышұлы сендерге өзі туралы мәліметті видео арқылы жолдаған екен соған назар салып қарайық. (Момышұлының суретін сөйлетіп кітаптағы мәтінді айтқызу) Бұл мәтін ретінде біздің оқулығымызда да беріліпті. Қане бәріміз 49 – жаттығудағы сын есімдерді тауып олардың дара немесе күрделі екенін айтайық. Дәптермен жұмыс. (2 мин) (күннің жадын, сынып жұмысы, көркем жазу жазады) Жиырма тоғызыншы ақпан Сынып жұмысы Сын есім Бб Бб Бауыржан Момышұлы – батыр тұлға. Өзіндік жұмыс. 50 – жаттығу. Өлеңді оқып, жатқа жазады. Сын есімдерді тауып, олар қай заттың сынын білдіріп тұрғанын түсіндіріп, дәлелдейді. *Жұппен жұмыс жасайды дәптерлерін көршісімен алмастырып қатесін тауып, түзетіп, орындалған жұмысты өзара бағалайды.* 51 – жаттығу. *Қалқан ату слайдымен.* - Балалар, біздерде қазір батыр болып қалқан ату ойынын	Үй тапсырмасын тексертеді. Сұрақтарға жауап береді.	Ережелерді жатқа айтады- 1б Дескриптор: Сөзжұмбақ-ты шешеді-1б Дескрип-тор: Бауыржан Момыш-ұлы туралы айтады-1б Дескрип-тор: Дара және күрделі сын есімді табады-1б	Қималар Оқулық Оқушы жұмысы Суреттер Бейнеролик

Сабақ тың ортасы 20 минут	ойнайық. Ол үшін тақтаға қарап затты берілген белгілері бойынша табуымыз керек. Бұрыш –сопақ, қызыл, ащы. Түлкі – жыртқыш, қу. Күн –ашық, жылы, суық. Қоян –сұр, қорқақ. Шаш – қалың, бұйра, ұзын, қысқа. Гүл-хош иісті, әдемі. Топпен жұмыс. Әр топқа сын есімге байланысты тапсырма беріледі. Топ оқушылары сын есімге байланысты сөздерді табу. Оқиды, талдайды, дәлелдейді. (4 мин) Сын есімдермен жүре отырып, көбелекке гүлге жетуге көмектес Қалыптастырушы бағалау. Берілген сөздердің ішінен дара сын есімді бір бөлек, күрделі сын есімдерді бір бөлек жазу.Түсіндіру, ауызша сөйлем құрап дәлелдей білу	Сөзжұмбақты шешеді Тыңдалым Оқылым Сын есімді табады Тапсырманы орындайды. Көркем жазу Өзіндік жұмыс Тапсырманы орындайды.	Өленді көркем жазады Дескриптор: Өленді жатқа айтады-1б Сын есімді табады-1б Дескриптор: Затта берілген белгілер бойынша сөздерді табады-1б	

<table>
<tr>
<td>Қосымша тапсырма 5минут

Сабақты қорыту 3минут

Кері байланыс 5 минут</td>
<td>(ақ шашты, ұзын бойлы, көк, әдемі, сары, қою, сары ала, қоңыр, тәтті, алтын баулы, биік, жұқа)
<table>
<tr><td>Дара</td><td>Күрделі</td></tr>
<tr><td>Көк, әдемі, сары, қою, қоңыр, тәтті, биік, жұқа</td><td>Ақ шашты, ұзын бойлы, сары ала, алтын баулы</td></tr>
</table>
Асық ату ойыны
Дара сын есім дегеніміз не?
Күрделі сын есім дегеніміз не?
Сыйлық
+ 2 ұпай
Сын есім сұрақтарын ата?
Рефлексия: асық слайдымен

Үйге тапсырмасы
52- жаттығу
Бағалау</td>
<td>Топпен жұмыс

Тапсырманы орындайды

Тапсырманы орындайды

Сұрақтарға жауап береді

Кері байланыс жасайды.</td>
<td>Дескрип-тор:
Сын есімдерді табады -1б

Дескрип-тор:
Дара сын есімді табады -1б
Күрделі сын есімді табады -1б

«Асық » әдісі</td>
<td> </td>
</tr>
</table>

Жалгасбаева Айнагуль Бакткереевна
Учитель математики КГУ «Гимназии № 17» г. Актобе

СОВРЕМЕННЫЕ МОДЕЛИ НАСТАВНИЧЕСТВА

Бекенова Светлана Сериковна
Учитель биологии КГУ «Гимназии №17» г.Актобе

Аннотация. В статье рассматривается модели наставничества и выбор моделей наиболее приемлемых в своей практике учителями в форме наставничества «учитель – учитель»

Ключевые слова: ситуационное, краткосрочное, скоростное, риверсивное, флэш-наставничество, виртуальное наставничество.

Введение В современном обществе наставничество является стратегически важным элементом развития кадров в разных отраслях, в том числе и в образовании. Это свидетельствует о его повышающейся роли и эффективности, в зависимости от модели, в достижении результатов сопровождения, адаптации,

социализации, обучения, воспитания и мотивации педагогических работников.

Теоретический аспект

Известные модели наставничества, используемые в зарубежной практике: ситуационное, краткосрочное, скоростное, риверсивное, флэш-наставничество, виртуальное наставничество. Обзор наиболее разных моделей которые могут быть использованы в практической деятельности при организации наставничества.

Традиционная модель наставничества (или наставничество «один на один») это взаимодействие между более опытным специалистом и начинающим сотрудником в течение определенного периода времени (3–6–9–12 месяцев).

Разновидностью этой модели является **ситуационное наставничество** (от англ. Situational Mentoring), подразумевающее предоставление наставником необходимой помощи всякий раз, когда подопечный нуждается в указаниях и рекомендациях.

Краткосрочное или целеполагающее наставничество (от англ. Short-Term or Goal-Oriented Mentoring). Наставник и подопечный встречаются по заранее установленному графику для постановки конкретных целей, ориентированных на определенные краткосрочные результаты. Подопечный должен приложить определенные усилия чтобы проявить себя в период между встречами и достичь поставленных целей.

Скоростное наставничество (от англ. Speed Mentoring) — это однократные встречи сотрудников с наставником более высокого уровня с целью построения взаимоотношений с другими людьми, объединенными общими проблемами и интересами.

Такие встречи помогают формулировать и устанавливать цели индивидуального развития и карьерного роста на основе информации, полученной из авторитетных источников, обменяться мнениями и личным опытом, а также наладить отношения «наставник — подопечный» («равный — равному»).

Флэш-наставничество (от англ. Flash Mentoring) — это новая концепция наставничества, описанная в обзоре независимого агентства по управлению персоналом при Правительстве США.

Суть состоит в следующем. Сотрудники, желающие выступить в роли наставника, должны участвовать в короткой, не более часа, встрече с потенциальными подопечными, в ходе которой наставники могут поделиться своим жизненным опытом по построению карьеры и дать некоторые рекомендации. После этой встречи ее участники решают, хотели бы они продолжить отношения наставничества или нет. Наставники и подопечные подбираются практически без критериев. Если обе стороны видят перспективу сотрудничества, они приступают к реализации программы наставничества.

Флэш-наставничество имеет различные модификации:

– **Стандартная сессия флэш-наставничества** предполагает одноразовую встречу, лично или с помощью телекоммуникационных технологий, между более опытным (наставник) и менее опытным сотрудником (подопечный), которая может продолжаться от нескольких минут до нескольких часов.

- **Последовательное флэш-наставничество:** подопечный работает с

двумя и более наставниками, с каждым из которых он имеет серию одноразовых встреч, например еженедельно в течение месяца.

- Скоростное флэш-наставничество — это разновидность последовательного флэш-наставничества, когда наставники и их подопечные встречаются лишь на несколько минут, а затем, сразу же после этого, переходят к другому наставнику/подопечному и т.д.

− **Групповое флэш-наставничество:** наставник работает в паре с небольшой группой подопечных. Эта техника может быть реализована как групповое скоростное наставничество.

Виртуальное наставничество (от англ. Virtual Mentoring) предполагает использование информационно-коммуникационных технологий, таких как видеоконференции, платформы для дистанционного обучения, развития и оценки талантов, онлайн-сервисы социальных сетей и сообществ практиков в системе развития персонала. Исследование участников виртуальной программы наставничества показало значительные изменения в восприятии ценности таких программ для наставляемых, которые теперь в большей степени ориентированы на обмен знаниями, чем на поощрение и поддержку со стороны наставника. Участники исследования отметили, что виртуальное наставничество, являясь частью процесса развития, может помочь построению карьеры, позволяет использовать больше учебных ресурсов для освоения новых знаний и навыков, обеспечивает постоянное и творческое общение, использование социальных сетей для привлечения других специалистов и получения разнообразной информации, делая программу наставничества доступной для широкого круга сотрудников.

Реверсивное наставничество (от англ. Reverse Mentoring), подобно традиционному наставничеству, предполагает взаимодействие между двумя сотрудниками. При этом опытный, высококвалифицированный профессионал, старший по возрасту, опыту или позиции, становится подопечным младшего по этим параметрам сотрудника, который считается его наставником по вопросам новых тенденций, технологий и т. д.

Саморегулируемое наставничество — (от англ. Self-Directed Mentoring) подразумевает совершенно иной подход. Основное отличие данной модели от традиционной состоит в том, что ни наставники, ни их подопечные не подбираются специально, а опытные сотрудники добровольно выдвигают себя в список наставников. Очевидным преимуществом этой модели является то, что в этот список попадают только те, кто действительно имеет желание принять эту трудную и ответственную роль.

Командное наставничество (от англ. Team Mentoring) помогает в короткие сроки осуществить подготовку ближайших преемников руководителей. Два или более наставников работают вместе или по отдельности с одним подопечным или с группой, чтобы помочь достичь определенных целей развития, охватывая существенные практические аспекты управленческой деятельности.

Практический аспект В соответствии с Правилами организации наставничества и требованиям к педагогам, осуществляющим наставничество (Приказ МОН РК от 24.04.2020 №160), для наставничества в казахстанских организациях образования приемлемыми являются следующие виды наставничества: традиционное, ситуационное, краткосрочное, риверсивное, виртуальное наставничество. Результатом правильной организации работы наставников будет высокий уровень включенности молодых и новых специалистов в педагогическую работу, культурную жизнь образовательной организации, усиление уверенности в собственных силах и развитие личного, творческого и педагогического потенциалов. Это окажет положительное влияние на уровень образовательной подготовки и психологический климат в образовательной организации.

Наставляемые педагоги получат необходимые для данного периода профессиональной реализации компетенции, профессиональные советы и рекомендации, а также стимул и ресурс для комфортного становления и развития внутри организации и профессии.

Заключение Повышение уровня удовлетворенности собственной работой и улучшение психоэмоционального состояния; рост числа специалистов, желающих продолжать свою работу в качестве педагога в данном коллективе (образовательной организации); качественный рост успеваемости и улучшение поведения в подшефных наставляемым классах (группах); сокращение числа конфликтов с педагогическим и родительским сообществами; рост числа собственных профессиональных работ (статей, исследований, методических практик молодого специалиста, участие в конкурсах и олимпиадах).

Вывод Наставничество — не дань моде и не инновация, а достаточно традиционный, но при этом эффективный метод адаптации молодых педагогов к новым условиям.

Литература

1. Правила организации наставничества и требования к педагогам, осуществляющим наставничество. Приказ МОН РК от 24.04.2020 №160

2. Эсаулова, И.А. Новые модели наставничества в практике обучения и развития персонала / И.А. Эсаулова. — Текст: электронный.. — Стратегии бизнеса. — №6. — 2017. — URL: https://clck.ru/FEDoN (дата обращения: 17.09.2020).

Learning objectives(s) that this lesson is contributing to	3.4.2.1-write words and phrases of planets 3.5.3.1- W4 write with support short basic sentences with appropriate spaces between words 4.S3 give short, basic description of people and objects on a limited range of general and some curricular topics, begin to describe past experiences on an increasing range of general and some curricular topics
Lessonobjectives	**Learners will be able to:**To name the planets; to talk about things that happened on Mars.

Lesson plan

Planned timings	**Teacher'saction**	**Pupil's action**	**Assessment**	**Resources**

5 minutes	BEGINNING THE LESSON - Good morning,pupils! - I'm fine, thank you. Sit down, please. Who is on duty today? -Who's absent? -What day is it today? -What date is it today? -What was your hometask?	- Good morning, teacher!How are you? -I'm on duty today. -All are present. -It's Wednesday -It's 24th of April -Ex 25 p 110		https://youtu.be/RW6_E4ozSR8?si=ZmV69oJPri_yxX5o
Middle **35 minutes**	**MAIN PART.** An activity to revise the language from the previous lesson. Ask ready pupils to read and complete (Ex. 15). Checking up the hometaskusing Wordwall 1. Nicolaus Copernicus was the first person who said that the Earth went round the … . 2. Footprints made by astronauts on the …. will stay there forever because there is no wind to blow them away. 3. A day on Mercury is as long as 59 days on ….. . 4. ……. Are taller in space. 5. The dog Laika was the first living creature to ….. the Earth. 6. In April 2001, Dennis Tito became the first space ……. . PRESENTATION AND PRACTICE Activities to present and activate the new language. -How many planets are there in space? -Eight -Ok,good "Napkin" method RU**J**TEPI NUSAR**U** ECY**M**RUR SE**V**UN EPUNTE**N** URT**S**AN R**E**TAH UN**S** **Which planet are not here?** **MARS** **Today's theme is "All about Mars"** **Listening.** Ex 27Listen to the astronaut. (Track 06 CD2)	Checking up the hometask 1. Nicolaus Copernicus was the first person who said that the Earth went round the **Sun.** 2. Footprints made by astronauts on the **Moon** will stay there forever because there is no wind to blow them away. 3. A day on Mercury is as long as 59 days on **Earth.** 4.**Astronauts** are taller in space. 5. The dog Laika was the first living creature to **orbit** the Earth. 6. In April 2001, Dennis Tito became the first space **tourist.** -Eight Jupiter Uranus Mercury Venus Neptune Saturn Earth	Formative Assessment **FA-1point** Teacher assess students with praise words (well done, Good job! Right you are Answer the questions correctly - **1 point**	https://wordwall.net/ru/resource/25643524 https://wordwall.net/ru/resource/12769476 https://wordwall.net/ru/resource/5768719 Pupils book p 111 Ex 27 p 111 https://youtu.be/6VPmq_eb1Ck?si=fcfLhkuqp_K7sMCT AUDIOSCRIPT ll about Mars Mars is the fourth planet from the Sun and it

	 Reading. New words of the lesson Call-атау Surface-беті Length-ұзақтығы Degrees Celsius-Цельсий дәрежесі Solar system-күн жүйесі The pupils repeat, chorally and/or individually.Find these new words from the text and translate.For a good job I give you stars. **Speaking.** "Mixed pair share" method I give 1 sentence, learn by heart in 1 minute.Who is ready come up here and make a circle.Now I switch on the music andyou dance around the circle.When the music stops, I say WI-FI and you stop and listen to my question , your task is to make a group from answers. 1.How many moons has Mars got?(2) 2.How many seasons are there on Mars?(4) 3.What is the temperature in summer on Mars?(-5) 4.How many pupils are there in this class?(14) Let's speak about Mars. What do you know about it? Pupils orally answers what they have known. **Writing** Ex 28 p 111	Sun -MARS is not here. New words of the lesson Call-атау Surface-беті Length-ұзақтығы Degrees Celsius-Цельсий дәрежесі Solar system-күн жүйесі 1.Mars is the fourth planet from the Sun 2.Mars has got two moons. 3.Mars is called the Red Planet 4.Mars surface looks red 5.Mars hasn't got any blue oceans 6.Mars hasn't got any green land 7.A day on Mars is 24 hours and 39 minutes long 8.A year on Mars is 687 days! 9.Mars has got four seasons 10.Summers on Mars aren't hot 11.Summers are -5 degrees Celsius. 12.The largest mountain is on Mars 13.It is more than 25 kilometres high 14.It's 3 times higher than Mount Everest! Ex 28 p 111 Answer key 1 d 2 c 3 a 4 b 1.T 2.F 3.F 4.T 5.F	Good pronunciation – **1 point** Find sentence and translate correctly - **1 point** One correct answer – **3 points** One correct answer – **1 point**	has got two moons. People call it the Red Planet because most of its surface looks red. Mars hasn't got any blue oceans or green land. **Length of day and year** A day on Mars is 24 hours and 39 minutes long, a bit longer than a day on Earth. A year on Mars is 687 days! **Seasons** Mars has got four seasons like Earth, but they are different. Summers on Mars are not hot at all-in fact, they are -5 degrees Celsius. Brrr! **Olympus Mons**

	25 Read and match to make sentences. 1 d People call Mars the Red planet 2 Mars hasn't got any blue oceans 3 A day on Mars is 24 hours 4 Mars has got four seasons a and 39 minutes. b but they are different to ours. c or green land. d because of its colour. **True or False ?** ➢ Mars is the 4th planet. ➢ A year is 365 days. ➢ Mars has got 3 seasons. ➢ Summers are -5 degrees. ➢ A day is 39 minutes. **Group work** Let's divide into 3 groups,I give you planets with questions,answer then stick to the board. **Reflection** Do you like the lesson?If you liked the lesson,stickhigher,if you have questions stick in the middle,if you don't like the lesson , stick under the dark sky. **Hometask** Ex 29 p 111 project work **Evaluating** How many stars have you got ?8-10points The lesson is over. See you soon!	**green, red(2), hot, blue, largest, long, high, different** People call it the ……Planet. A day on Mars is 24 hours and 39 minutes….. The …… mountain is on Mars. **green, red(2), hot, blue, largest, long, high, different** Mars hasn't got ….land Summers aren't …….. It is more than 25 km …… **green, red(2), hot, blue, largest, long, high, different** Mars hasn't got ….. oceans Mars surface looks …… Seasons are …… 	One correct answer – **1 point** One correct answer – **1 point**	The largest mountain in the solar system is on Mars! It is more than 25 kilometres high-three times higher than Mount Everest!
End 5 minutes	ENDING THE LESSON An activity to consolidate the language of the lesson. Pupils talks about Mars and writes sentences on the poster. The class protects poster.	Children sing a Good bye song	Feedback ★ ★ ★	https://www.youtube.com/watch?v=Xcws7UWWDEs

Жумалиева Жазира Исенгельдиевна

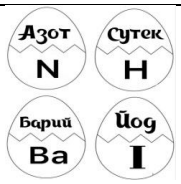
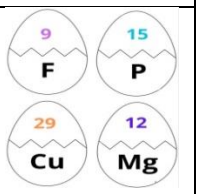
Ақтөбе қаласы, №58 жалпы білім беретін орта мектебінің химия және биология пәні мұғалімі

ФОСФОР ЖӘНЕ ОЛАРДЫҢ ҚОСЫЛЫСТАРЫ

Оқу бағдарламасына сәйкес оқу мақсаты	9.2.1.2 Фосфордың аллотропиялық түрөзгерістерін салыстырады 9.4.2.2 Фосфор қосылыстарының Қазақстандағы кен орындарын атау 9.2.1.3 Фосфор және оның қосылыстарының жалпы қасиеттерін түсіндіру

Сабақтың барысы:

Сабақ кезеңі/ уақыты	**Педагогтың іс-әрекеті**	**Оқушының іс-әрекеті**	**Бағалау**	**Ресурстар**
Сабақтың басы	Ұйымдастыру кезеңі Жағымды ахуал қалыптастыру мақсатында «**Амандасу»** арқылы бір бірімен амандасады. (**Кубик әдісі)** **Оқушыларды «Жұбыңды тап»** әдісі арқылы элементтерді атомдық нөмірмен сәйкестендіру арқылы жұптасады. **Үй тапсырмасын сұрау** **Wordwoll** тапсырмасы арқылы 10 тест сұрақтарын орындайды. Әр дұрыс жауапқа 1 заряд беріледі. https://wordwall.net/resource/68914047 ТАҚЫРЫПТЫ АШУ Басқа да алхимиктер тәрізді Бранд қарттарды жасартып, сырқаттарды жазатын өмір элексирі мен асыл емес металдарды алтынға айналдыратын философиялық тасты табуға әрекет жасады. Брандты алға жетелеген адамдардың қамы емес, оның байлыққа құмарлығы болды. Бір тәжірибенің барысында ол зәрді буландырып, алынған қалдықты көмір және құм қосып, буландыруды жалғастырды. Кейін ретортада қараңғыда жарық шығаратын зат түзілді. Рас, kaltes Feuer (суық от) немесе «менің отым» деп Бранд атаған зат қорғасынды алтынға айналдырмады және карттардың сырт келбетін өзгертпеді, бірақ алынған	Екі қатарға қарама-қарсы тұрып кубикті лақтыру арқылы бір бірімен амандасу түрлері арқылы амандасады Оқушылар тест сұрақтарына жауап береді. Сынауық түстерін таңдау арқылы жұптармен отыру керек Оқушылар әңгіме не	Жұлдызшалар арқылы бағаланады 	 Колба салынған суреттер Оқулық,дәптер, түрлі карандаштар

	заттың қыздырусыз жарқырауы ерекше, әрі таңсық болды. Брандтың ойынша бұл тас кәріні жасартатын, ауруды тез сауықтыратын, адамның өмірін ұзартатын көрінеді. Алынған зат жарық шығарады, осыны пайдаланып, Бранд байларға сатып, ақшаға кенелді. Бұл зат не деп ойлайсыңдар? Әрине фосфор!	туралы екенін табады (ФОСФОР ЖӘНЕ ОНЫҢ ҚОСЫЛЫСТАРЫ)		
ЕБҚЕ	9А класындағы ЕБҚЕ оқушыға **«киндер» әдісі** арқылы аты мен таңбасын сәйкестендіру арқылы ойлау қабілеттерін дамыту			
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырып фосфор және оның қосылыстары Onlinemektep арқылы түсіндіріп,видеоролик көрсету арқылы түсіндіріледі. **«Постер қорғау»** тәсілі: **1-қатар**: **КЛАСТЕР ӘДІСІ** Фосфорға периодтық жүйе бойынша сипаттама, табиғатта кездесуі, алынуы және физикалық қасиеті **2-қатар: ВЕНН ДИАГРАММАСЫ** Фосфордың және оның қосылыстарының химиялық қасиеттері **3-қатар:АССОЦИАЦИЯ ӘДІСІ** Фосфор және оның маңызды қосылыстарының қолданылуына сипаттама. **Дескриптор:** Білім алушылар - Постерде тақырыпты толық ашады ; - Оқушылар бір біріне кері байланыс жасауына қарай бағаланады	Жаңа тақырыпты түсіндірілгенен кейін дәптерге реакция теңдеулерін, сипаттамаларын жазады Оқушылар сол топта отырып берілген тапсырмалар бойынша бір бірден орындап соңында топпен бірге қорғайды. .	«ТЕРКА» әдісі арқылы топтар бірін бірі бағалайды. 	Оқулық дәптер плакат түрлі түсті карандаштар Оқулық кеспе қағаздар
Сабақтың соңы	**ТЖ «Тізбектер» тәсілі** (Кітаппен жұмыс 53 бет №3тапсырма) **1-топ**. P2O5 → H3PO4 → Na3PO4 → Ca3(PO4)2 → H3PO4 →$Zn_3(PO_4)_2$ **2-топ.** P → P2O5 → H3PO4 → Li3PO4 **3-топ.** → P → P2O5 → K3PO4 Ag3PO4 **Дескриптор:** -Білім алушылар химиялық реакция теңдеулерін дұрыс жазады -Химиялық реакция теңдеулерін теңестіреді **ЖЖ «Тест жұмысы»** -Фосфор элементінің реттік номері қандай?	Топтық жұмыста оқушылар айналымдарды жүзеге асыруға болатын реакция теңдеулерін жазып, теңестіріп, коэффициенттерін қояды.	Оқушыларға берілген дескриптор арқылы бағалайды. 	Оқулық дәптер плакат , маркерлер

<table>
<tr>
<td>Рефлексия</td>
<td>А.20 В.15 С.32 Д.41
-Фосфордың сутекті қосылысын ата?
А. Фосфин В.нитрат С.сульфид Д.оксид
-Фосфор қандай элемент?
А.металл В.бейметалл С. Инертті газ Д.негіз
-Фосфордың неше аллотропиялық түрөзгерістері бар?
А. 5 В.3 С.4 Д.6
-Фосфордың салыстырмалы атомдық массасы қандай?
А. 31 В.33 С.50 Д.5
Дескриптор:
- Білім алушылар тест орындайды
- «3» балл дұрыс болса 1жұлдызша беріледі.
«Салыстыр» тәсілі:
<table>
<tr><td>Қасиеттері</td><td>Ақ фосфор</td><td>Қызыл фосфор</td></tr>
<tr><td>Физикалық күйі</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Түсі</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Иісі</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Қаттылығы</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Ерігіштігі</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Жарқырауы</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Организмге әсері</td><td></td><td></td></tr>
</table>
Дескриптор:
-Білім алушылар Ақ және қызыл фосфордың физикалық қасиеттерін бөледі
-физикалық қасиеттерін топтастырады ;
Кері байланыс
“Сиқырлы себет”
  </td>
<td>Жұптық жұмыста оқушылар бірін бірі тексеріп тест нәтижесі дұрыс немесе бұрыс екенін анықтап, дескриптор арқылы бағаланады.

Салыстыр әдісі бойынша ақ және қызыл фосфордың қасиеттері мен ерекшеліктері бойынша кеспе қағазына жазады. Дескриптор арқылы бағаланды.

Сабақ соңында сиқырлы себет әдіс арқылы оқушылар бүгінгі сабақтан алған әсерлерін жазады.</td>
<td>

Оқушылардың алған білімдерін қорытындылау мақсатында жұлдызшаларды санайды</td>
<td>Оқушыларға үлестірме қағаздары бойынша кеспе қағаздарын ұйымдастырып берілді.</td>
</tr>
<tr>
<td>Үй тапсырмасы</td>
<td>§ 40 «Фосфордың тіршілік үшін маңызы» атты эссе жазу</td>
<td></td>
<td></td>
<td></td>
</tr>
</table>

Каржаупова Жания Абдуллаевна

Ақтөбе облысы, Қобда ауданы, Калиновка орта метебінің қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі

Қ.ҚАЙСЕНОВТІҢ «ЖАУ ТЫЛЫНДАҒЫ БАЛА» ПОВЕСІ. КЕЙІПКЕРЛЕР БЕЙНЕСІ

Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары:	7.1.4.1. көркем шығармадағы кейіпкер бейнесін ашып, үзінділерді жатқа айту 7.2.2.1. эпикалық, поэзиялық, драмалық шығармадағы автор бейнесін анықтау
Сабақтың мақсаты	**Барлық оқушылар орындай алады:** көркем шығармадағы кейіпкер бейнесін ашып, үзінділерді жатқа айта алады, эпикалық шығармадағы автор бейнесін анықтай алады. **Оқушылардың көпшілігі орындай алады:** кейіпкер бейнесін ашуда, шығармадағы автор бейнесін анықтауда үзінділер келтіре отырып, мысалдармен дәлелдей алады. **Кейбір оқушылар орындай алады:** өз ойын тұжырымдап, қорытынды жасай алады , үзіндіні кейіпкер бейнесіне еніп толық жатқа айта алады.
Бағалау критерийлері	• Кейіпкер бейнесін ашады • Көркем шығарма үзіндісін жатқа айтады • Шығармадағы автор бейнесін анықтайды

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі// уақыты	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Ұйымдастыру 6 минут	**Ұйымдастыру кезеңі** Амандасу. Оқушылармен амандасу, қатысуын түгендеу. **Психологиялық ахуал тудыру кубигі** 1.Амандас 2. Құшақтас 3.Тілек айт 4.Мақта 5.Күлкі сыйла 6.Би қимылдарын бірге қайтала **Топқа бөлу** Берілген үзінділер арқылы топқа бөлу Берілген үзінді қай кейіпкердің сөзі? **1-топ: «Жомарт» тобы** – Тыңдап тұрған майор Мергенбаев, – деп келте сөйлеген папасы, – Солай ма?.. Қазір жетем! – деді де, өңі бұзылып, трубканы тарс еткізіп іле салды. **2-топ: «Серік» тобы**	**Психологиялық ахуал тудыру кубигі** арқылы кубиктердегі Тапсырмаларды бірге қайталап, оқушылар өз бойларына жағымды ахуал қалыптастырады. Берілген үзінділердің қай кейіпкердікі екенін тауып, кейіпкердің есімімен үш топқа бөлінеді. **1**-топ: «Жомарт» тобы	1.Амандас 2. Құшақтас 3.Тілек айт 4.Мақта 5.Күлкі сыйла 	Оқулық 7-сынып «Атамұра» баспасы 2017жыл Қалыптастырушы бағалауға арналған тапсырмалар жинағы 7-сынып

Сабақтың ортасы 8 минут 12 минут	Сол жерде .... шешесінің қанға боялып жатқанын көріп, шошып кетті. – Мама, ана ағаш ішіне жетелік, жұрттың бәрі соған барып тығылды. **3-топ: «Борис» тобы** -Сережа, винтовкалары мен киім-кешектерін алып кетейік, олар қайта малтып келгенше-талай жерге барып қаламыз,-деген ұсыныс жасады.... **Бүгінгі сабақтың тақырыбы мен оқу мақсатын хабарлау** **Үй тапсырмасын сұрау** **https://wordwall.net/ru/resource/52617371** платформасы арқылы сұрақтарға жауап беру «Кездейсоқ дөңгелек» әдісі 1. Шығармадағы оқиға қай кезеңді суреттейді? 2. Екінші дүниежүзілік соғыс туралы не білесіңдер? 3. Қазақ баласы Серіктің тағдыры қандай күйге ұшырады? 4. Анна Ивановна деген кім, Серікке оның қандай көмегі тиді? 5.Туынды неліктен «Жау тылындағы бала» деп аталады? 6. Неліктен Серік Анна Ивановнаның қамқорлығында қалды? 7.Жауды тізе бүктіріп, адамдарды жеңіске жеткізген қандай күш? **Топтық жұмыс** «FILA» кестесін толтыру **1-топ Анна Ивановна бейнесін талдайды** • F(Дерек) шығармадан кейіпкерге байланысты негізгі деректерді жинақтау • I (Пікір) кейіпкерге қатысты өзіннің ой – пікіріңді айту • L (Сұрақ) кейіпкер бейнесін және автор бейнесін ашатын 2 сұрақ құрастыру • A(Іс –әрекет) кейіпкер бойынша: шағын көрініс, қысқаша монолог, сипаттама т.б. жасап, кейіпкер іс-әрекетін дәріптеу. **2-топ Серік бейнесін талдайды** • F(Дерек) шығармадан кейіпкерге байланысты негізгі деректерді жинақтау • I (Пікір) кейіпкерге қатысты өзіннің ой – пікіріңді айту	2-топ: «Серік» тобы 3-топ: «Борис» тобы Өткен тақырыпты пысықтау мақсатында сұрақтарға жауап береді. Әр топ өзіне берілген кейіпкер бейнесін сипаттап, автор бейнесін анықтайды. «FILA» кестесін толтырады. . Жеке жұмыста «Блумның кубигі» әдісі бойынша 6 тапсырманы орындайды. Серік бейнесін ашатын үзінді келтіреді. Серікке сипаттама береді.	6.Би қимылдарын бірге қайтала Үй тапсырмасын бағалау **Алшы** – (9-10 балл) **Тәйке** (7-8 балл) **Бүге** (бүк) – (4-6 балл) **Шіге** (шік) – (1-4 балл) **Топтық жұмыс** **Дескриптор** Білім алушы -шығармадан негізгі деректерді жинақтайды -кейіпкерге қатысты өзінің ой-пікірін жеткізеді, - кейіпкер бейнесін және автор бейнесін ашатын сұрақтар құрастырады, - кейіпкер бейнесін ашатын сипаттама жасайды, -кейіпкердің іс-әрекетін дәріптейді. **Топтың өзара бағалауы** 1-топ: Ертегі құрастыру арқылы бағалайды.	Оқулық 7-сынып «Атамұра» баспасы 2017жыл https://wordwall.net/ru/resource/5261737

10 минут Сабақтың аяқталуы 5 минут 4 минут	• L (Сұрақ) кейіпкер бейнесін және автор бейнесін ашатын 2 сұрақ құрастыру • A(Іс –әрекет) кейіпкер бойынша: шағын көрініс, қысқаша монолог, сипаттама т.б. жасап, кейіпкер іс-әрекетін дәріптеу. **3-топ Борис бейнесін талдайды** • F(Дерек) шығармадан кейіпкерге байланысты негізгі деректерді жинақтау • I (Пікір) кейіпкерге қатысты өзіңнің ой – пікіріңді айту • L (Сұрақ) кейіпкер бейнесін және автор бейнесін ашатын 2 сұрақ құрастыру • A(Іс –әрекет) кейіпкер бойынша: шағын көрініс, қысқаша монолог, сипаттама т.б. жасап, кейіпкер іс-әрекетін дәріптеу. **Кері байланыс:** Тапсырманы орындау барысында не қиын болды? **Жеке жұмыс** «Блумның кубигі» әдісі бойынша тапсырмалар беру. **АТА** Серік бейнесіне ашатын шығармадан үзінді келтір **ТҮСІНДІР** Серікке сипаттама бер **ОЙЛАН** Сеніңше Серік қандай бала? **НЕЛІКТЕН?** Неліктен Серікке сондай баға бердің? **НЕГЕ?** Неге кейіпкер Серік орыс әйелін «мама» деді? **ҰСЫН** Шығармадан үзіндіні жатқа айт **Қорытындылау** «Төрт сөйлем» тәсілі арқылы ой-пікірлеріңмен бөлісіңдер: Пі кір. «Жау тылындағы бала» повесі мазмұны бойынша пікірлеріңді бір сөйлеммен білдіріңдер. Дәлел. Пікірлеріңді бір сөйлеммен дәлелдеңдер. Мысал. Пікірлеріңді өмірмен байланыстырып, мысал келтіріңдер. Қорытынды. Тақырып бойынша қорытынды шығарыңдар. **Рефлексия** **Алшы** - Сабақтан өзіңе пайдалы не алдың? **Тәйке** – Сабақта не қиын болды?	Шығармадан үзінді жатқа айтады. «Төрт сөйлем» тәсілі арқылы «Жау тылындағы бала» повесінің мазмұнына қатысты ой-пікірлерін білдіреді. Оқушылар бүгін сабақтан пайдалы не алғанын, не қиын болғанын, алдағы уақытта не істеуге болатындығы жөнінде рефлексия жасайды.	2-топ: Алғыс хат беру арқылы бағалайды. 3-топ: Келесі топқа “SMS” жазу арқылы бағалайды. **Жеке жұмыс Дескриптор** Білім алушы -кейіпкердің бейнесіне қатысты үзінді келтіреді, -кейіпкерге сипаттама береді, -кейіпкердің қандай екенінен бір сөзбен баға береді, - сұраққа жауап береді, -үзіндіні жатқа айтады.. Жеке жұмысты және қорытындылау тапсырмасын бағалау **Алшы** – (9-10 балл) **Тәйке** (7-8 балл) **Бүге** (бүк) – (4-6 балл) **Шіге** (шік) – (1-4 балл)	

	Бүк – Сабақта нені басқаша өзгертуге болады деп ойлайсың? **Шік** – Бүгінгі сабақтан үйренгенің бойынша алда не істеймін деп ойлайсың?			

Касимова Уразбике Енсеповна
учитель начальных классов КГУ "Бадамшинская школа- ясли- сад" Каргалинский района, Актюбинского области

Жумашева Динара Амантаевна
учитель английского языка №68 ЖББОМ им. Ташенова г Актобе

ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ АДАПТАЦИЯ МОЛОДЫХ ПЕДАГОГОВ: ВЫЗОВЫ И ПРАКТИЧЕСКИЕ РЕШЕНИЯ

Аннотация.

В современном образовании становится явным, что успешное начало педагогической карьеры требует не только знаний, полученных в учебных заведениях, но и эффективной профессиональной адаптации. Статья рассматривает ключевые аспекты этого процесса, предлагая практические решения для преодоления вызовов, с которыми сталкиваются молодые педагоги.

Ключевые слова

наставничество, молодой учитель, профессиональная адаптация, педагогическое сообщество, методики поддержк

Введение.

Потребность в эффективной передаче знаний опытными педагогами своим коллегам в данное время стала более востребованной. Мы видим, что педагогу сегодня недостаточно только профессиональных знаний и опыта в виде предметных знаний если они не подкреплены универсальными навыками.В связи с этим возникает большое количество задач, которые педагогу надо решать здесь и сейчас.

Теоретический аспект

Профессиональная адаптация педагога – это процесс активного приспособления личности к новым условиям труда, вхождения его в систему многосторонней деятельности, общения и установление взаимоотношений с педагогическим, родительским, ученическим коллективами. Профессиональная адаптация зависит не только от приобретения знаний и сформированности профессиональных умений и навыков,но и от наличия профессионально значимых личностных качеств. Успешное становление учителя в личностном и профессиональном плане происходит, когда он приступает к самостоятельной работе.

Молодой педагог, начинающий свою педагогическую деятельность, нередко теряется. Знаний, полученных в вузе, достаточно, но практика показывает, что начинающим педагогам не хватает опыта в решении ежедневных задач и проблем. Сложности вызывают вопросы дисциплины и порядка на уроке, методический аспект урока,оформление документации, осуществление классного руководства, выстраивание взаимо-действия с родителями, коллегами и т.д

Практический аспект из опыта работы

Раскрытие методов наставничества включает в себя широкий спектр подходов и стратегий, направленных на поддержку и развитие молодого учителя. Вот несколько методов, которые могут быть применены в процессе наставничества:

1.Индивидуальные консультации: Один из основных методов наставничества - это проведение индивидуальных встреч с молодым учителем. На этих встречах можно обсудить различные вопросы, возникающие в процессе работы, поделиться опытом и дать рекомендации по решению проблем.

2.Обратная связь и рефлексия: Постоянная обратная связь помогает молодому учителю оценить свои успехи и области для улучшения. Наставник может предложить регулярные обзоры уроков, а также помочь провести самоанализ и рефлексию после уроков.

3.Моделирование и демонстрация: Наставник может продемонстрировать свои методики преподавания, показать, как эффективно решать определенные педагогические задачи.

4.Совместное планирование уроков: Совместное разработка учебных планов и уроков помогает молодому учителю освоить новые методики и подходы к обучению.

5.Поддержка в решении проблем: Важной частью наставничества является помощь молодому учителю в решении педагогических проблем и трудностей, с которыми он сталкивается. Наставник может поделиться своим опытом и предложить стратегии для преодоления трудностей.

6.Развитие профессиональной сети: Наставник может помочь молодому учителю в построении профессиональных связей и участии в педагогическом сообществе. Это может включать в себя участие в профессиональных конференциях, семинарах, а также обмен опытом с коллегами.

7.Поддержка в личностном развитии: Наставник может помочь молодому учителю не только в профессиональной, но и в личностной сфере.

Эти методы наставничества могут применяться как по отдельности, так и в комбинации, в зависимости от конкретных потребностей и особенностей молодого учителя. Они направлены на создание поддерживающей и стимулирующей среды для профессионального роста и развития начинающего педагога.

Например, какие обучающие сессии и мастер-классы можно запланировать и провести.

"Обучающие сессии и мастер-классы":

Название мастер-класса	Описание	Дата проведения
Организация интерактивных уроков	Практическое обучение методикам активного обучения	10.03.2024
Работа с дифференцированными группами	Обучение методикам работы с учащимися с разным уровнем подготовки	25.04.2024
Эффективное использование технологий в образовании	Обучение методам использования интерактивных технологий на уроках	15.05.2024

Заключение.

Роль наставника в жизни молодого учителя несомненно огромна. Своим

опытом и поддержкой мы можем способствовать успешной адаптации новых коллег и обеспечить качество образования. Для этого необходимо не только передавать знания, но и вдохновлять на развитие профессиональных навыков и саморефлексии.

Литература

1.Смирнова, Н. К. "Наставничество в профессиональной деятельности учителя", Москва, Издательство "Педагогика", 2023.

2.Иванов, П. И. "Педагогическая мастерство: практические аспекты", Санкт-Петербург, Издательство "Просвещение", 2022.

3.https://kimc.ms/pedagogam/shkola-molodogo-pedagoga/gbp-po-rabote-s-molodymi-pedagogami/

Корикбаева Бакитгуль Ильясовна
учитель казахского языка и литературы КГУ СШГ №9, г.Актобе

НАСТАВНИЧЕСТВО КАК ОДНА ИЗ ФОРМ ОБУЧЕНИЯ НАЧИНАЮЩИХ ПЕДАГОГОВ И ПОВЫШЕНИЯ ИХ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ

Жалгасбаева В.А.
учитель учитель казахского языка и литературы КГУ СШГ №9, г.Актобе

Аннотация. В статье рассматриваются цели и задачи наставничества, основные направления, этапы работы наставника с молодым педагогом. Система наставничества рассматривается как особая форма преемственности поколений, социальный институт, осуществляющий процесс передачи профессионального опыта.

Ключевые слова: наставничество, компетенция, педагогическая деятельность, адаптация диагностика, подопечный, контроль, мотивация, навыки.

Для молодого специалиста вхождение в новую деятельность сопровождается высоким эмоциональным напряжением, требующим мобилизации всех внутренних ресурсов. Решить эту стратегическую задачу поможет создание гибкой и мобильной системы наставничества, способной оптимизировать процесс профессионального становления молодого учителя, сформировать у него мотивации к самосовершенствованию, саморазвитию, самореализации. В этой системе отражена жизненная необходимость молодого специалиста получить поддержку опытного педагога наставника, который готов оказать ему практическую и теоретическую помощь на рабочем месте и повысить его профессиональную компетентность. Возврат к наставничеству в современном образовательном процессе как форме работы с молодыми педагогами указывает на недостаточность других используемых управленческих и образовательных технологий подготовки специалистов и возможность применить этот тип отношений как резерв успешного управления профессиональным становлением личности. Наставничество – одна из форм педагогической деятельности, направленная на передачу опыта, знаний, формирование необходимых профессиональных компетенций и развитие личностных качеств (общих компетенций) наставляемого в процессе их совместной деятельности с наставником. Организация наставничества в процессе повышения

профессиональной компетентности молодого педагога носит поэтапный характер и включает в себя формирование и развитие функциональных и личностных компонентов деятельности начинающего педагога. На адаптационном этапе идет определение обязанностей и полномочий молодого педагога; выявление недостатков в его умениях и навыках; идет разработка программы адаптации. Наставник проводит диагностику подопечного, определяя актуальный объем знаний и умений, чтобы выработать программу наставничества, разъясняет педагогу его права и обязанности. Планирование работы осуществляется согласно личным особенностям, творческому потенциалу, образованию молодого педагога. На основном этапе идет реализация программы адаптации; корректировка профессиональных умений молодого педагога; построение его собственной программы самосовершенствования. Опытный педагог-мастер разрабатывает и реализует программу наставничества, предоставляет молодому специалисту материалы для приобретения знаний. Идет разработка индивидуального плана на определенный период с конкретным содержанием, сроками исполнения и формой работы. Следующий этап - контрольно-оценочный, на котором наставник проверяет эффективность работы с молодым специалистом, анализирует проделанную работу, выявляет ошибки и недочеты, ставит задачи по их устранению, определяет уровень готовности молодого педагога к самостоятельному выполнению своих функциональных обязанностей.

Цель наставничества: способствовать развитию и закреплению у молодого специалиста профессиональных компетенций по должности «воспитатель».

Задачи наставничества:

- оказание консультативной и практико-ориентированной помощи в повышении качества организации образовательного процесса в группе;
- оказание методической помощи молодому специалисту;
- создание условий для развития у молодого специалиста потребности и мотивации к непрерывному самообразованию.

Начинающему педагогическому работнику наставничество дает возможность получить поддержку опытного сотрудника, укрепить уверенность в собственной состоятельности и профессиональной компетентности.

Педагогу-мастеру наставничество позволяет передать свой педагогический

опыт, поделиться персональными приемами непосредственно с начинающим специалистом.

Таким образом, наставничество позволяет:

— повысить уровень профессиональной подготовки и квалификации молодого педагогического работника; — создать положительный настрой в профессиональной деятельности;

— быстрее достичь рабочих показателей;

— передать накопленный наставниками опыт;

— регулировать текучесть кадров.

В процессе обучения наставник предоставляет новичку необходимую для работы информацию, отслеживает процесс усвоения знаний, формирование нужных навыков, мотивацию к работе. Обучение проходит непосредственно

на рабочем месте, иллюстрирует реально возникающие ситуации и весь трудовой процесс, что позволяет реализовать на практике полученные теоретические знания.

Система наставничества рассматривается как особая форма преемственности поколений, социальный институт, осуществляющий процесс передачи профессионального опыта. Это одна из наиболее эффективных форм профессиональной адаптации ,способствующая повышению профессиональной компетентности и закреплению педагогических кадров. Считаю, что взаимодействие педагогов, основанное на наставничестве,

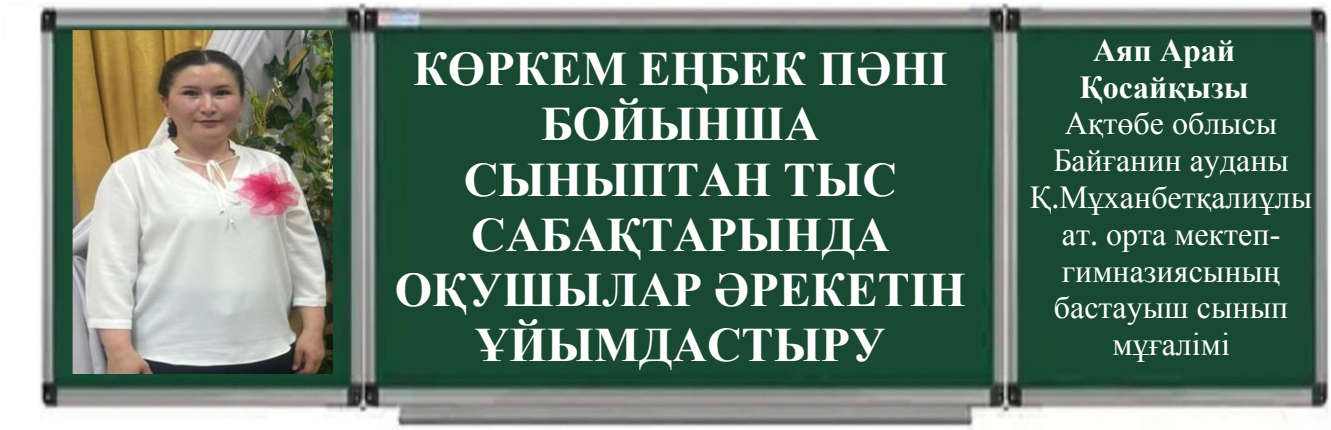
способствует совместному поиску новых подходов и исследованию лучших практик, что создает условия для повышения качества образования в целом. Ведь наставничество – это не просто передача социального опыта, а передача социального капитала.

Литература:

1. Никитина, В.В. Роль наставничества в современном образовании // Отечественная и зарубежная педагогика.- 2013.- № 6 (15). - С. 50-56.

2. Щипунова, Н.Н. Организация наставничества в школе с молодыми педагогами // Молодой ученый. - 2020. - №6. - С. 845-847

3. Чуприкова Е.В., Лагода К.С., Яхтанигова Ж.М. Наставничество как эффективный инструмент развития педагогов // Дневник наставника: сб. метод. рекомендаций .

КӨРКЕМ ЕҢБЕК ПӘНІ БОЙЫНША СЫНЫПТАН ТЫС САБАҚТАРЫНДА ОҚУШЫЛАР ӘРЕКЕТІН ҰЙЫМДАСТЫРУ

Аяп Арай Қосайқызы
Ақтөбе облысы Байғанин ауданы Қ.Мұханбетқалиұлы ат. орта мектеп-гимназиясының бастауыш сынып мұғалімі

Сыныптан тыс үйірме және жаппай жұмыстың еңбек тәрбиесін іске асыруда тәрбиелік мүмкіндігі өте зор. "Жас натуралистер", "Жас техниктер", "Жас тәжірибешілер" және пән үйірмелеріндегі сабақтар оқушыларды еңбекке баулиды, олардың шығармашылық ойларының дамуына мүмкіндік туғызады. Әрбір оқушының үйіпме сабақтарында еңбекке шығармашылық қатынасы байқалады, олар еңбегін ұйымдастыру тәсілдерін іздестіреді, ғылыми зерттеу дағдыларына (әдебиеттермен жұмыс істеу, жазып алу, мәліметтерді жинақтай білу т.б.) төселеді. Үйірме жұмыстарын жаппай жұмыстар толықтырады. Оқушылар қызғылықты, үлкен тәрбиелік мәні бар көптеген шараларға белсенді қатысады және оларды тікелей ұйымдастырады. Мұндай жаппай жұмыстарға "Құстар күні," "Орман күні", "Бақ аптасы", "Еңбек мерекесі" т.б. жатады.

Сыныптан тыс уақытта мектеп оқушыларының негізгі шұғылданыстарының бірі үйірме болып табылады. Ол таңдаған салада практикалық іс-әрекетпен шұғылдануға ұмтылатын ерікті оқушыларды біріктіреді.

Үйірме – бұл тек қана оқушылардың күштерін және шығармашылық ойлауды дамыту, бейімділік пен қабілеттілікті сынау орны ғана емес, болашақ өндірістің жаңашылдарын, ұтымды ұсынысшыларын және өнертабысшыларын, ғалымдарды және инженерлерді ұжымда тәрбиелейтін орын. Әрбір үйірмедегі сабақтарда реттілік, ұзақтық мерзімі және белгілі профиль жұмыстары сипатталады.

1. Дайындық техникалық үйірмесі (бұл бастауыш мектептің оқушылары үшін). Мұндай үйірмелер оқушылардың тұрғын орны бойынша мектептерде (ұзартылған күн тәртібі топтарында) және көптеген мектептен тыс балалардың мекемелерінде құрылады. Мұнда мектептің бастауыш сынып оқушылары шамасы келетін формада техника элементтерімен және қарапайым технологиялық процестермен танысады, қағаздармен, қаңылтырмен жұмыс жасайды, еңбек сабақтарында алған алғашқы ептіліктерін ағашты, пластмассаларды,

металды және т.б. материалдарды өңдеу бойынша дамытады. Оқушылар техникалық ойыншықтарды, машиналар мен механизмдерді күрделі емес моделдері, қарапайым автоматты құрылғыларды, оқу-көрнекі құралдарды, мектеп және үйге керекті заттарды дайындайды. Бұл типтегі үйірменің іс-әрекетіндегі мәнді орынды қарапайым ойыншықтар мен моделдерден тұрғызылған ойын және жарыстар алады. Соңғы уақыттарда осында үйірмелердің жетекшілері оқушыларды қарапайым электротехника және электроника саласындағы жұмыстарға тартуда. Дайындық техникалық үйірме жұмыстарында сабақтардың тәжірибелері болашақтағы барлық формалар үшін мектеп оқушыларының орта және жоғары сыныптарындағы жас техниктеріне бастама болуда. Бастауыш мектеп оқушылары үшін бәрінен бұрын бастауыш техникалық модельдеу үйірмелері, механикалық ойыншықтар үйірмелері, көркем конструкциялау элементтерімен бастауыш техникалық модельдеу үйірмелері ұйымдастырылады.

2. Заттық (ғылыми-техникалық) үйірме. Бұл үйірмелер мектептерде, кәсіптік-техникалық мектептерде, оқу-өндірістік комби-наттардың мектеп оқушыларының орта және жоғары жастағылары үшін оқу кабинеттері мен шеберханаларының базасында құрылады. Мектептерде физика-техникалық, химия-технологиялық, агрохимиялық, астрономиялық үйірмелер, ауылшаруашылық машиналары үйірмелері; кәсіптік-техникалық мектептерде (училищелерде) – электро- және радиотехникалық, автоматика, электроника және есептеу техникасы, токарлық және құрылыс және т.б. үйірмелер. Мұндай үйірмелердің мақсаттары – оқу жоспарындағы әртүрлі пәндер бойынша оқушылардың білімдерін кеңейту және тереңдету, практикалық ептіліктерін бекіту. Үйірмеде шұғылданумен оның мүшелері ғылым мен техниканың тарихы және жеткен жаңа жетістіктері бойына баяндамалар және рефераттар дайындайды, ғылыми-техникалық бюллетендер шығарады, тәжірибелер жүргізеді, міндетті оқу бағдарламаларынан тыс есептер шығарады. Осымен қатар көрнекі құралдарды, приборларды және т.б. жөндеу, конструкциялау және дайындау бойынша практикалық жұмыстарға үлкен рөл бөлінеді.

3. Спорттық-техникалық үйірмелер. Бұл үйірмелер әртүрлі мектептен тыс мекемелерде, сондай-ақ кәсіптік-техникалық мектептерде құрылады. Оларды көбіне “жалпытехникалық” немесе “қызығушылық” деп те атайды. Бұл үйірмеге жататындар: авиамоделдеу, ракеталық-космостық модельдеу, авто және кеме моделистер, теміржол моделдеу, радиобасқару, су-моторлы спорт және т.б. Оларда спорттық модельдеуге, спорттық техникалық түріне қызығатын 4-11сыныптың оқушылары шұғылданады. Спорттық-техникалық үйірмелерде оқушылар арнайы технологияны оқып-үйренеді, ұшатын аппараттардың, автомобильдің, кеме, локоматив және т.б. спорттық жарыстарға немесе көрмелерде демонстрациялайтын көлік құралдарының қабырғалық және функциональдық моделдерін конструкциялайды және дайындайды. Бұл жұмыстарды ерекшелігі жарыс үшін дайындалатын модельдер. Бірыңғай бүкілодақтың классификацияның талаптарына сәйкестікте болып табылады. Екіншіүшінші оқу жылындағы сабақтарда оқушылардың белгілі спорттық нәтижелерге жеткені, модельдің жеке бөлшектері үшін жаңа конструкциялық материалдарды таңдаумен байланысты экспериментті-іздеу жұмыстарына, оларды дайындау үшін жабдықтарды жетілдіруге қатыстырылады. Моделмен жұмыс кезінде, олардың жүрістерін дайындауда және жарысқа қатынасуда мектеп оқушылары техниканың сәйкес саласының тарихымен, жетістіктерімен және олардың одан әрі даму перспективасының даму тарихымен танысады.

4. Өндірістік-техникалық үйірмелер- қажетті материалдық құралдары бар кәсіптік-техникалық мектептерде, оқу-өндірістік комбинаттарда және мәдени-ағарту мекемелерінде және мектептің оқу шеберханаларында құрылады, нәтижелі жұмыс жасайды. Бұл үйірмелер техниканың және өндірістің белігілі саласына қызығатын мектептің орта және жоғары сынып оқушыларын біріктіреді. Кеңінен таралған үйірмелерге жас дизаинерлер, столяр конструкторлар, металлистер, технологтар-рациона-

лизаторлар, электрондық автоматика, техникалық кибернетика, роботты техника, кіші өлшемді ауылшаруашылық техникаларын конструкциялау, прибор құрылысы және өлшеу техникалары үйірмелері болды. Ірі өнеркәсіп мекемелерінің базаларында өнеркәсіптің саласының профилі бойынша мамандандырылған үйірмелер жұмыс жасауы мүмкін болды. Өндірістік-техникалық үйірмелердің жұмыстары нық басты сипаты – бұл сәйкес машиналарды, агрегаттарды, өнер-кәсіптік қондырғаларды модельдеу, сондай-ақ таңдаған ғылым, техника және өндіріс саласындағы шығармашылық конструкторлық және тиімді ұсыныстар іс-әрекеттері.

5. Көркем-қолданбалы шығармашылық үйірмесі. Бұл үйірмелер мектептерде, кәсіптік-техникалық мектептерде (үйірмелерде), оқушылардың барлық жастары үшін әртүрлі мектептен тыс балалардың мекемелерінде құрылуы мүмкін. Бұлар ағашты (ағашты ою бойынша), металды (шекімелеу, бедерлеу) көркем өңдеу, инкрустация, макраме, ілмекпен тоқу, мозаика және т.б. Оларда мектеп оқушыларының эстетикалық талғамы қалыптасады, көркем-қолданбалы шығармашылыққа жеке-дара қызығушылығы дамиды.

Мектептегі, кәсіптік-техникалық мектептердегі, оқу-өндірістік комбинаттардағы немесе мектептен тыс балалардың мекемелеріндегі техникалық үйірмелер жүйесінде даму, олардың белсенділігінің өсуі ғылыми және техникалық шығармашылық үшін үйірмелерді оқушыларға беруі мүмкін. Өнертабыстар мен тиімді ұсыныс-шылардың алғашқы ұйымы, оқушылардың шығармашылық бірлестіктері: конструкторлық бюро, топтар және бригадалар, жастардың тиімді ұсынысшылар мектебі, оқушылардың ғылыми қоғамы пайда болуы туындайды.

Сыныптан тыс жұмыстардың тәрбиелік құндылығы, олардың тиімділігі көбіне бірқатар талаптарды сақтауға байланысты.

Ең алдымен олардың қазіргі заман нысаналылығы мен саяси бағыттылығын қамтамасыз етудің маңызы зор. Бұл талапты сыныптан тыс жұмыстың формалары мен әдістерін таңдаған кезде, оны жоспарлау және ұйымдастыру процесінде, қорытынды шығарған кезде сақтау қажет.

Үйірме жұмыстарына қойылатын талаптардың ең маңыздыларының бірі - оның өмірмен тығыз байланыстылығы. Кез келген үйірменің, ғылыми қоғамының жұмысы айнала қоршаған өмірмен танысуға және оны гүлдендіруге белсене қатысуға себепші болуы тиіс.

Үйірме жұмыстарының мазмұны мен ұйымдастырылуын мектептің оқу-тәрбие міндеттеріне бағындыру қажет. Үйірмелік және бұқаралық сыныптан тыс жұмыс үшін жалпы білімді және политехникалық дүниетанымды кеңейтуге, адамгершілік және еңбек тәрбиесін беруге, саяси сананы, эстетикалық талғамды және дене қуатын дамытуға септігін тигізетін материал іріктеудің маңызы үлкен.

Үйірме жұмыстарының тиімділігі, егер олар анда-санда емес, жүйелі, үнемі өткізілетін жағдайда едәуір артады. Бұған тыңғылықты жоспарлаудың және нәтижелерді есепке алудың көмегімен қол жетеді. Мектептерде оқылатын ғана емес, сыныптан тыс сабақтардың кестесі болуы пайдалы. Онда үйірмелік және басқа сабақтан тыс жұмыстың күндері және сағаттары көрсетіледі.

Куценко Лариса Ивановна учитель начальных классов СШЛ №27 г.Актобе

ВОСПИТАНИЕ ДУХОВНО-НРАВСТВЕННЫХ КАЧЕСТВ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ

Шляхтурова Ирина Васильевна учитель начальных классов СШЛ №27 г.Актобе

На сегодняшний день проблема нравственного воспитания младших школьников является актуальной и социально значимой, особенно сейчас, когда все чаще можно встретить жестокость и насилие. Кто как не учитель, имеющий возможность влияния на воспитание ребенка должен уделить этой проблеме важнейшую роль в своей деятельности.

Именно поэтому школа, а в частности учитель, решая задачи воспитания, должны опереться на разумное и нравственное в человеке, помочь каждому воспитаннику определить ценностные основы собственной жизнедеятельности.

В воспитании любого нравственного качества применяются различные средства воспитания. В общей системе нравственного воспитания важное место занимает группа средств, направленных на формирование нравственных суждений, оценок, понятий, на воспитание нравственных убеждений. Слово учителя - своего рода инструмент воздействия на воспитание личности ребенка. Именно через беседы с педагогом, духовное развитие ребенка, самообразование, радость достижения целей, благородный труд открывают человеку глаза на самого себя. Если ребенок этого не переживет, то ему будет непонятна подлинная человеческая чуткость восприятия.На основе национального воспитательного идеала формулируется основная педагогическая цель – воспитание, социально-педагогическая поддержка становления и развития высоконравственного, ответственного, инициативного и компетентного гражданина Казахстана. Младшие школьники в процессе обучения и во внеурочной деятельности получают достаточно большой объем духовно - нравственных представлений. Они знают и понимают, как надо поступать хорошему ученику, т.е. имеют представление о нравственном поведении. Но всегда ли они так поступают? Нет, не всегда. Расхождение между представлениями о нравственном поведении и поступкам объясняется многими причинами. Одна из них состоит в том, что учителю легче объяснить детям, как надо поступать, чем приучить их к правильному поведению. Очень важно, чтобы повседневная жизнь и деятельность школьников была разнообразной, содержательной, насыщенной работой над осознанием общественных событий и строились на основе самых высоких нравственных отношений. Форма организации воспитания — это способ организации воспитательного процесса. Ребёнок развивается, формирует свои навыки, модели поведения, ценности, чувства в процессе совместной деятельности с людьми и в ходе общения с ними. Поэтому классный руководитель для достижения воспитательных целей должен уметь организовывать разнообразную деятельность детей, учитывая их возрастные особенности.

В области формирования личностной культуры:

- формирование способности к духовному развитию, реализации творческого потенциала в учебно-игровой, предметно-продуктивной, социально ориентированной деятельности на основе

нравственных установок и моральных норм, непрерывного образования, самовоспитания и универсальной духовно-нравственной компетенции – «становиться лучше»;

- укрепление нравственности – основанной на свободе воли и духовных отечественных традициях, внутренней установке личности школьника поступать согласно своей совести;
- формирование основ нравственного самосознания личности (совести) – способности младшего школьника формулировать собственные нравственные обязательства, осуществлять нравственный самоконтроль, требовать от себя выполнения моральных норм, давать нравственную оценку своим и чужим поступкам;
- формирование нравственного смысла учения;
- формирование основ морали – осознанной обучающимся необходимости определенного поведения, обусловленного принятыми в обществе представлениями о добре и зле, должном и недопустимом, укрепление у младшего школьника позитивной нравственной самооценки, самоуважения и жизненного оптимизма;
- принятие обучающимся базовых национальных ценностей, национальных и этнических духовных традиций;
- формирование эстетических потребностей, ценностей и чувств;
- формирование способности открыто выражать и отстаивать свою нравственно оправданную позицию, проявлять критичность к собственным намерениям, мыслям и поступкам;
- формирование способности к самостоятельным поступкам и действиям, совершаемым на основе морального выбора, к принятию ответственности за их результаты;
- развитие трудолюбия, способности к преодолению трудностей, целеустремленности и настойчивости в достижении результата;
- осознание младшим школьником ценности человеческой жизни, формирование умения противостоять в пределах своих возможностей действиям и влияниям, представляющим угрозу для жизни, физического и нравственного здоровья, духовной безопасности личности.

Каждая из базовых ценностей, педагогически определяемая как вопрос, превращается в воспитательную задачу. Для ее решения школьники вместе с педагогами, родителями, иными субъектами культурной, гражданской жизни обращаются к содержанию:

- общеобразовательных дисциплин;
- произведений искусства и кино;
- периодической литературы, публикаций, радио- и телепередач, отражающих современную жизнь;
- истории, традиций и современной жизни своей Родины, своего края, своей семьи;
- жизненного опыта своих родителей и прародителей;
- общественно полезной и личностно значимой деятельности в рамках педагогически организованных социальных и культурных практик;
- других источников информации и научного знания.

Процесс нравственного воспитания динамичный и творческий: учителя постоянно вносят в него свои коррективы, направленные на его совершенствование. Поэтому перед школой ставится задача подготовки ответственного гражданина, способного самостоятельно оценивать происходящее и строить свою деятельность в соответствии с интересами окружающих его людей. Решение этой задачи связано с формированием устойчивых нравственных свойств личности школьника.

Мы можем сделать вывод, что необходимое звено в процессе нравственного воспитания - моральное просвещение, цель которого - сообщить ребенку совокупность знаний о моральных принципах и нормах общества, которыми он должен овладеть. Осознание и переживание моральных принципов и норм прямо связано с осознанием образцов нравственного поведения и способствует формированию моральных оценок и поступков.

СОДЕРЖАНИЕ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПЕДАГОГОВ-НАСТАВНИКОВ В ОРГАНИЗАЦИЯХ ОБРАЗОВАНИЯ

Мезенец Татьяна Ивановна
учитель информатики КГУ «Мартукская ОСШ№3» Мартукского района Актюбинской области

Калимулин Руслан Рустамович
учитель математики КГУ «Мартукская ОСШ№3» Мартукского района Актюбинской области

"Со мной работали десятки молодых педагогов

Я убедился, что как бы человек успешно не кончил педагогический вуз, как бы он не был талантлив, а если не будет учиться на опыте, никогда не будет хорошим педагогом, я сам учился у более старых педагогов…"

А.С. Макаренко

Аннотация. Сегодня, в эпоху реформы системы образования, вопрос о работе в школах молодых специалистов поднимается на разных уровнях. По-прежнему существует проблема и того, как привлечь в школу грамотных молодых специалистов, и того, как удержать их там. В статье рассматриваются этапы работы наставника с молодыми специалистами.

Ключевые слова: наставничество, тьюторство, тьютор, молодой специалист.

Введение. Работа с молодыми специалистами традиционно является одной из самых важных составляющих деятельности методической работы в школе. Она посвящена анализу наиболее типичных затруднений учебного, дидактического характера, которые испытывают начинающие учителя в своей преподавательской деятельности. Известно, что окончание вуза, получение диплома не означает, что начинающий педагог уже является профессионалом. Ему предстоит определенный путь профессионального становления, первоначальной частью которого является период адаптации - "вживания" в профессию.

Теоретический аспект. В современной педагогике используются два термина: "наставничество" и "тьюторство", последнее понятие получило широкое распространение в странах Европы и Северной Америки. Тьюторство – это иной опыт, иная система воспитания, появилось в России в связи с тем, что созданная система наставничества в конце 80х годов прошлого века была разрушена. Тьютор – наблюдатель за воспитанниками, в английском языке – домашний учитель, репетитор, воспитатель.

Наставничество – это социальный институт, осуществляющий процесс передачи и ускорения социального опыта, форма преемственности поколений. Кроме того, наставничество – одна из наиболее эффективных форм профессиональной адаптации, способствующая повышению профессиональной педагогических кадров. компетентности и закреплению Задача наставника – помочь молодому учителю реализовать себя, развить личностные качества, коммуникативные и управленческие умения. Когда молодой учитель приступает к профессиональной деятельности, он, конечно же, нуждается в поддержке.

Поэтому наставнику необходимо обратить внимание молодого специалиста:

- на требования к организации учебного процесса;
- требования к ведению школьной документации;
- формы и методы организации внеурочной деятельности, досуга учащихся;

- ТСО (инструктирование по правилам пользования, технике безопасности, возможности деятельности); использования в практической
- механизм использования (заказа или приобретения) дидактического, наглядного и других материалов.

Практический аспект. Организация наставничества в процессе повышения профессиональной компетентности молодого учителя носит поэтапный характер и включает в себя формирование и развитие функциональных и личностных компонентов деятельности начинающего педагога (проектировочного, организационного, конструктивного, аналитического) и соответствующих им профессионально важных качеств на основе "Я – концепции". Поэтому наставник может выстраивать свою деятельность в три этапа:

1й этап – адаптационный. Наставник определяет круг обязанностей и полномочий молодого специалиста, а также выявляет недостатки в его умениях и навыках, чтобы выработать программу адаптации.

2й этап – основной (проектировочный). Наставник разрабатывает и реализует программу адаптации, осуществляет корректировку профессиональных умений молодого учителя, помогает выстроить ему собственную программу самосовершенствования.

3й этап – контрольно-оценочный. Наставник проверяет уровень профессиональной компетентности молодого педагога, определяет степень его готовности к выполнению своих функциональных обязанностей.

На "адаптационном" этапе приступая к работе с молодым педагогом, мы обращаем внимание на:

- требования к организации учебного процесса;
- требования к ведению школьной документации;
- формы и методы организации внеурочной деятельности, досуга учащихся;
- механизм использования дидактического, наглядного и других материалов.

Кроме того, стараемся обеспечивать поддержку молодым педагогам в области:

- практического и теоретического освоения основ педагогической деятельности (подготовка, проведение и анализ урока; формы, методы и приемы обучения; основы управления уроком и др.);
- разработки программы собственного профессионального роста;
- выбора приоритетной методической темы для самообразования;
- освоения инновационных тенденций в отечественной педагогике и образовании;
- подготовки к предстоящей аттестации на подтверждение или повышение разряда.

Мы исходили из того, что профессиональное становление молодого учителя связано не только с умением решать известные задачи, но и с наличием мотивационной готовности к поиску и решению задач за пределами любого внешнего контроля. Мотивация к профессиональной деятельности способствует самораскрытию его личности. Молодой педагог может успешно овладеть профессиональными умениями, проявлять некоторые способности и в то же время индифферентно относиться к своей профессиональной деятельности, что выражается в низкой восприимчивости к повышению своего профессионального уровня. Поэтому на первом "адаптационном" этапе наставником было организована система диагностического сопровождения с молодым специалистом, которая включала в себя вводного анкетирования, тестирования или собеседования, где он рассказывает о своих трудностях, проблемах, неудачах.

Основным методом работы на первом этапе эксперимента являлось посещение наставником уроков молодого специалиста и выявление возникающих у них

затруднений. На "проектировочном" этапе наставником в зависимости от цели определялась форма методической работы. Разработка индивидуального плана профессионального развития, в котором заявлены следующие приоритетные направлении:

– исследование системно-деятельностного подхода к процессу обучения

– использование современных образовательных технологий на уроках иностранного языка с методикой преподавания;

– формирование информационной культуры молодого специалиста.

В плане профессионального становления и развития молодого специалиста определили три этапа:

1.**Совместная работа наставника и молодого специалиста**. Была составлена программа совместных действий по адаптации молодого специалиста к своей новой роли в качестве преподавателя, определена последовательность шагов для решения выявленных проблем. 2.**Совместно-разделённая деятельность наставника и молодого специалиста**. На втором этапе мы исследовали системно-деятельностный подход к процессу обучения, рассмотрев в деталях все три вида деятельности учителя и учащихся (совместная, совместно-разделённая, самостоятельная), что помогло понять молодому педагогу целесообразность и необходимость разработки технологической карты урока. На данном этапе наставник использовал творческие методы решения задач: проблемные, инверсионные, способствующие развитию гибкого, оригинального мышления; индивидуальную и коллективную формы работы. Самое пристальное внимание в работе с молодым специалистом мы обратили, конечно, на использование на уроках современных образовательных технологий. Реализуя метод проекта, мы используем прием создания проблемных ситуаций, часто с применением компьютерных технологий. В наших условиях главная идея любого проекта – развитие личности учащегося при максимальной самостоятельности его продуктивной деятельности, когда хорошо просматривается связь между теоретическим освоением знаний и практическим их применением. Важен и тот факт, что в основе нашей совместной деятельности лежит мотивация обеих сторон, а значит, любая идея с той или с другой стороны находит быстрое решение, главное, уметь выстроить диалог. По этому поводу М. Бахтин писал: «Истина не рождается и не находится в голове отдельного человека, она рождается между людьми, совместно ищущими истину в процессе их диалогического общения». Совместно с наставником были поставлены задачи профессионального роста: преодоление монологизма на уроке; создание ситуации, направленной на преодоление комплекса молчащей личности; выстраивание мыслительной деятельности студента; создание ситуации сотворческого переживания и, как следствие, развитие творческого потенциала педагога, способного не только освоить, но и оценить эффективность проблемного метода обучения, найти свой путь решения возникшей трудности, быть готовым к вариативности творческого и мыслительного поиска, в преодолении возникших на данном пути противоречий. Использование эвристического метода позволяет избежать субъектно-объектной ситуации подчинения учащегося преподавателю, выстроить отношения до уровня межличностного общения. Мы пришли к выводу, что при условии использования такого метода способы достижения обозначенных преподавателем результатов могут быть каждый раз новыми, творчески переработанными, уточнёнными за счёт отсутствия авторитарной позиции преподавателя. Усилия наставника были направлены на активизацию и закрепление мотивов деятельности молодого педагога, овладение эффективными способами преодоления трудностей, возникающих в ходе работы. Также были тщательно подобраны формы и методы обучения

молодого учителя в процессе их инновационной деятельности. Совместная работа способствует поддержанию высокой степени мотивации, в группе молодой учитель обсуждает свои профессиональные проблемы и получает реальную помощь от коллег. Всё это стало стимулом для молодых педагогов в самосовершенствовании, способствовало их профессиональной и личностной самореализации.

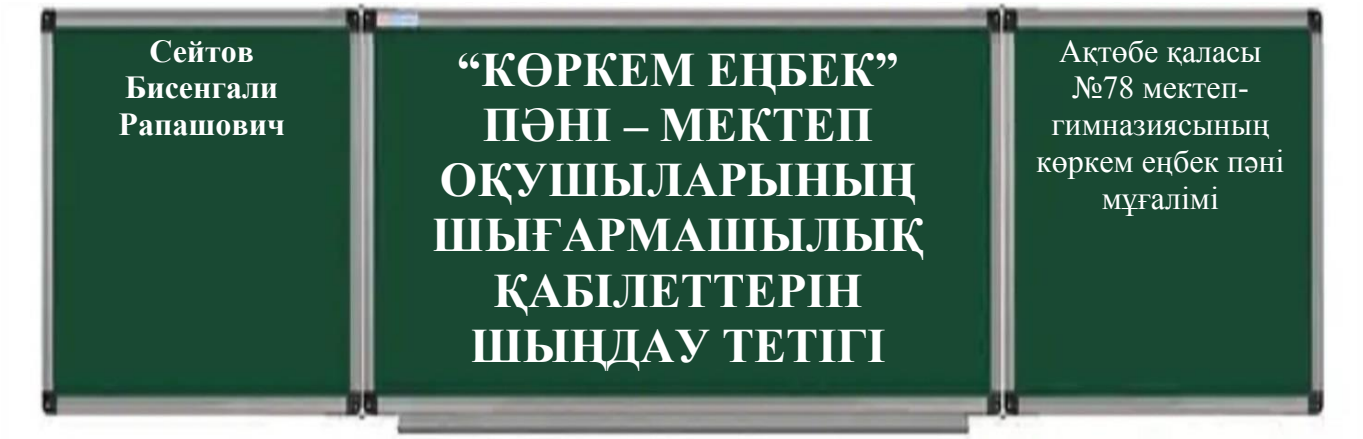
Вывод: Всестороннее рассмотрение эффективности системы работы с молодыми учителями позволяет руководителям образовательных учреждений, педагогам-наставникам быстро и качественно решать задачи их профессионального становления, включать в проектирование своего развития, оказывать им помощь в самоорганизации, самоанализе своего развития, повышать профессиональную компетентность.

Литература и источники:

1. Конструктор системы наставничества в школе. – Режим доступа: https://www.uchportal.ru/news/2018-11-12-747.

2. Синицына, Г. П. Возможности супервизии в усилении практической подготовки педагогов [Электронный ресурс] / Г. П. Синицына // Современные проблемы науки и образования. – 2015. – №5. – Режим доступа: http://scienceeducation.ru/ru/article/view?id=21663.

3. Чиркунова, М. В. Создание системы наставничества как элемента системы развития персонала в образовательной организации [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.mkarm.ru.

Білім саласы – тоқтаусыз даму үстіндегі сала. Жас ұрпақтың бойына саналы білімнің саралы жолын қалыптастыруда мектептің алар орны ерекше.

Мектепте берілетін білім тұлға ретінде қалыптасып келе жатқан жас өскіннің тәрбиесіне, таным көкжиегіне, салауатты өмір салтына әсер етер негізгі күш.

Заман ағымына сай жаңартылған білім мазмұнының енгізілуі оқушылардың жан-жақты білімді, өмір сүруге бейім, өзіндік ой-толғамы бар, адамгершілігі жоғары, қабілетті жеке тұлғаны қалыптастыруды мақсат етеді. Білім беруді жаңаша ұйымдастыру оның философиялық, психологиялық, педагогикалық негіздерін, теориясы мен тәжірибесін қайта қарауды қажет етеді.

Осы орайда, мектепте “Көркем еңбек” пәнінің оқытылуы қалыптасқан түсінік бойынша оқушыларға сурет салу мен мүсіндеуді үйретуден ғана тұрмайды, ол балалардың шығармашылық қабілеттерінің артуының қайнар көзі саналады. Көркем еңбек сабақтарында әр түрлі материалдармен жұмыс жасау шеберлігі

ғана емес, сонымен қатар әр оқушының жеке тұлғалық қабілеттері де дамиды.

"Көркем еңбек" сабақтары – оқушылардың қиялын ұштаудың негізгі тетігі. Шығармашылық тапсырмаларды орындау барысында олар қалыптан тыс ойлауға, ерекше композициялар жасауға және көркемдік мәселелерді шешуге талпынады. Бұл – оқушылардың өмірде туындайтын әртүрлі мәселелерді өз бетінше қабылдап, оның оңтайлы шешімдерін таба алуына мүмкіндік беретін айрықша жол.

"Көркем еңбек" пәні – оқушылардың өзін-өзі көрсетуінің қуатты құралы. Шығармашылық жұмыстары арқылы олар өздерінің сезімдерін, эмоцияларын және ішкі әлемін жеткізе алады. Бұл эмоционалды интеллекттің дамуына ықпал етеді, әлеуметтік бейімделудің маңызды аспектісі болып табылатын сезімдерін түсіну және білдіру қабілетін жақсартады.

Сондай-ақ оқу барысында шығармашылық процестерге қатысу оқушылардың тәуелсіз ойлау жүйесін, еркіндігін дамытуға ықпал етеді.

Олар өз жұмыстарының тақырыптары мен формаларын өз бетінше таңдай алады, жобаларды жобалау бойынша шешім қабылдай алады. Бұл шығармашылық бастаманы, өз идеяларын жүзеге асыру және нәтиже үшін жауапкершілікті қабылдау қабілетін дамытады.

Шығармашылық процесс уақытты, күш пен шыдамдылықты қажет етеді. "Көркем еңбек" сабақтарында оқушылар еңбек тәртібін, табандылықты, жобаларды құру барысында қиындықтарды жеңуді және өз идеяларын аяқтауды үйренеді.

"Көркем еңбек" білім берудің әртүрлі салаларындағы пәнаралық байланысты күшейтеді.

Сабақтарда оқушылар тарих, әдебиет, геометрия және басқа пәндер бойынша білімдерін ұштастырып, олардың жалпы түсінігін байытатын жобалар жасай алады. Бұл оқушылардың үйлесімді дамуының кілті дер едім.

Осылайша, мектептегі "Көркем еңбек" сабақтары өнер техникасын үйретіп қана қоймай, оқушылардың шығармашылық қабілеттерін қалыптастырады.

Қиялды, эмоционалды интеллектті, еркіндік пен еңбек тәртібін дамыта отырып, бұл сабақтар оқушының жеке басының жан-жақты және үйлесімді дамуына қолайлы жағдай жасайды.

Сисенова Замира Максутовна

Ақтөбе қаласы, № 58 жалпы білім беретін орта мектебінің биология пәнінің мұғалімі

LESSON STUDY ЗЕРТТЕУ САБАҒЫ «ТЫНЫС АЛУДЫҢ МАҢЫЗЫ МЕН ТИПТЕРІ»

		Класы: 7	А,В,С бақылау бақылаушы жазбасы
Тақырыбы:	**Тыныс алудың маңызы мен типтері**	Бақыланушы А оқушыдан күтілетін нәтиже Lesson Study зерттеу 1 сабағының соңында А оқушы: -Жұптық,топтық оқыту барысында көшбасшылық ,ұйымдастырушылық қабілетін көрсете алады, -Сабақтың әр этапында үздік білім көрсете алады. -Тобында , жұпта, тіпті басқа топ мүшелеріне көмекке келе алады, -Шығармашылық, интеллектуалдық білім көрсете алады,өз ойын еркін жеткізе алады, -Тапсырмаларды талдап , дәлелдей алады.	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаты:	7.1.4.1 Тірі ағзалар үшін тыныс алудың маңызын сипаттау 7.1.4.2 Анаэробты және аэробты тыныс алу типтерін ажырату		
Сабақтың мақсаты:	Тірі ағза үшін маңызын сипаттап, аэробты және анаэробты тыныс алу типтерін ажыратады		

Сабақкезеңдері	**Сабақ барысы:**		**Оқушының әрекеті**
1.Кіріспе	***1.Ынтымақтастық орта қалыптастыру.*** ***2. Топқа бөлу***. **Су, Күн, Оттек, CO2**суреттері арқылы топқа бөлу **Оттек**. Қай кезде де, қандай жағдайда да от болып жанып, өз білімдерін насихаттай білетін жандар. **Су**. Жандары жақсылықты сүйетін, көңілдері судай таза, жаңалықтарға жанықұмар оқушылар. **Күн**. Жанындағыларға жылу сыйлап жарқырап жүретін сәуле шашып белсенділікпенжұмыс жасайтын топ. **CO2** Ойшыл да арманшыл, қиындықтарға мойымайтын ержүрек, батыл жандар.	 	Енгізілген әдістің көмегі немесе кедергісі:

<table>
<tr>
<td></td>
<td>
3.Үй тапсырмасын тексеру. «wordwall» бағдарламасы арқылы https://wordwall.net/resource/27633190
<table>
<tr><th>№</th><th>Сұрақтар</th><th>Ия</th><th>жоқ</th></tr>
<tr><td>1</td><td>Өсімдіктерде ауа арқылы қоректенуді жапырақ арқылы жүзеге асырады</td><td>+</td><td></td></tr>
<tr><td>2</td><td>Жапырақтың басты қызметтерінің бірі фотосинтезге қатысу</td><td>+</td><td></td></tr>
<tr><td>3</td><td>Температура өте ыстық болғанда лептесік жабық болады</td><td></td><td>+</td></tr>
<tr><td>4</td><td>Өсімдік тыныс алғанда ауаға оттек бөлінеді</td><td></td><td>+</td></tr>
<tr><td>5</td><td>Жапырақтың суды буландыруы- транспирация</td><td>+</td><td></td></tr>
<tr><td>6</td><td>Жазда транспирация өсімдікті қызып кетуден сақтайды</td><td>+</td><td></td></tr>
<tr><td>7</td><td>Өсімдікте фотосинтез жүру үшін міндетті түрде болатын жасыл пигмент-хромотофор</td><td></td><td>+</td></tr>
<tr><td>8</td><td>Фотосинтезге жарық қажет емес</td><td></td><td>+</td></tr>
<tr><td>9</td><td>Жапырақтары жоқ кейбір өсімдіктердің фотосинтез жас өркендерінде жүреді</td><td>+</td><td></td></tr>
<tr><td>10</td><td>Минералды қоректенуді жүзеге асыратын өсімдік мүшесі-тамыр</td><td>+</td><td></td></tr>
</table>
</td>
<td>Оқушылар сұрақтарға жауап береді</td>
<td>Енгізілген әдістің көмегі немесе кедергісі:</td>
</tr>
<tr>
<td>2.Тұсау-кесер</td>
<td>«Ой қозғау» Қане оқушылар тұрайық.Тыныс алайық, тыныс шығарайық.Балалар біз не істеп жатырмыз?Ия, дұрыс біз тыныс алып жатырмыз. Ендеше біздің тақырыбымыз «Тыныс алудың маңызымен типтері»</td>
<td>Оқушылар сұрақтарға жауап береді</td>
<td>Енгізілген әдістің көмегі немесе кедергісі:</td>
</tr>
<tr>
<td>3.Негізгі бөлім</td>
<td>Видео көрсетілім «Тыныс алудың маңызы»
Кері байланыс ретінде слайд арқылы түсіндіремін
Тыныс алу дегеніміз органикалық заттың тотығып,тіршілікке қажетті энергияның бөлінуі
Ал газ алмасу дегеніміз тыныс алу мүшелері арқылы оттегінің сіңіріліп,көмірқышқыл газының сыртқа шығарылуы. Өсімдіктерде оттегі лептесік,</td>
<td>Жұппен және топпен жұмыс</td>
<td>Енгізілген әдістің көмегі немесе кедергісі:</td>
</tr>
</table>

<table>
<tr>
<td></td>
<td>жасунықтар арқылы еніп отырады, жануарларда тері жабыны арқылы және тыныс алу мүшелері арқылы енеді
Энергия болмаса балалар органикалық заттар синтезделмейді
Біздер энергияны органикалық заттардың тотығу нәтижесінде аламыз, яғни тотығу үшін оттек керек.
Тамақ құрамында нәруызды заттар бар (көмірсу, май, нәруыз) осы заттарды және оттекті тұтына отырып, нәтижесінде энергия түзіледі. Тыныс алу нәтижесінде органикалық заттар қарапайым заттарға ыдырайды,ал оны энергияны тіршілігімізде жаратамыз. (қозғалу жүгіру)
Жұптық жұмыс «Art galerery» Оқушылар жұптарымен қабырғалардағы суреттерді ралап жүріп анаэробты ағзалар менаэробты ағзаларды және тыныс алу түрлерімен типтерін ажыратады

<table>
<tr><td>№</td><td>Тыныс алу мүшелері</td></tr>
<tr><td></td><td>Кеңірдек, ауа тамыр, өкпе, альвеолар, диафрагма (көкет)</td></tr>
<tr><td></td><td>тері</td></tr>
<tr><td></td><td>Кеңірдек , демтүтік</td></tr>
<tr><td></td><td>Желбезекті қақпақшалар, желбезектер,</td></tr>
<tr><td></td><td>Өкпе, ауатамыр, ауа қапшықтары</td></tr>
<tr><td></td><td>Кеңірдек , демтүтік</td></tr>
<tr><td></td><td>өкпе</td></tr>
<tr><td></td><td>Бүкіл денесімен тыныс алады</td></tr>
<tr><td></td><td>Лептесік, саңылаулар</td></tr>
</table>
Топпен жұмыс «постер»

</td>
<td></td>
<td></td>
</tr>
<tr>
<td></td>
<td>Бекіту. «Сәйкестендір» әдісі. Жеке жұмыс
Берілген мысалдарды қолдана отырып, таблицаға сәйкестендіріп олтырады
1.Майқышқылды бактериялар. 2. Буынаяқтылардың ішінде тіршілік ететін қарапайымдар. 3. Сіреспе таяқшасы. 4. Ашытқылар. 5. Ірің таяқшалары. 6. Лямблия. 7. Лейшмания.</td>
<td>Оқушылар паракшаларға сәйкестендіріп толтырады</td>
<td>Енгізілген әдістің көмегі немесе кедергісі:</td>
</tr>
</table>

	8.Саңырауқұлақтар. 9. Балдырлар. 10. Жануарлар. 11.Адам Анаэробты | Аэ		
4. Рефлексия Ой-толғаныс	«Рефлексия»-кері байланыс «Әуе шарлары» әдісі	Кері байланысқа алған әсерлерін түсіреді	Енгізілген әдістің көмегі немесе кедергісі:
5 Үй тапсырмасы	«Бүгінгі сабақта алған әсерлері туралы» ой-толғау(әңгіме жазу)	Оқушы шығарма шылығы.	Енгізілген әдістің көмегі немесе кедергісі:
6.Бағалау.	«Маршрут картасы» өзін-өзі бағалау. «5»-көк, «4»-сары дөңгелектерін көтереді.Сабақтың білім сапасын шығару.	Маршрут картасы	Енгізілген әдістің көмегі немесе кедергісі:
Не сәтті өтті? Не сәтсіз өтті?			
Не сәтсіз өтті?			

Аннотация. *В данной статье представлены модели наставничества. Описывается их характеристика. Рассматривается функциональное значение каждой модели.*

Ключевые слова. 1.Модель наставничества. 2.Характеристика модели. 3.Функциональное значение.

Введение. Наставничество в образовании-это комплексный процесс, в рамках которого более опытный педагог (наставник) помогает менее опытному коллеге (наставляемому) в его профессиональном развитии и адаптации в образовательной среде. Описание моделей наставничества и их сочетания вдохновит читателей на расширение палитры инструментария продуктивного взаимодействия с различными субъектами образовательных отношений.

Теоретический аспект . Различные модели наставничества подробно изложены в современной литературе (1).

Схема представления модели наставничества:

название

характеристика

функциональное назначение(ф.н)

1. Традиционная (классическая) модель наставничества, менторинг.

Часто её называют «наставничество один на один». Данная модель носит индивидуальны характер, откликается на возникающие потребности наставляемого.

Ф.н Традиционная модель наставничества может применяться по отношению к молодому специалисту, либо опытному педагогу, но вступившему в новую должность, осваивающему новый вид деятельности, исследовательский, например.

2. Ситуационное наставничество. Такое наставничество происходит лишь в ситуациях, с которыми подопечный сам справиться не в силах. Наставник немедленно реагирует на проблемы подопечного.

Ф.н Ситуационное наставничество имеет более конкретный сегмент применения. При необходимости можно привлечь специалистов. В том числе родителей.

3. Партнёрское наставничество. В партнёрстве всегда складываются ровные отношения, где никто не доминирует. Одинаковый статус: ученик-ученик, родитель-родитель, педагог-педагог.

Ф.н Такое наставничество не осуществляется «из-под палки», к нему идёт долгий путь развития.

4. Групповое наставничество(3). Реализуется в процессе работы наставника с группой педагогов или обучающихся, испытывающими схожие затруднения. Группа в данной модели небольшая(2-7 человек).Групповое наставничество реализуется в виде мастерских, консультаций, опытов.

Ф.н Модель группового наставничества применяется для экономии ресурсов наставников: когда все заняты в образовательном процессе, то имеет смысл привлекать к работе с молодым специалистами опытного учителя.

5. Краткосрочное наставничество. Назначение модели состоит в достижении краткосрочных целей. Важно чётко сформулировать цели с подопечным, разбить на микроцели, определить сроки и ресурсы.

Ф.н Рекомендуется при подготовке педагогом исследовательского проекта или открытого урока.

6. Скоростное наставничество. Это однократные встречи с «продвинутыми» специалистами. Здесь характерны партнёрские отношения, взаимообмен, взаимообогащение.

Ф.н Скоростное наставничество подойдёт тем коллективам. Где есть яркий лидер, способный повести за собой.

7. Флеш-наставничество(2). Суть состоит в том, что потенциальные наставники излагают свой жизненный опыт будущим подопечным в течении короткой встречи(1 час).Если обе стороны заинтересованы, то создаётся программа наставничества.

Ф.н Это наставничество уместно в больших образовательных организациях, где работают опытные и начинающие.

8. Виртуальное наставничество(4). Интернет-технологии, видео-конференц-связь,онлайн-сервисы.

Ф.н Модель применима по отношению как к педагогам, так и обучающимся и их родителям.

9. Командное наставничество. Здесь подопечными выступает целая команда. С командой может работать один специалист или могут быть привлечены несколько сотрудников.

Ф.н Создаются команды для разработки и реализации инновационных проектов. При этом наставник может быть как внутри команды, так и сторонним специалистом.

10. Модель «Тень». Подопечный следует за своим наставником безмолвной тенью в течение определённого периода времени. Наблюдает за опытным коллегой, присутствуя на уроках, внеклассной деятельности, педсоветах. Размышляет, пытается уловить суть, становясь свидетелем профессиональной практики .

Ф.н Модель используется для быстрого вхождения сотрудника в практическую деятельность школы.

Подойдёт и для оттачивания педагогической техники.

Заключение. При выборе модели наставничества для использования в практической деятельности принимаются во внимание многие вещи: стадия развития образовательной организации; кадровый состав; потребности участников образовательных отношений и школы в целом; готовность участников к наставнической деятельности, их мотивация; ресурсные возможности школы.

Описанные модели могут сочетаться между собой, использоваться неформально, учитывать уникальные характеристики личности наставника и личности подопечного.

Литература

1. Селивёрстова М.В., Беляева Д.А/ Сравнительный анализ моделей наставничества в современных условиях. 2019. С.110-116

2. Шилова О.Н. Современные модели наставничества начинающих учителей.2018.С.65-69

3. Эсаулова И.А. Новые модели наставничества в практике обучения и развития персонала. Стратегия бизнеса.2017 №6. С.8-13

4. Моисеев А.М. Модель системы дистанционного наставничества и методической поддержки. 2019.С.20-40.

Стратинская Оксана Викторовна, учитель художественного труда, СШ им Кобыланды батыра Кобдинского района, Актюбинской области

НАСТАВНИЧЕСТВО — ОДНА ИЗ НАИБОЛЕЕ ЭФФЕКТИВНЫХ ФОРМ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ АДАПТАЦИИ МОЛОДЫХ ПЕДАГОГОВ

Алгалиев Марат Турпакович, Маржанбулакская средняя школа Алгинский района, Актюбинской области

Аннотация. Сегодня, в эпоху реформы системы образования, вопрос о работе в образовательных учреждениях молодых специалистов поднимается на разных уровнях. А между тем проблема, как привлечь грамотных молодых специалистов, и что еще существеннее того, как удержать их там, существует. Известно, что по окончанию вуза, начинающий учитель еще не является профессионалом. Ему предстоит определенный путь профессионального становления, первоначальной частью которого является период адаптации – «вживания» в профессию. Сегодня именно наставничество достойно самого пристального внимания, потому что в нем заключается жизненная необходимость молодого педагога получить поддержку профессионала, который может предложить теоретическую и практическую помощь на рабочем месте.

Ключевые слова: наставничество, молодой педагог, наставник, адаптация, профессиональные качества, творческие способности.

«Я убедился, что как бы человек успешно не закончил педагогический вуз, как бы он не был талантлив, а если не будет учиться на опыте, никогда не будет хорошим педагогом, я сам учился у более старых педагогов…»

А.С. Макаренко

На современном этапе развития общества система образования претерпевает существенные изменения, связанные со сменой модели культурно-исторического развития. Но какие бы реформы в системе образования не проходили, в итоге, они так или иначе, замыкаются на конкретном исполнителе – школьном учителе.

Устраиваясь на работу в школу, молодые педагоги, испытывают трудности, связанные с адаптацией к новым условиям трудовой деятельности. Перед ними сразу возникает множество проблем, порожденных со знакомством с коллективом и с классом, со вступлением в новую должность – учителя. Неспособность грамотно рассчитать время урока, логично выстроить этапы урока, затруднения при объяснении материала, порой отсутствие взаимопонимания с коллегами - вот далеко не полный перечень проблем на пути учителя-новичка. Однако, начинающие педагоги с первого дня работы имеют те же самые обязанности и несут ту же ответственность, что и учителя с многолетним стажем, а администрация, родители и учащиеся, ожидают от них столь же безупречного профессионализма.

Наставничество — одна из наиболее эффективных форм профессиональной адаптации молодых педагогов, которая способствует повышению их профессиональной компетентности. В трудах отечественных авторов Н. Б. Крылова, Н. Н. Михайлова, О. С. Газман, говорится о том, что, суть педагогической работы наставника состоит в том, чтобы помочь человеку в преодолении тех или иных препятствий, которые самостоятельно он не способен преодолеть. Организация наставничества носит поэтапный характер и включает в себя развитие функциональных и личностных компонентов деятельности начинающего педагога: проектировочного, организационного, конструктивного и аналитического. Молодому педагогу наставничество дает возможность получить поддержку от более опытного педагога, чем он сам. Почувствовать уверенность в профессиональной компетентности. А вот опытному педагогу наставничество даёт возможность передать свой педагогический опыт, поделиться личными приемами работы педагога непосредственно с начинающим специалистом.

Наставничество даёт возможность:

— передать накопленный наставниками опыт;

— увеличить уровень профессиональной подготовки и квалификации молодого педагога;

— создать положительный настрой в профессиональной деятельности;

— быстро достичь рабочих показателей,.

Наставничество — это двусторонний процесс: с одной стороны — деятельность педагога-наставника, с другой — деятельность начинающего педагога. Этот процесс носит личностный характер и является одной из форм взаимодействия педагогов. Наставник должен обладать основательными знаниями в области педагогики, психологии, культурологии и высокой профессиональной компетентностью .Наставник даёт новичку необходимую для работы информацию, отслеживает процесс усвоения знаний, формирования необходимых и мотивацию к работе. Обучение начинающего педагога идёт непосредственно на рабочем месте. Наставничество — не просто передача социального опыта, а передача социального капитала.

Основная цель работы наставника с молодым педагогом - это развитие личности, способной успешно и на высоком профессиональном уровне решать педагогические задачи, обладающей качествами, соответствующими требованиям, предъявляемым Законе РК «Об образовании».

Хотелось бы поделиться некоторым опытом работы в качестве наставника. В моей практике наставничества были и студенты, проходившие педагогическую стажировку в школе, и молодые учителя. Для меня самой наставничество стало

наиболее действенным способом повышения своей квалификации, наполнения инновационным содержанием собственной трудовой деятельности, достижения более высокого уровня профессиональной компетентности. Являясь стажным учителем, владея опытом работы, я с удовольствием беру на себя обязанности наставника.

Цель моей работы в качестве наставника – оказать помощь молодым учителям адаптироваться в новых условиях педагогической деятельности, дать им возможность раскрыть свои профессиональные качества, творческие способности.

Наша совместная деятельность, учителя-наставника и молодого педагога, начинается с составления плана работы. А это – посещение и взаимопосещение уроков, проведение консультаций по оказанию методической помощи.

По мере адаптации анализ уроков показал, что молодой педагог достиг достаточного уровня методической и теоретической подготовки, может организовать учебную деятельность учащихся, использует современные педагогические технологии, включая ИКТ, игровые, другие элементы (личностно-ориентированная, проблемно-диалогического обучения и др.). С учащимися классов молодому специалисту удается установить доброжелательные деловые взаимоотношения. Всегда тщательно готовится к урокам.

В течение учебного года осуществляется организация работы по повышению профессионального мастерства молодого специалиста. Поэтому мною разработана программа тренинговых занятий, целью которых является развитие эмоциональной устойчивости и активизация интереса молодых педагогов к своей работе через повышение предметно-делового взаимодействия в процессе обучающих и игровых занятий.

Данные тренинговые занятия призваны повысить уровень самосознания профессионального «Я», подготовиться к напряженным ситуациям педагогической деятельности, научиться анализировать своё поведение и поступки, оценивать их со стороны, увидеть собственные недостатки и стремиться к самосовершенствованию, регулировать и формировать психоэмоциональное состояние.

Для решения поставленных задач на тренинговых занятиях используются активные формы работы, которые помогают развить определенные навыки, сформировать личную позицию, отработать необходимые стратегии и тактики: деловая игра, упражнения на формирование определенных качеств, групповые рисунки, коллажи, коллективные обсуждения, краткое сообщение ведущего по теме, рефлексия и др. Приоритетом любой тренинговой работы является принцип «Развитие позитива важнее исправления негатива». Это означает, что на данных тренинговых занятиях важно увидеть удачи и достижения молодого специалиста, чем анализировать ошибки и неудачи в его работе. Важно также повысить самооценку начинающего педагога, чувство уверенности в себе, формировать способность оптимистически воспринимать окружающий мир.

У наставничества множество положительных черт: в его рамках можно использовать комплекс методов и технологий работы с молодыми учителями, в процессе наставничества происходит передача и освоение не только явного (формального), но и неявного (неформального) знания, наставничество - относительно недорогая форма работы с молодыми специалистами.

Подводя итоги, можно сказать, что наставничество – эффективный способ передачи опыта, мастерства молодежи. При этом польза от данного способа двусторонняя: педагогическим опытом обогащаются молодые учителя и повышается квалификация и профессиональное мастерство педагога-наставника. Для школы это ценное приобретение, так как с ростом своих педагогических кадров, образовательное учреждение повышает эффективность

своей деятельности. Молодой задор, креативность, энтузиазм молодых специалистов является подспорьем в данном процессе.

1. **Использованная литература**

2. Использование консалтинга для возрождения наставничества в высшем учебном заведении 2017 / Лукашеня Зоя Владимировна

3. Использование наставничества в организации исследовательской деятельности обучающихся общеобразовательных учреждений 2013 / Евдокименко Ирина Ивановна

4. Наставничество в высшем образовании: концепция, модель и перспективы развития 2023 / Гиндес Елена Григорьевна, Троян Ирина Анатольевна, Кравченко Лариса Анатольевна

5. Наставничество как действенная форма становления и развития личности молодого учителя 2023 / Малинин В.А., Повшедная Ф.В., Лебедева О.В., Пугачев А.В.

Таханова Адебиет Алиаскаровна,
учитель СШ №1
г.Хромтау
Актюбинской
области

ЧТО ТАКОЕ ЭТИКЕТ? ЗАЧЕМ НУЖЕН ЭТИКЕТ? ПОЧЕМУ НУЖНО ОБУЧАТЬСЯ ЭТИКЕТУ

Жолдасов Аманкелди Жоламанович,
учитель СШ №58
г.Актобе
Любавина Алтын Бахтыгалиевна,
учитель СШ
им.Д.Қонаев
г.Актобе

Программа школьного курса «Глобальные компетенции» включает шесть разделов (юнитов), разработанных с учетом возрастных особенностей обучающихся.

Юнит «Этика и этикет» способствует развитию у обучающихся таких личностных качеств, как честность, порядочность, ответственность за свои действия, этичность, доброжелательность, умение работать в коллективе, представляющих высокие стандартыкультуры поведения.

В данной статье остановимся на понятии этикет и виды этикета, которые являются основными при изучении курса в школе.

Этикет — очень важная часть общечеловеческой культуры, выработанная на протяжении многих веков всеми народами в соответствии с их представлениями о добре, справедливости, нравственности, а также о красоте, порядке, благоустройстве, бытовой целесообразности.

Польза этикета в том, что он является законом, определяющим обязанности, которые следует выполнять, и границы, которые нельзя преступать.

Наша жизнь полна самых разнообразных событий - радостных и печальных, заурядных и совершенно неординарных.

И где бы мы ни оказались - на работе, в магазине, в транспорте, на прогулке или в туристической поездке, нам приходится выбирать соответствующий стиль поведения, то есть соблюдать правила этикета для того, чтобы выглядеть достойно и не вызывать неловкости у окружающих.

Мы не можем отделять свою жизнь от жизни других людей, и нам приходится выстраивать свое поведение, соблюдая правила этикета, чтобы всем, кто находится рядом с нами, было комфортно.

Именно наше поведение, речь, манеры, стиль одежды, умение держаться в обществе свидетельствуют об уровне нашей культуры и нравственном воспитании.

От впечатления, которое мы производим на окружающих, во многом зависит наш успех, как в общественной, так и в личной жизни.

Правила этикета не являются абсолютными: они определяются местом, временем и обстоятельствами.

Поведение, допустимое в одном случае, может показаться совершенно неуместным в другом.

О человеке, который знает правила этикета и умеет их применять, говорят, что он хорошо воспитан, владеет культурой общения и поведения.

Основными видами этикета являются: государственный (придворный), дипломатический, воинский, религиозный, общегражданский.

Общегражданский этикет имеет несколько подвигов: деловой, светский, столовый, обрядовый и др.

Столовый этикет является одним из важнейших.

В его основе лежат правила французского этикета, широкое распространение которого в мире относится к эпохе Великой французской революции, когда культура кухни и все, что связано с ней, перестало быть уделом только знатных особ и получила массовое распространение.

Для успешного общения и взаимопонимания в обществе, отличном от того, в котором Вы существуете, необходимы единые средства коммуникаций.

Прекрасно зная иностранный язык, мы рискуем все же не понять своего зарубежного собеседника, если не знакомы с принятыми в его стране правилами поведения, символикой общения.

Так же как и знание иностранных языков, знание этикета не появляется вдруг, не берется из пустоты, а требует изучения и практической отработки.

Любой этикет базируется на правилах вежливости, культуре общения и местных традициях, которые вносят свои особенности.

Когда нужно начинать обучение этикету?

Правила поведения и общения лучше всего прививаются с детства.

Виртуозное владение хорошими манерами, как и любое умение, приходит с опытом.

Родители стремятся обучить своих детей правильным манерам поведения, понимая, что тем самым продвигают их к успеху во взрослой жизни.

Но начать освоение этикета никогда не поздно! Если Вы уже поняли, что Вам это нужно - Вам будет легко и интересно его изучать.

Ведь этикет-это не просто правила поведения, это история традиций и отношений, это правила интересной и по-настоящему развивающей игры.

Читать книги по этикету или обучаться у признанного эксперта по этикету?

Книга дает определенные знания, но она не может ответить на все вопросы, возникающие при общении, заменить воспитание, наглядность обучения и практические тренинги.

Идеальная норма поведения, зафиксированная, например, в справочниках по этикету, отнюдь не всегда может быть строго соблюдена.

Этикет – это не догма, а живое отражение жизни.

Этикет является частью истории и культуры, подвержен изменениям вместе с развитием общества.

Поэтому важно при обучении получать знания от действующих специалистов в этой области, признанных носителей культуры общения и норм поведения.

Культуре общения нужно учиться у носителей этих знаний, которым они привиты с самого раннего детства, и для которых поведение в соответствии с правилами этикета является естественным и непринужденным.

Лучше один раз увидеть, и модель безупречного поведения навсегда запечатлеется в Вашей памяти!

Литература

1. Голубева, Г.А. Этика: Учебник / Г.А. Голубева. – М.: Экзамен, 2017. – 320 с.

2. Канке, В.А. Современная этика: Учебник. 2-е изд., стереотип. / В.А. Канке. – М.: Омега-Л, 2018. – 400 с.

3. Радугин, А.А. Этика: Учебное пособие / А.А. Радугин. – М.: Центр, 2015. – 224 с.

ДОМБЫРА АСПАБЫНДА ОЙНАУДЫҢ ӘДІС-ТӘСІЛДЕРІ

Толеубаева Жанар Жалеловна

Ақтөбе қаласы «Қалалық оқушылар Сарайы» МКҚК қосымша білім беру педагогы, домбыра класының оқытушысы

Мақсаты: Домбыра тартуды үйрете отырып, баланың бойындағы шығармашылық даралығын қалыптастыру, оқушының бойында ұлттық мәдениетке деген қызығушылығын арттыру .

Міндеттері:

1.Білімдік: Домбыра аспабында шебер ойнауға үйрету, орындау барысында әдіс-тәсілдерді қолдану.

2.Дамытушылық: Шығарманы талдау арқылы оқушының ой-өрісін,ноталық сауатын, шығармашылық қабілетін дамыту.

3.Тәрбиелік: Музыкалық шығармалардың мазмұнын эмоциялық сезіне білуге, сахна мәдениетіне тәрбиелеу.

Күтілетін нәтиже: Аудиторияның жағымды ортаға бейімделуі,әрі белсенді ұйымдасқан жұмысты көріп, шебер кластан тәжірибе алу.

Бағытталған аудитория:мұғалімдер

Сабақтың түрі:Жеке сабақ

Көрнекілігі: проектор, компьютер, музыкалықкітаптар, тақта, домбыра, фортепиано, аса таяқ, қоңырау, дабыл аспабы, пульт.

І.Ұйымдастыру кезеңі: (Амандасу, аспаптың құлақ күйін келтіру, көрнекіліктерді әзірлеу)

Сабақ барысы: - Қайырлы күн құрметті әріптестер!

Қалалық оқушылар Сарайы «Қазақ ұлт-аспаптар»студиясының домбыра класына қош келдіңіздер!

(Өзімді таныстырып өтемін)

Бүгінгі сабағымыздың тақырыбы: «Домбыра аспабында ойнаудың әдіс-тәсілдері»

Сабақ жоспары:1.Домбыра аспабы жайлы түсінік.

2.Қолданылатын әдіс-тәсілдер.

3.Төкпе-шертпе күй дәстүрлері.

4.Ансамбльмен жұмыс.

Сабақ 1-6 класс аралығында кезең-кезеңімен өткізіледі. .

І.1-класс оқушысын таныстырамын.

Сұрақ:домбыра сабағына алғаш келгенде ең алдымен нені үйрендік?

Жауабы: - Домбыра сабағына алғаш келгенде қалай отыру, аспапты ұстау,екі қол қойылымы, қағыстарды үйрендік. (Оқушымен осы әдістер көрсетіледі)

Слайдтан әдістер аспап ұстау, отырысы, екі қол қойылымы көрсетіледі.

Оқушы жаттығулар ойнайды.

Сұрақ:-Үйге не тапсырма берілді?

Жауабы:-Б.Ғизатовтың «Біз-өмірдің гүліміз» әнін жатқа ойнау.

Оқушы санап жатқа ойнайды. Бүгін осы әнді фортепиано сүйемелдеуімен орындап көреміз. (Сүйемелдеумен санап ойналады. Қателіктерімен жұмыс

жасалады. Оқушыны шығарып саламын)

2.2-класс оқушысы таныстырылады.

Үй тапсырмасы: Халық күйі «Сал күрең» жатқа орындайды.

2-кластан бастап оқушылар ансамбльмен орындауға үйретемін. Оқушымен екі дауыста өзім қосылып орындаймын. (Ансамбльмен орындағанда бір-бірін тыңдап ойнаумен жұмыс жасалады)

II.3.3-класс оқушысы

Үй тапсырмасы:Құрманғазының «Ақсақ киік» күйі.Күй жатқа орындалады. Күйдегі фаршлаг әдісімен жұмыс жасалады.

4.5-класс оқушысы:домбыра аспабында жаттығулар ойнап көрсетеді.

К.Курбонион «Навои шарк» шығармасындағы кездесетін қағыс түрлерін ойнап көрсетеді.Сүйемелдеумен орындайды.

III.5.Ансамбль 6-класс оқушылары.

Төкпе-шертпе күй дәстүрлері.

Сұрақ :-Күйдің қандай түрлерін білесіңдер?

Жауабы:-Күйдің екі түрі бар.Шертпе және төкпе күйлер.Төкпе күйлер көбіне Батыс Қазақстанда кіші жүз қазақтарында қалыптасқан.

Шерпе күйді саусақтың сыртымен немесе барлық төрт саусақпен орындалады.

Күй екі ішекте алма-кезек орындалады. Шертпе күй орындағанда 3,4-саусақтар қатар басылады да, бармақ сирек қолданылады.

(Слайдтан төкпе және шертпе күйлерден үзінді орындалады).

Оқушылар Цыган-венгер биі «Цыганская венгерка» шығармаысын фортепиано сүйемелдеуімен орындайды. Шығармада кездесетін динамика, пиццикато, глиссандо әдістерімен жұмыс жасалады.

Айбек Бекбосын «Елбасы толғауы» күйін ансамбльмен орындайды. Шертпе күйде қандай әдістер қолданылады оқушылардан сұраймын (Қателіктерімен жұмыс жасалады)

IV.Қорытынды бөлім.

Үй тапсырмасы беріледі,оқушылар бағаланады

Осымен бүгінгі сабағымызды аяқтаймыз.Сау болыңыздар!

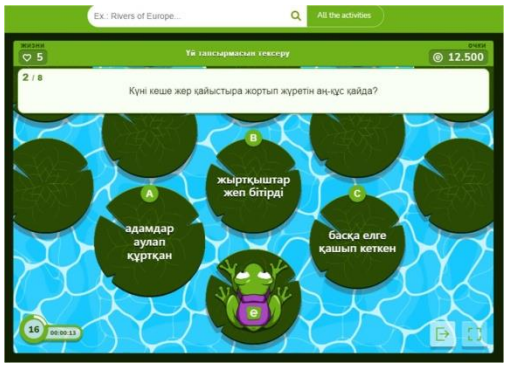
Тусибекова Лира Аликовна

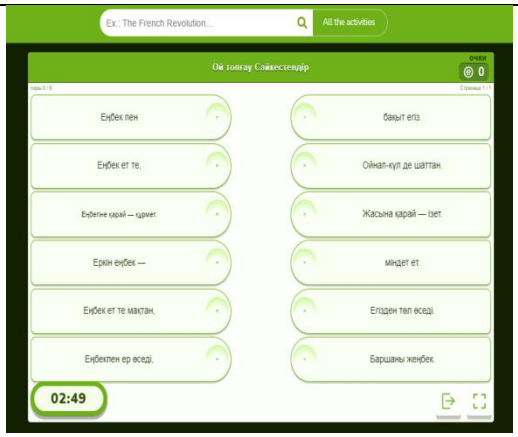
ТІРШІЛІК КӨЗІ ЕҢБЕКТЕ. ЕСІК ҚАҚҚАН ЕҢБЕК

Ақтөбе қаласы М.Құрманғалиева атындағы №32 гимназия бастауыш сынып мұғалімі

Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	4.2.3.1 – шығарманың тақырыбы және негізгі ойды анықтау, автордың ойын мәтін деректерінен келтіре отырып дәлелдеу.
Сабақтың мақсаты	Оқулықта берілген және қосымша тапсырмаларды орындайды. Мәтіндегі негізгі ойды анықтай алады. Мәтінді түсініп оқиды, мазмұны бойынша сұрақтарға жауап береді. Топтық жұмысты бірлесе орындайды. Мәтін мазмұны бойынша пікір білдіреді, өз ойын дәлелдейді және толық, жүйелі, түсінікті етіп айтады. Берілген тақырып бойынша өз көзқарасын білдіріп, ой қорытып, қортынды жасайды. Тақырыпқа сәйкес сурет салып, иллюстрация негізінде әңгімелейді.
Құндылықтарды дарыту	Оқуға, білімге деген қызығушылығын арттырып, еңбекке баулу. Жеке және топта жұмыс жасай алу, ынтымақтастық.

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/ уақыт	**Педагогтің әрекеті**	**Оқушының әрекеті**	**Бағалау**	**Ресурстар**
Басы 1-3 минут	***Ұйымдастыру кезеңі*** ***«Шын жүректен тілек» әдісі*** *Оқушыларға түрлі түсті жүрек тарату.Оқушылар ұнатқан сыныптасына жүректі ұсынады.* ***Топқа бөлу*** ***«Киіз үй» әдісі.*** **Даналар тобы** **Тапқырлар тобы** **Ойшылдар тобы** **Зеректер болып бөлінеді** 	Тілек жазылған жүрекшелерді алып, әдемі тілек тілейді. Оқушылар өз топтарына жайғасады	Оқушыларды бағалау туралы түсіндіру. Әр оқушы кері байланыс сайын теңгелер жинап отырады. Сабақ соңында саналады.	Жүрек шаблондары "Киіз үй" әдісі Әмиян әдісі Сұрақ жазылған бағдарламаға сілтеме https://www.educaplay.com/learning-resources/17955433-learning_resource.html
Өткен білімді пысықтау 7-9 минут	***Үй тапсырмасын тексеру*** «Educaplay» бағдарламасы арқылы жүргізіледі https://www.educaplay.com/learning-resources/17955433-learning_resource.html ***Ой қозғау*** ***«Сәйкестендіру» әдісі*** https://www.educaplay.com/learning-resources/17955952-learning_resource.html	Үй тапсырмасы бойынша берілген сұрақтарға оқушылар ақылдасып, жауап береді Оқушылар тапсырманы орындап, жаңа	**дескриптор**: алдыңғы сабақта өткен тақырыпты еске түсіреді **дескриптор**: тақырыпты сыни ойлай отырып, анықтайды	**«Сәйкестендіру» әдісі** бағдарламаға сілтеме https://www.educaplay.com/learning-resources/17955952-learning_resource.html

	 -Балалар мақал-мәтелдер қандай тақырыпта болды? Бүгінгі тақырып қалай аталады деп ойлайсыңдар?	тақырыпты болжайды		
Ортасы Жаңа сабақ 20 минут	***Жаңа сабақ*** Еңбек деген сөзді қалай түсінесің? – Олай болса, балалар, бүгін біз Р.Мәженқызының “Есік қаққан еңбек” мәтінімен танысамыз. Автормен танысу айдары Райхан Мәженқызы (07.05.1956 ж.т., Алматы облысы, Райымбек ауданы, Сарыжаз селосында дүниеге келен.) – жазушы, баспагер, ғалым. 1978 жылы Қазақтың Абай атындағы педагогика институтының математика факультетін бітірген. *Пікірлесу* ***«Білгір телефон» әдісі*** *Оқушылар оқулықта берілген кестедегі үлгіге қарап. Өз пікірлерін айтады.* Менің еңбек етуім қажет емес, себебі..... Менің еңбек етуім қажет, себебі..... ***Қандай сұраққа жауап беру керек екенін оқушы өзі таңдайды.*** **Оқулықпен жұмыс** **Түсініп оқу барысы** Ертегіні оқушыларға тізбектей оқыту **Тіршілік атаулы**-бүкіл тіршілік Мәтіннің басты кейіпкері кім?	Автормен танысады Оқушылар еңбек туралы түсінік алады Оқушылар ертегіні оқиды Сұрақтарға дұрыс жауап береді	ҚБ әр оқушы кері байланыс сайын **теңге** жинап отырады **дескриптор**: Ертегі мазмұнын оқи отырып түсінеді	Автордың суреті «Білгір телефон» әдісіне арналған суреттер Оқулық

	Тіршілік үшін еңбектену керектігін қоңыз қалай түсінді? Барлық жан-жануарлар Еңбекті не үшін жақсы көреді? **Сергіту сәті (Ұлттық құндылық)** Қырға шықсаң,өрлеп. (Қолдарын кезек-кезек жоғары көтереді.) Мұның аты- Еңбек. (Екі қолын жаяды.) Кесте тіксең,зерлеп. (Оң қолымен ине ұстап,тіккен қимылды көрсетеді.) Мұның аты- Еңбек. (Екі қолын жаяды.) Сабағыңды жөндеп (Жанындағы көршісіне қарап сол қолын жаяды.) Әзірлесең- Еңбек. Қиындықтың бәрін (Құшағын ашады.) Еңбек қана жеңбек. (Екі қолын жаяды.) **Білгенге маржан** **Топтық жұмыс** 	Сергіту сәтін жасайды Оқушылар топтық тапсырмалар ды түсіндіреді	ҚБ әр оқушы кері байланыс сайын **теңге** жинап отырады Көңілдері көтеріледі **дескриптор**: Топтық жұмысты бірлесе орындайды. Берілген тақырып бойынша өз көзқарасын білдіріп, ой қорытып, қортынды жасайды. Тақырыпқа сәйкес сурет салып, иллюстрация негізінде әңгімелейді.	Слайд Топтық жұмыс парақшалары
Соңы 10-12 минут	***Белсенді бекіту тапсырмасы*** ***1-тапсырма*** *Ертегі кейіпкерлерін тап.* https://www.educaplay.com/learning-resources/17957507-1.html	Оқушылар белсенді	ҚБ әр оқушы кері байланыс сайын **теңге**	Бағдарламаға сілтеме

	2-тапсырма *Жауабын тап.* *https://wordwall.net/ru/resource/55643706* *1.Еңбек бағбан досы өсірген бақшадан нелерді жолықтырады.?* *А) Маймыл мен бақаны* *Б)Тырна мен жыланды* ***В) Тырна мен дәуітті*** *2. Антрактикада Еңбекті не күтіп алады?* ***А) пингвиндер*** *Б) қара қоңыз* *В) теңіз мысығы* *3. Еңбек бірінші қай елге аттанады?* ***А) Африка*** *Б) Антрактида* *В) Үндістан* *4.Еңбек Үндістан балаларына қандай кәсіп үйретті?* *А) егін салуды* ***Б) қамыс қантын өсіруді*** *В) тігін тігуді* *5. Еңбек Африкада қандай жәндікті кездестірді?* *А) дәуіт* ***Б)қара қоңыз*** *В) қарлығаш* *6. Антрактикада Еңбек нелермен достасты?* *А) пингвиндермен* *Б) аюмен* ***В) теңіз мысығымен***	тапсырмаларға жауап береді Қб тапсырмасына жауап беріп, бір-бірін тексереді.	жинап отырады **дескриптор:** Берілген тақырып бойынша өз көзқарасын білдіріп, ой қорытып, қортынды жасайды. Сабақты қорытындылайды ҚБ: «Өзін-өзі бағалау» Дескриптор: Сұрақтарға жауап береді	https://www.educaplay.com/learning-resources/17957507-1.html https://wordwall.net/ru/resource/55643706
Кері байланыс	***Бағалауды жүргізу*** ***Үй тапсырмасы*** *114-116 беттер, мазмұндау.* ***Кері байланыс*** "Білім керуені" кері байланысы кері байланысы 	Оқушылар үй тапсырмасын жазып алады	Жинаған ақшаларын санау Оқушылар білім керуеніне сабақтан алған әсерлерін стикерге жазып жабыстырады	Кері байланыс парақшасы

Тустикбаева Гульден Исагалиевна, учитель английского языка, магистр гуманитарных наук КГУ СОШЛ №20,г.Актобе

Адайбаева Самал Сарсенгалиевна учитель английского языка КГУ СОШ №53, г.Актобе

ПРИМЕНЕНИЕ ЭФФЕКТИВНЫХ ФОРМ РАЗВИТИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ НАЧИНАЮЩИХ ПЕДАГОГОВ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЯХ

Аннотация. В статье рассматриваются способы применения эффективных форм развития профессиональной компетенций начинающих педагогов в образовательных учреждениях. Главная роль в реализации основных требований стандарта второго поколения также отведена учителю наставнику. Учитель наставник должен обладать целым рядом профессиональных компетентностей, чтобы грамотно управлять качеством образовательного процесса и способствовать развитию профессиональных компетенций молодого специалиста.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, акмеологическая компетентность, профессиональный стандарт педагога, технологии уровневой дифференциации.

Введение. В современных условиях основным принципом построения образовательного процесса в школе является ориентация на развитие личности учащегося, вооружение его способами действий, позволяющих продуктивно учиться молодому специалисту, реализовывать свои образовательные потребности, познавательные интересы и будущие профессиональные запросы. Поэтому в качестве основной задачи школы выдвигается задача организации образовательной среды, способствующей развитию личностной сущности молодого педагога. Решение поставленной задачи напрямую зависит от профессиональной компетентности педагогических кадров. Как сказано в «Профессиональном стандарте педагога»: «Педагог – ключевая фигура реформирования образования. В стремительно меняющемся открытом мире главным профессиональным качеством, которое педагог должен постоянно демонстрировать своим ученикам, становится умение учиться». Следовательно, важным условием является подготовка учителя, формирование его философской и педагогической позиции, методологической, дидактической, коммуникативной, методической и других компетенций. Работая по стандартам нового поколения, учитель должен осуществить переход от традиционных технологий к технологиям развивающего, личностно ориентированного обучения, использовать технологии уровневой дифференциации, обучения на основе компетентностного подхода, «учебных ситуаций», проектной и исследовательской деятельности, информационнокоммуникационных технологий, интерактивных методов и активных форм обучения. Неотъемлемой составляющей профессионализма и педагогического мастерства учителя принято считать его профессиональную компетентность. Что это такое? Компетентность – это способность учителя

действовать в ситуации неопределенности. Чем выше неопределенность, тем значительнее эта способность. Под профессиональной компетентностью понимается совокупность профессиональных и личностных качеств, необходимых для успешной педагогической деятельности.

Теоретический аспект. Впервые термин «компетенция»- был предложен американским психологом Робертом Уайтом в 1959 г.

-коммуникативная компетентность (практическое владение приемами общения, позволяющее осуществлять направленное результативное взаимодействие в системе «учитель-ученик»),

- исследовательская и инновационная компетентность (умение спланировать, организовать, провести и проанализировать педагогический эксперимент по внедрению инноваций),

-компетентность в сфере трансляции собственного опыта (умение транслировать собственный положительный опыт в педагогическое сообщество - статьи, выступления, участие в конкурсах),

-акмеологическая компетентность (способность к постоянному профессиональному совершенствованию, умение выбрать необходимые направления и формы деятельности для профессионального роста) и т.д.

«Профессионально-компетентным является такой труд учителя, в котором на достаточно высоком уровне осуществляется педагогическая деятельность, педагогическое общение, реализуется личность учителя, достигаются хорошие результаты в обучении и воспитании учащихся».

Практический аспект. Нововведения встречают сопротивление, обусловленное психологическими и социальными причинами, поэтому в развитии инновационной деятельности важнейшим фактором становится отношение к ней субъектов, включенных в инновационный процесс.

Виды деятельности	Содержание деятельности	Цель
Для активных сторонников инноваций	Работа в творческих группах, активных семинарах, погружения, тренинги, практическая деятельность (открытые уроки)	Вывести на более высокий уровень
Для инертных	Участие в семинарах, педсоветах, тренингах, научно-исследовательской деятельности	Приобщить к участию в работе
Для“традиционников”	Показ результатов и достижений, работа в ШМО, получение информации на педсоветах и мероприятиях	Ознакомление с преимуществами инноваций
Для равнодушных	Введение в проблему, сравнение результатов, ознакомление с мнениями изучения практического опыта	Убедить в преимуществах использования инноваций

Оценить работу научно-методического сопровождения и обеспечения профессионального роста педагогических кадров образовательного учреждения можно только при разработанной мониторинговой системе, где определены основные критерии оценки.Любой педагогический коллектив разнороден по возрасту, педагогическому опыту, профессионализму. Поэтому в методической работе целесообразно использовать разноуровневый подход.

Заключение. На основе данных самоанализа можно определить разные формы работы с педагогами в зависимости от их готовности к новым условиям:

а) с опытными педагогами: участие в подготовке и проведении педсоветов, обучающих семинаров; семинаров-практикумов, наставничество, мастер-классы, работа в проблемно-творческой

группе, работа над систематизацией дидактического материала.

б) с педагогами, нуждающимися в методической поддержке: самообразование, посещение уроков опытных учителей, прикрепление к учителю-наставнику.

Организационные формы методической работы (педсовет, методобъединения, самообразование) консервативны: единожды сформировавшись, они вошли в число форм повышения квалификации, предоставляя право выбирать более приемлемые для данной школы в определенные периоды. При этом необходимо отметить, что особо обращается внимание на:

- изучение профессиональных проблем, потребностей педагогов;
- предоставление возможности каждому педагогу выбирать свои способы и формы повышения мастерства, добровольно участвовать в различных семинарах, на курсах и в других формах методической работы, возможность самому педагогу предложить индивидуальную форму повышения квалификации, в том числе и дистанционно.

Вывод. Структура профессиональной компетентности учителя может быть раскрыта через его педагогические умения. Профессионально компетентным можно назвать учителя, который на достаточно высоком уровне осуществляет педагогическую деятельность, педагогическое общение, достигает стабильно высоких результатов в обучении и воспитании учащихся. Развитие профессиональной компетентности – это развитие творческой индивидуальности, формирование восприимчивости к педагогическим инновациям, способностей адаптироваться в меняющейся педагогической среде. От профессионального уровня педагога напрямую зависит социально-экономическое и духовное развитие общества.

Литература:

1. Милорадова, Н. Г. Психология и педагогика : учебник и практикум для вузов / Н. Г. Милорадова. — 2-е изд., испр. и доп. — Москва : Юрайт, 2022. — 307 с. // Образовательная платформа Юрайт [сайт]. — URL: https://urait.ru/bcode/490986. — Режим доступа: для авториз. пользователей.

2. Гуревич, П. С. Психология и педагогика : учебник и практикум для вузов / П. С. Гуревич. — 3-е изд., перераб. и доп. — Москва : Юрайт, 2022. — 429 с. // Образовательная платформа Юрайт [сайт]. — URL: https://urait.ru/bcode/489069. — Режим доступа: для авториз. пользователей.

3. Методика преподавания: оценка профессиональных компетенций у студентов : учебное пособие для вузов / В. Н. Белкина [и др.] ; редакция В. Н. Белкиной. — 2-е изд. — Москва : Юрайт, 2022. — 212 с. // Образовательная платформа Юрайт [сайт]. — URL: https://urait.ru/bcode/494171.

БІЛІМ БЕРУДІ ЦИФРЛАНДЫРУ

Умарова Гульсум Каримовна
Ақтөбе облысы, Хромтау ауданы №3 Хромтау орта мектебінің бастауыш сынып мұғалімі

Беляшева Мирамгуль Мажитовна
Ақтөбе облысы, Хромтау ауданы №3 Хромтау орта мектебінің бастауыш сынып мұғалімі

Аннотация

Ғылыми мақаланың өзектілігі: Білім беруді цифрландыру жағдайында бастауыш пәндерді оқыту ғылыми мақаланың зерттеу нысаны. Оның бастауыш сынып пәндері бойынша дамуы және педагогикалық ғылымға ықпалы мен толықтырулары зерттеу пәні болып табылады.

Ғылыми мақаланың хронологиялық шеңбері. Білім беруді цифрландыру жағдайында бастауыш пәндерді оқытуды үндестіре отырып, педагогикалық ілімдерін одан әрі жалғастыруы, терең талдап, толықтыруы, шығармашылық еңбектері қамтылды. Білім беруді цифрландыру жағдайында бастауыш пәндерді оқыту бүгінгі күнге дейінгі маңызды ғылыми мақала жұмысының хронологиялық шеңбері болып табылады.

Ғылыми мақаланың мақсаты: Ғылыми мақаладағы инновациялық жаңалық ретінде білім беруді цифрландыру жағдайында бастауыш пәндерді оқытудың бағыттары мен басымдықтарын анықтай отырып, оны практикалық сабақтастық тұрғысында кешенді талдауды мақсат еттім. Қойылған мақсатқа жетуге төмендегідей міндеттерді жүзеге асыру көзделді.

-Зерттеушілердің тұжырымдамалық ой-пікірлерін жүйелеу.

-Білім беруді цифрландыру жағдайында бастауыш пәндерді оқытумаңызын, ерекшеліктерін, өміршеңдігін қарастыру және талдау.

Ғылыми мақаланың теориялық және әдістемелік негізі. Эксперименттік практикалық және теориялық практикалық нәтиже.

Ғылыми мақаланың ғылыми жаңалығы. Ғылыми мақаланың жаңалығы тақырыпты кешенді әрі жүйелі түрде зерттей отырып, отандық зерттеушілердің тұжырымдамалық ой-пікірлері сарапталып, жаңа жүйеге түсірілді. **Нақты мақала бойынша жаңалығы**: Білім беруді цифрландыру жағдайында бастауыш пәндерді оқыту бойынша тапсырмалар автордың жеке практикасы бойынша құрылды.

Ғылыми мақаланың теориялық және тәжірбиелік маңызы: ғылыми мақалада жасалған негізгі тұжырымдар мен қорытындыларын оқу орындарында, бастауыш сынып пәндерінде арнайы курстар бойынша пайдалануға болады**.**

Кілт сөздер:*Білім, ғылым, оқыту,дамыту, талдау, нәтиже.*

Заманауи технологиялар үлкен қарқынмен дамып келеді. Көптеген қызмет салалары цифрлық жүйелерге көшуде: ауруханалар, қоғамдық тамақтандыру мекемелері, оқу орындары. Сарапшылар мектеп бағдарламасының электронды форматқа ауысуы туралы көбірек айтады. Бұл идея өмірге келген кезде білім беру жүйесі ғана емес, оның мәні мен мақсаты да өзгереді.

Мектептегі оқытудың заманауи тұжырымдамасы ескіден түбегейлі ерекшеленеді. Білім беруді цифрландыру-электронды жүйеге көшу процесі осылай аталады.

Әзірге болашақ өзгерістер туралы егжей-тегжейлі айту қиын, бірақ қазір не өзгеріп жатқанын айтуға болады.

Оқу материалдары, жоспарлар, сабақтар, журналдар мен күнделіктер — мұның бәрі онлайн нұсқаларына ауысады. Оқушы сабақтарды үйден шықпай-ақ, интернет арқылы өткізе алады. Электрондық ресурстар құрылады, онда білім алушы сабақтар үшін толық ақпаратты табады.

Мектептер заманауи технологиялармен жабдықталады: компьютерлер, планшеттік панельдер. Әр мекемеде Ақпараттық мазмұнға қол жеткізу үшін интернет жүргізіледі.

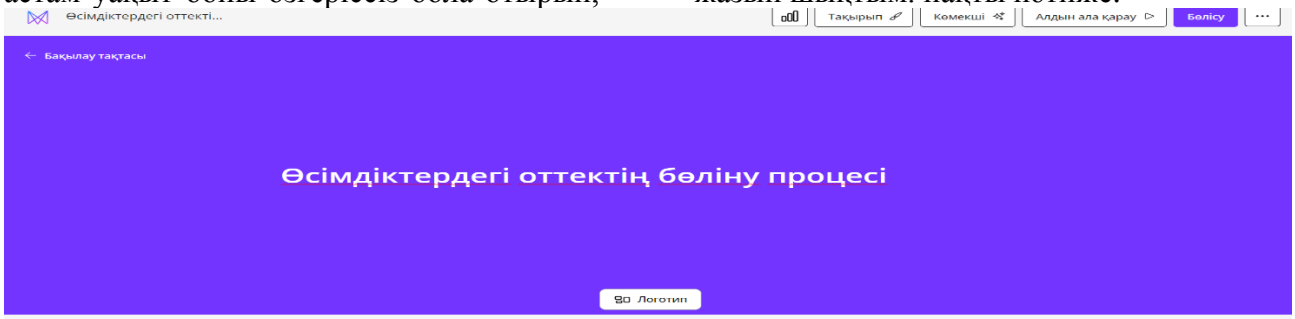
Мұғалімдер жаңа білім беру жүйесін үйренуге мәжбүр болады. Бұл мамандық толығымен өзгереді. Цифрландыру материалды өз бетінше зерттеуді білдіреді. Мұғалім көмекші, куратор рөлін атқарады, оған қажет болған жағдайда ғана жүгінуге тура келеді.

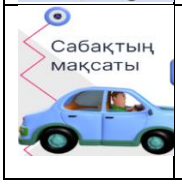
Қазіргі әлем үнемі өзгеріп отырады. Білім беру саласы, оның ішінде. Қазіргі уақытта, академиялық білім, 100 жылдан астам уақыт бойы өзгеріссіз бола отырып, технологияның қысымына бой алдырып, түбегейлі өзгеретін процестердің бірі болып табылады. Мұндай өзгерістер үнемі заманауи әлемді білдіретін жаңа сын-қатерлерге сәйкестікті білдіреді.

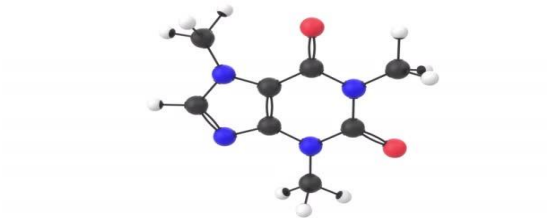
Білім беруді цифрландыру-бұл прогрессивті оқу процесінің сөзсіз дамуы ғана емес, сонымен қатар жаңа мүмкіндіктер мен перспективаларды ашу. Білімді жетілдірудің цифрлық стратегиясын іске асыру және дамыту үшін орасан зор ресурстар жұмсайды. Мұғалімдер цифрлық жүйені жақсы білу үшін кәсіби қайта даярлаудан өтеді. Үнемі педагогикалық озық тәжірибелерді дамытып отырады. Бүгінгі таңда осы ғылыми мақаламның тұжырымдамасы мен нәтижесін сіздергі ұсынып отырмын.

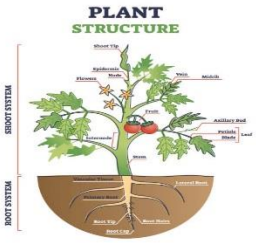
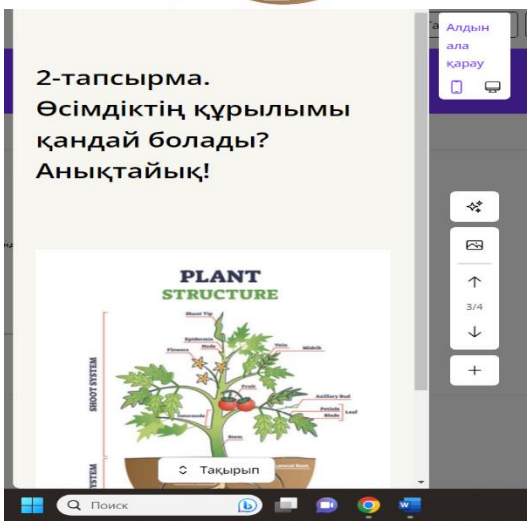
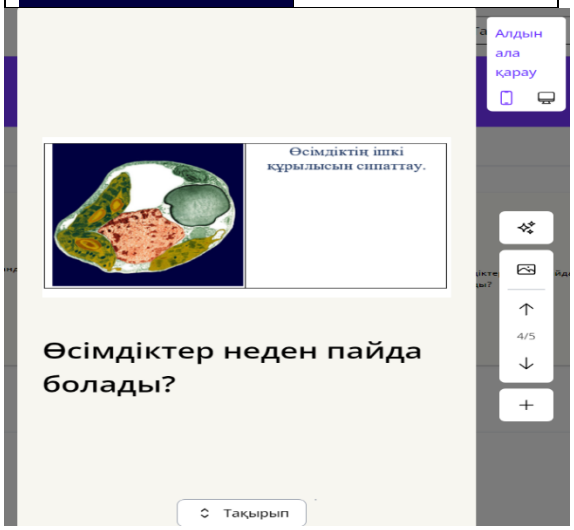
Білім беруді цифрландыру бойынша жасалған сабақтарымның нәтижесін ұсынамын:

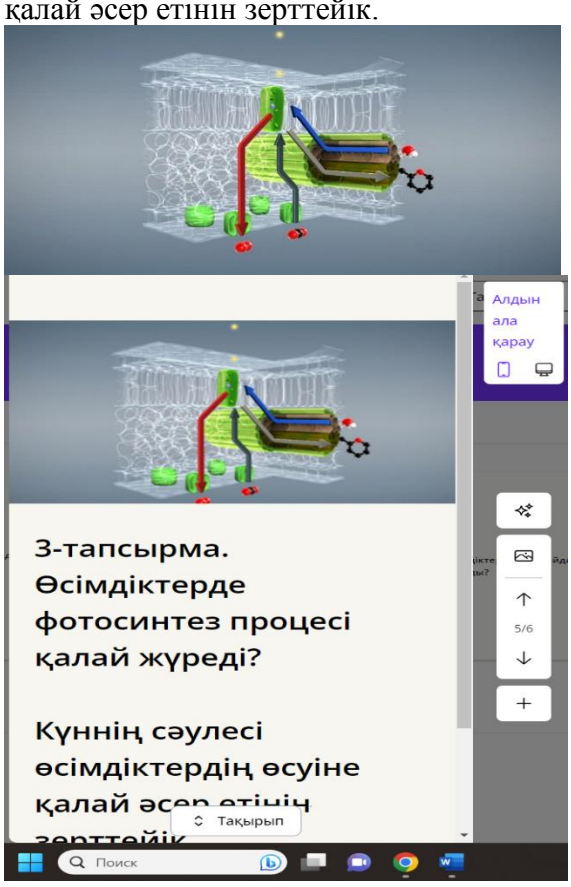
Осы бастауыш сыныптағы бір сабағымның үлгісін цифрлық құралдармен жазып шықтым. нақты нәтиже.

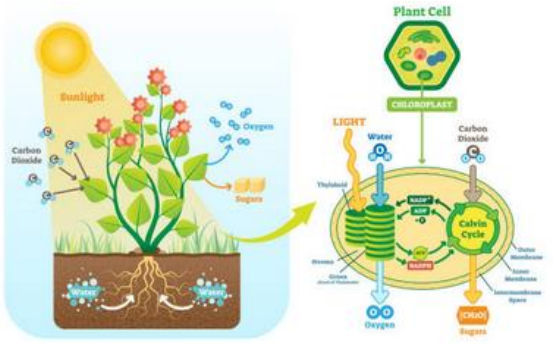

Өсімдіктердегі оттектің бөліну процесі		
СЫНЫП	**Бүгінгі курсқа қатысқандар**	**Бүгінгі курсқа қатыспағандар**
	 	
	3.2.1.1 оқушылар оттек туралы ақпарат алады; **3.2.1.2 өсімдіктердің құрылымын біледі;** **3.2.1.2 өсімдіктердегі фотосинтез процесінің маңызды-лығын түсінеді;** **3.2.1.2 күн сәулесінің, судың өсімдіктерге маңызын зерттейді.**	
	– оқушыларға оттек туралы ақпарат беру; - өсімдіктердің құрылымымен таныстыру; - өсімдіктердегі фотосинтез процесінің маңыздылығын түсіндіру; - күн сәулесінің, судың өсімдіктерге маңызын зерттеу.	

Курс барысы				
Курстың кезеңдері 	**Авторлық курсты өткізуші мұғалімнің іс-әрекеті**	**Курсты оқитын оқушының іс-әрекеті** 	**Бағалау** 	**Ресурстарға сілтеме**
Курстың басы 	**Курсты ұйымдастырудың кезеңдері** Курсқа қатысатын оқушылармен сәлемдесу, курсқа дайындығын тексеру **Курсқа қатысатын оқушыларға сабақтың тақырыбы мен мақсаты хабарланады.**	Оқушылар курсқа дайындалады **Сабақтың мақсаты мен тақырыбын біледі**		
Курстың ортасы 	**1-тапсырма.** «Оттек» сөзін түсіндіру. Оттек – адамдардың тыныс алуы үшін керек. Мысалға, ғарышқа ұшқанда өте биікте қысым азаяды. Сонда ғарышкерлер оттегі бар балондарды киеді. Альпенистер таудың биік шыңына шыққанда оттегі бар құралдарды қолданады. https://app.mindsmith.ai/lesson/cll3n120a0	Оқушылар «Оттек» сөзінің мағынасын түсінеді. Оқушылар өсімдіктің құрылымын біледі.	 ҚБ: Бағдаршам	Түсіндіру Ақпарат беру Анықтау

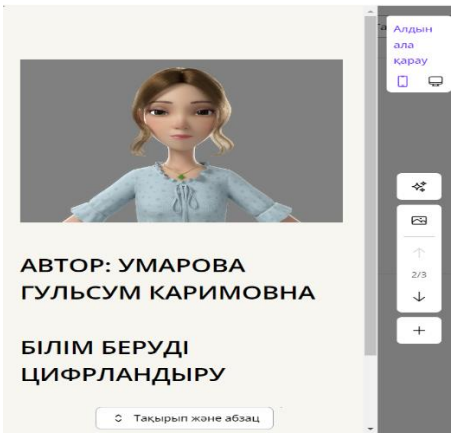
	048ml08v2k82ixn **2-тапсырма.** **Өсімдіктің құрылымы қандай болады?** **Анықтайық!** Өсімдіктер неден пайда болады? https://app.mindsmith.ai/lesson/cll3n120a0048ml08v2k82ixn	Оқушылар өсімдік жасушасының ішкі бөлігінің құрылымын біледі. Оқушылар өсімдіктердегі фотосинтез процесін бақылайды. Оқушылар күн сәулесі мен судың өсімдіктерге мвңыздылығын түсінеді.	 Өзін-өзі бағалау	Талдау Зерттеу

	Өсімдік жасушасының ішкі бөлігінің көрінісі Өсімдік жасушасының құрылымын зерттейік. Ақпарат көзі:https://twig-bilim.kz/uploads/material-group/28/kz/kktwig-osimdik-rylysy.pdf **3-тапсырма.** Өсімдіктерде фотосинтез процесі қалай жүреді? Күннің сәулесі өсімдіктердің өсуіне қалай әсер етінін зерттейік. **https://app.mindsmith.ai/lesson/cll3n120a0048ml08v2k82ixn**	Зерттеу тақырыбы аясында ізденіс жасайды. Ақпарат береді.	 **ҚБ** Мұғалім оқушылар жауабын мұқият тыңдап кері байланыс беріп отырады	Ақпарат алу Зерттеу сұрағы

	4-тапсырма. **Зерттеу жұмысы.** Күн сәулесі мен судың өсімдіктерге маңызын анықтаңдар. 			
Курстың соңы 	**Курсты қорытындылау.** Курстан үйренген нәтижелерді талдайды. 	Курсқа кері байланыс береді.		

ҚОРЫТЫНДЫ.

Білім шексіз деген оймен дөңгелек ойымды тұжырымдаймын.

Әр мұғалім өз сабағының және тед х тапсырмаларының режиссеры. Ал әрі қарай сол тапсырманы орындату мұғалімнің және оқушының– бір әлемі. **Оқушының тапсырманың тұнығына мейірін қандыру мұғалім шеберлігіне байланысты деген оймен, ойымды нақты тұжырымдағым келеді.**

РОЛЬ НАСТАВНИЧЕСТВА В ФОРМИРОВАНИИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ МОЛОДЫХ СПЕЦИАЛИСТОВ

Чернякова Елена Евгеньевна

педагог-исследователь, учитель начальных классов, КГУ «Средняя школа №19», г.Актобе

В развитии системы образования Республики Казахстан происходят значительные изменения. Государственный образовательный стандарт ориентирован на изменение профессиональной позиции педагога и совершенствование опыта практической деятельности. Необходимо привлечение молодых специалистов в систему среднего образования. На этом фоне одной из первостепенных задач становится поддержка тех немногих молодых специалистов, которые выбирают нелегкий путь учителя. Выпускники педагогических вузов и колледжей все реже работают по специальности, поэтому их появление в коллективе – это радость и для руководителя, и для педагогов. Зачастую в школу приходят работать специалисты, имеющие педагогическое образование, но без опыта работы. Период вхождения молодого педагога в профессию отличается напряженностью, важностью для его личностного и профессионального развития. От того, как он пройдет этот путь , зависит, состоится ли молодой педагог как профессионал, останется ли он в сфере образования или найдет себя в другой сфере деятельности.

Формирование педагога – достаточно сложный процесс и в социальном, и в психологическом, и в профессиональном плане. В этот период наиболее четко отражаются результаты воздействия на личность целого комплекса позитивных или негативных факторов (как внутренних, так и внешних). Задача образовательной организации – помочь начинающему учителю осознать себя талантливым, сделавшим правильный профессиональный выбор человеком, способным показывать высокие результаты труда и демонстрировать лучшие профессиональные качества. Грамотно построенная работа с молодым специалистом уже с первого дня его пребывания в школе – один из факторов успешного вхождения в профессиональную среду. Наставничество способствует поддержке молодой личности на пути развития собственного потенциала и собственных навыков, а также выбора и профессионального становления в определенной сфере. Наставник обеспечивает соответствующее сопровождение, делится опытом, знаниями и поддерживает молодого специалиста наиболее эффективным и результативным способом. Все это является ярким примером педагогики сотрудничества, обеспечивает его право на выбор, на собственное достоинство, уважение.

Цель школьного наставничества – это оказание методической помощи и поддержки молодым специалистам в их профессиональном становлении со стороны опытных коллег. Педагог-наставник должен соответствовать определенным требованиям и обладать профессиональными умениями: обладать хорошей теоретической базой, практическими навыками и достаточным опытом работы; всегда находить контакт с молодым педагогом и в первую очередь заботиться о создании благоприятной обстановки для работы. Опытный педагог должен полностью понимать цели наставничества и всегда получать нужный результат; составлять четкие и достижимые планы работы с молодым педагогом; владеть разнообразными методиками педагогической работы и применять их в

соответствии с индивидуальными особенностями наставляемого; постоянно заниматься своим саморазвитием, поиском новых форм обучения и развития; иметь высокую степень заинтересованности в воспитании специалиста и передаче ему своего опыта. Это процесс привыкания человека к содержанию, условиям, организации и режиму труда, к коллективу. Успешная профессиональная адаптация является одним из показателей обоснованности выбора профессии и способствует развитию положительного отношения к своей деятельности, сближению общественной и личной мотивации трудовой деятельности. Но наставничество не должно ограничиваться только передачей навыков. Перед наставником стоит задача – ввести нового сотрудника в коллектив и помочь понять технологию работы, выделить педагогов , способных подняться вверх по карьерной лестнице. Между наставником и молодым педагогом наблюдается постоянный диалог, межличностная коммуникация. Общение наставника и ученика не стоит ограничивать формальными рамками трудового дня: совместный отдых, выезд на природу, праздники – все это инструменты, которые позволяют лучше понять человека. Диалог не состоится, если между наставником и учеником будет большая дистанция. Откровенность в рамках профессиональных обязанностей между наставником и обучаемым необходима для того, чтобы правильно сформулировать тактические цели процесса адаптации, предложить возможность психологической разгрузки и т.п. Наставничество– это длительный и трудоемкий процесс. Человек, занимающий должность наставника, прежде всего должен быть терпеливым и целеустремленным. Цель, которая ставится перед наставником, – сделать за один год из выпускника ВУЗа грамотного специалиста. Профессиональная адаптация молодого специалиста представляет собой сложный динамичный процесс полного освоения профессии на основе совокупности ранее приобретенных и постоянно пополняемых знаний, умений и навыков. Наладить коммуникативные контакты с коллегами, руководством организации молодому специалисту может помочь прикрепленный к нему наставник. Кроме того, он может оказать помощь в профессиональной адаптации на рабочем месте.

Наиболее оптимальными моделями взаимодействия с молодыми учителями, к которым должен стремиться педагог-наставник, можно считать следующие: ***Общение-коррекция.*** Этот вид общения направлен на выполнение диагностической функции педагогом-наставником. При выявлении ошибок педагогической деятельности или выяснении возможностей для их возникновения наставник проводит беседу, которая поможет избежать ошибок, которая планируется в зависимости от целей, ситуации, условий и особенностей взаимодействия в паре.

Общение-поддержка. Когда необходимо помочь молодому учителю в разрешении сложных ситуаций, с которыми он не в силах справиться самостоятельно. От наставника требуется не только сумма знаний, но и мобилизация таких личностных качеств, как такт, чуткость и др.

Общение-снятие психологических барьеров. Этот тип общения предполагает владение педагогом-наставником технологией общения на достаточно высоком уровне, наличие у него потребности в общении с подопечным, желания помочь ему в установлении доверительных отношений. Общение на основе дружеского расположения является оптимальной моделью общения педагога-наставника и молодого специалиста. Она предполагает реализацию всех функций общения, аккумулирует все особенности и свойства наставника как профессионала и личности. В ее основе лежат доверительность, взаимная расположенность двух сторон к общению, обоюдная заинтересованность в осуществлении и продолжении контактов.

Литература и источники:

1. Конструктор системы наставничества в школе. – Режим доступа: https://www.uchportal.ru/news/2018-11-12-747.

2. Синицына, Г.П. Возможности супервизии в усилении практической подготовки педагогов [Электронный ресурс] / Г.П. Синицына // Современные проблемы науки и образования. – 2015. – №5. – Режим доступа: http://science education .ru /ru/article/view?id=21663.

3. Чиркунова, М.В. Создание системы наставничества как элемента системы развития персонала в образовательной организации [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.mkarm.ru.

Шатаева Айслу Аскаровна
учитель истории,
Елекская ОСШ,
Мугалжарский района,
Актюбинской области

ПРАВИЛА БЕЗОПАСНОГО ПОВЕДЕНИЯ В КАНИКУЛЯРНОЕ ВРЕМЯ

Маратқызы Аяжан,
учитель казахского языка и литературы
АСШ-ДС
Медеуов Нурлан Бекбулатович,
учитель информатики,
СШ 13, г.Актобе

Аннотация. Формировать у обучающихся безопасную поведенческую модель, умения принимать решения в любых сложных ситуациях местного, локального и глобального характера. Развивать культуру безопасности у обучающихся через знания, формирование гибких навыков и компетенций, которые обеспечат безопасность в любых жизненных ситуациях, сохранения здоровья детей, обезопасят и минимизируют риски, предотвратят обучающихся необдуманных поступков и действий.

Ключевые слова. Безопасность. Бытовой травматизм.

Введение. С началом каникул наших детей подстерегает повышенная опасность на дорогах, улицах, во дворах, на игровых площадках, дома, у водоемов, в лесу, в саду (на дачах) и т.д. Этому способствует любопытство детей, наличие свободного времени, поездки, а главное отсутствие должного контроля со стороны взрослых. Чтобы дети были отдохнувшими и здоровыми при организации их отдыха с родителями, родственниками, друзьями, надо помнить ряд правил и условий, соблюдение которых поможет сохранить жизнь.

Теоретический аспект.

Бытовой травматизм — самый распространенный, и причина его в большинстве случаев — невнимательность родителей, которые не только оставляют ребенка без присмотра, но и оставляют в доступных местах опасные для ребенка предметы, не закрывают окна и т.п. Оставляя ребенка одного дома, нужно учить его самостоятельно определять степень опасности. На повестке дня у нас стоят следующее вопросы: для начальных классах педотвратение выпадение из окна; правонарушение среди подростков.

Практический аспект.

С наступлением тёплого времени года все мы открываем окна, вставляем москитные сетки и не задумываемся, что это опасно для наших детей.

К сожалению, несчастные случаи, связанные с выпадением детей из окон, отмечаются всё чаще. Малыши не осознают угрожающую им опасность. Они легко могут выпасть из окна, играя возле него или выглядывая на улицу.

По данным министерства здравоохранения Республики Казахстан, в 2021 году было зафиксировано 260 случаев выпадения детей из окон, 28 малышей погибли, 20 детей получили тяжелые травмы.

Как защитить ребенка от падения из окна:

- ни на секунду не оставлять без присмотра ребенка в комнате с открытым окном;
- москитная сетка никогда не защитит ребёнка от падения, поэтому окно с москитной сеткой считается просто открытым;
- если ребенок в комнате, то не распахивайте окна и балконную дверь;
- используйте верхние форточки или же вертикальный режим проветривания;
- не оставляйте возле окон предметы или мебель, которые могут послужить ребенку ступенькой для того, чтобы залезть на подоконник;
- установите на окнах специальные замки безопасности на ручки и фиксаторы, которые будут препятствовать открытию окон ребенком или же их полному распахиванию;
- ребенку следует разъяснить правила безопасности: не облокачиваться на карниз и не опираться о сетку, не высовываться из окна.

Родители, находясь на работе, не всегда могут контролировать их поведение, не говоря уже о родителях, которые должным образом не занимаются воспитанием детей и своим антиобщественным поведением способствуют совершению ими правонарушений и отрицательно влияют на их воспитание. При отсутствии контроля со стороны взрослых, несовершеннолетние совершают правонарушения и преступления.

В большинстве своем преступная деятельность несовершеннолетних является групповой, носит корыстный характер и объясняется стремлением к удовлетворению своих потребностей.

Важная роль в предупреждении правонарушений несовершеннолетних в летнее время принадлежит в первую очередь родителям. Основным видом правонарушений, совершаемых несовершеннолетними в летний период, является распитие спиртных напитков и появление в пьяном виде в общественных местах.

Согласно действующему законодательству, за это предусмотрена административная ответственность, которая наступает с 16-ти летнего возраста. В случае, если в пьяном виде задерживается подросток, не достигший этого возраста, то к административной ответственности привлекаются родители, и они могут быть подвергнуты штрафу. Следует отметить, что все усилия служб системы профилактики в летний период направлены на вовлечение подростков в организованные формы досуга и занятости, проведении правовой пропаганды, выявлении и пресечении правонарушений.

На особом контроле находятся подростки, состоящие на всех видах учетах.

Не остаются без внимания и взрослые лица, которые способствуют своим поведением совершению подростками правонарушений. Это в первую очередь родители, которые злостно уклоняются от воспитания своих детей, недобросовестных граждан, спаивающих подростков либо покупающих им спиртное, а также работников торговли, которые в нарушение действующего законодательства, нарушают правила торговли и продают спиртные напитки и пиво несовершеннолетним.

Заключение. Таким образом, во время летних каникул среди подростков необходимо осуществлять контроль над ними, выполняя меры по предупреждению правонарушений и угроз.

Вывод. Сегодня важно максимум усилий направить на воспитание подрастающего поколения. В основу этой деятельности должен быть положен принцип постоянной заботы о будущем ребенка, озабоченностью его судьбой.

Литература

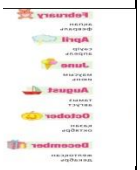
1. Занько, Н.Г. Безопасность жизнедеятельности : учебник / Н.Г. Занько, К.Р. Малаян, О.Н. Русак. — 17-е изд., стер. — Санкт-Петербург : Лань, 2022. — 704

2. Уроки безопасности и уроки без опасности/И. Бутенко //Основы безопасности жизнедеятельности.-2006.-№9.-Сстатьи

Learning objectives(s) that this lesson is contributing to:	2.L1 understand a range of short basic supported classroom instructions 2.S4 respond to basic supported questions giving personal and factual information 2.UE8 use simple imperative forms [positive and negative] for basic commands and instructions 2.UE9 use common present simple forms [positive, negative, question] and contractions to talk about what you want and like and habits and facts
Lesson objectives:	**All learners will be able to:** repeat after a teacher, point to the corresponding pictures, match the words to the correct pictures **Most learners will be able to:** understand teacher's instruction, do the tasks with some mistakes **Some learners will be able to:** do the tasks without mistakes

Time	Teacher's actions	Pupil's actions	Assessment	Resources
Beginning of the lesson 7 min.	**GREETINGS.** Teacher greets pupils. **BEGINNING THE LESSON.** know how does the teddy bear got. What has it got? ***For example,*** I have got a small body. What about the teddy bear?	The children stand up and sing the song ***Hello.*** **Efficiency:** *By singing they feel better and feel the support of others.* **Aim***: revise the language of the previous lesson* **"has got"** It 's got a big body. It's got a big head. It's got small ears. **Etc**	At the organization moment T tries to award active Ps. ***«The praise»*** method is used to evaluate Ps with phrases like: "**Good job! Well done**!	**Interactive board**
Pre – learning 5min	What is the theme of the lesson? How do you think? You know we have got 4 seasons in the year. Lets remember! Look at the blackboard. What season is it? What season were you born? For example, I was born in	It's birthday, It's January **etc** It's a winter season. My birthday is in Spring. **Etc**		**Interactive board**

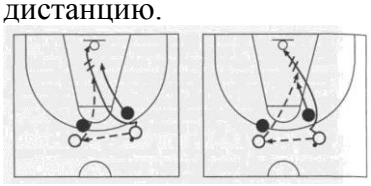
	Summer. When's your birthday? Divide into 3 teams. Autumn , Spring, Winter			
Middle of the lesson 27min **End of the lesson 1 min**	**MAIN PART.** • **Presentation *Months of the year.*** Let's learn new words "Months". Listen , watch the video then repeat. • **Practice** **Play the game "Cowboys".** Explain the game's ruler if necessary • **Presentation** Name winter, spring, summer, autumn months • **Practice** Colour winter months with blue pencil, colour spring month with ping, colour summer month with green, colour autumn month with orange. • **Do exercise** Play the video. • **Listen and read.** Set the scene by asking the pupils questions about what they can see in the pictures. • **Sing the song "Birthday"** Play the DVD. When's Lilly's birthday? **ENDING.** • **Giving home work:** T explains their home work. • **Reflection:** Ask the pupils to reflect on if they feel they have achieved the learning goals and what they liked or didn't like about the lesson. T says goodbye to the pupils.	**Aim:** *to present and activate the new language* Watch, listen and repeat. Before the pupils divided into three teams. Two pupils will come to the stage from each group and the teacher will give one card to each pupil. They will not see cards of each other. Each pupil leans on his or her friend. When, teacher says one, two, three they turn back and try to say his or her friend's card. Who says it first is the winner. The pupils stand up and do exercises. **T :** (pointing to Lilly in picture) Who's this? **Class:** Lilly! **T:** Is she happy? **Class:** Yes! Etc The pupils listen to the song. Then sing. In October Learn by heart new words I liked and understood the lesson I didn't like and understand the lesson **Aim:** *To know how many Ps understood the theme.* Ps sing the song ***Goodbye.***	Who says it first, to that team is given **– 1 sticker** Who correct colour, to that team is given **– 1 sticker** Who says it correct, to that team is given **– 1 sticker** **Feedback**	 Screen_Recording_20230210_110002_Yo **Worksheets** **The song "I like music"** **Track 3 DVD 2** **Pupils book p 71-72**

Цели обучения, которые достигаются на данном уроке	6.1.5.1-понимать и применять тактики, стратегии и композиционные идеи в ряде физических упражнений
Цели урока	Безопасно работать в парах, в тройках, оказывая друг другу помощь Знать и уметь выполнять тактические элементы игры в нападении Выполнять комбинации тактических действий в нападении.
Ценности	Стремление: Уметь развиваться индивидуально и в команде. Быть физически активным. Учиться критически и творчески мыслить Совесть: Поддерживать принцип академической честности

Ход урока

Этапы урока	**Деятельность учителя**	**Деятельность ученика**	**Оценивание**	**Ресурсы**
Вводная часть (10 минут)	1.Построение, приветствие. Ознакомить с темой, задачами урока, критериями оценивания, огласить дескрипторы. 2.Строевые упражнения(повороты, перестроение) 3.Разновидности ходьбы(на носочках, на пятках, на внутренней, внешней стороне стопы) 4 Медленный бег 5.Упражнения на восстановление дыхания 6.ОРУ в игре (учитель делит учащихся путем перестроения в движении в колонны по 4) 1 колонна – «Тигры» 2 колонна-«Волки» 3 колонна- «Медведи» 4 колонна- «Львы»	Приветствуют учителя. Организуют рабочие место инвентарь. Формируют тему урока, определяют цели урока. Выполняет строевые упражнения, перестроения По команде учителя выполняет разновидности ходьбы и медленный бег Восстанавливает дыхание Учащиеся перестраиваются в колонны, рассчитываются в колонах по порядку номеров -выполняют упражнения, по вызову номера учащийся бежит до конуса и возвращается на свое м есто, кто из команд первым встанет на свое место, та команда выигрывает)	Оценивание эмоционального состояния уч-ся. ФО	Свисток, малый мяч, Большое пространство Свисток, конусы Баскетбольные мячи

Основная часть **30 мин**	1. «Быстрый прорыв» Учащиеся поточным способом выполняют «быстрый прорыв» к кольцу напротив используя высокую скорость, передачи и ведение.(5 мин) 2. Тактический прием «Отдай и выйди» Деление учащихся на тройки. -выход перед защитником -выход за спиной защитника (8 мин) 3. Тактический прием в нападении «малая восьмерка» «Малая восьмерка» — взаимодействие, предназначенное для розыгрыша мяча на задней линии нападения и построенное на многократном наведении и пересечении нападающих. По пути движения игроки напоминают вытянутую и несколько выгнутую в середине цифру 8 (8 мин) (следить за техникой выполнения приема) 4. Учебная игра (9 мин) (обеспечить судейство)	-учащиеся выполняют задания поточным способом соблюдая дистанцию. Учащиеся работают в «тройках» выполняют передачу мяча, особождаются от мяча и выполняют атаку. Рис. 75. Групповое взаимодействие «малая восьмерка»	Критерии оценивания: -соблюдает технику безопасности -выполняет тактические приемы с мячом и без мяча. Дескрипторы: -умеет работать в малых группах-2 -Выполняет «Быстрый прорыв» с мячом -2очка - демонстрирует прием «отдай и выйди»-2 очка -выполняет комбинацию «8» -2 очка -использует тактические приемы в игре.-2 очка 9-10 очков-Отлично, ты справился. Так держать! 6-8 очков-Хорошо, ты можешь лучше! 3-5 очков-Старайся, ты сможешь. Я в тебя верю! Самооценивание	Баскетбольные мячи Лист оценивания маркеры конусы баскетбольные мячи
Заключит	Подведение итога урока Рефлексия урока	Отвечают на вопросы учителя, оценивают свою работу на уроке.	Через рефлексию учащихся	Изображение олимпи

ельная часть 5 мин			Учащиеся с помощью стикеров приклеивают информацию в соответствующее кольцо 	йских колец

Медеубаева Динара Копдабаевна

ПРОБА ПЕРА

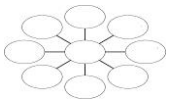
Учитель русского языка и литературы Общеобразовательная средняя школа №58 г.Актобе

Цели обучения в соответствии с учебной программой	3.3.3.1 определять тексты разных жанров (стихотворение, сказка, загадка, рассказ, пословицы)/ различать текст-повествование/описание 3.2.5.1 описывать сюжет из видео- или аудиоматериалов/ сопоставлять с жизненной ситуацией 3.4.1.1 писать связные предложения по данной теме/создавать постер.
Учебные цели	Уметь работать со справочниками и самостоятельно. Знать виды текстов. Применять в письменной и устной речи новые слова.

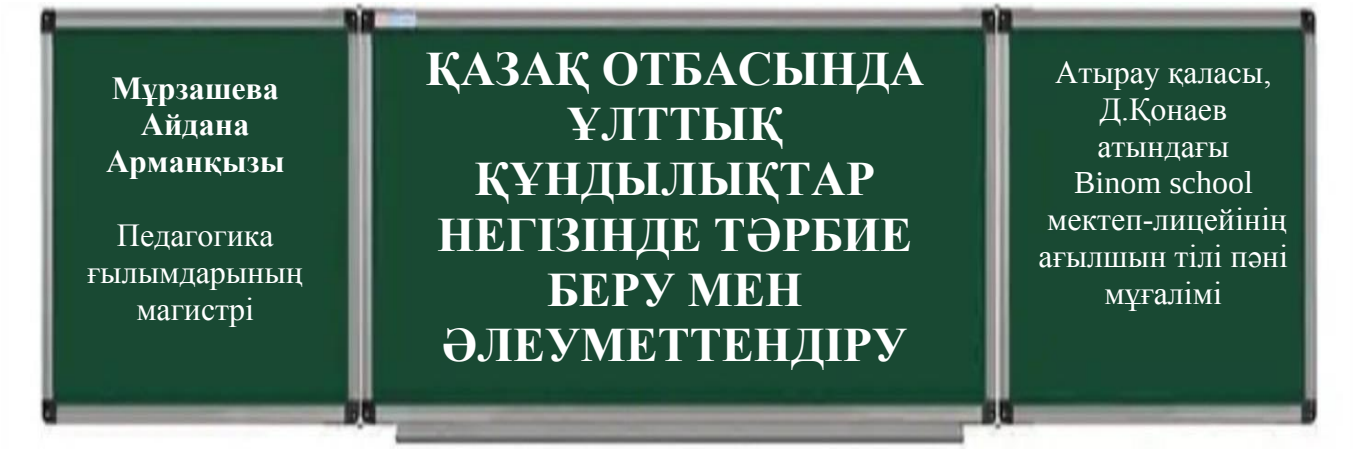
ХОД УРОКА

Этап урока/ Время	Действия педагога	Действия ученика	Оценивание	Ресурсы
Начало урока 10мин.	**I.Организационный момент. Эмоциональный настрой на урок.** Здравствуйте, ребята и учителя! Мы начинаем урок. Я хочу начать наш урок с психологического настроя.Всем-всем добрый день. • Прозвенел звонок • Начинаем наш урок • Нас сегодня ждет дорога • И узнать нам надо много. **Объединение в команды:** Прием «Зонтик» 	Эмоциональный настрой учащихся. Дети участвуют в игре	Самооценивание по часовой стрелке 	Презентация Названия команды Раздаточные листы Презентация

Середина урока. 30 мин. 	***Г р у п п ы:*** ✓ № 1 группа. ✓ №2 группа. **II.Проверка домашнего задания.** **Прием «Говорящий стикер»** - Ребята мы продолжаем раздел: Искусство **Актуализация знании** **Прием «Ключевые слова»** *Пушистый снег, лыжи, санки, скована льдом, снеговик, свистит в ушах.* ***Записываем число и тему сегодняшнего нашего урока:*** Проба пера. **III. Изучение нового материала** **Работа в группах.** **Упражнение №1** Послушайте.Ответьте на вопросы. **1-группа.** **1.**Найдите сходства и отличия содержания стихотворения и картинки.Запишите. **2-группа.** Найдите в стихотворении подходящие к картинке предложения и выпишите их. **Работа в паре.** **Упражнение №2** Выпишите из текста стихотворения прилагательные вместе с существительными, к которым они относятся. (Какая?) ... берёза, на (каких?) ... ветках, (какой?) ... каймой, (какой?) ... бахромой, в (какой?)	Объединяются в команды **Дескриптор:** Прогнозируют тему урока Записывают, слушают **Дескриптор:** Слушают;выполняют задания. **Дескриптор:** Выписывают из текста стихотворения прилагательные вместе с существительными, к которым они относятся.	1балл 2балла 2балла 1балл	Видеоролик Презентация Учебник Презентация Учебник Презентация Презентация Видеоролик Презентация Презентация Учебник

	... тишине, в (каком?) ... огне, (каким?) ... серебром. **Прием «Открытие яйца»** **Работа в группах.** **1-группа.** Составьте кластер на тему-зима **2-группа.** Составьте синквейн к слову-зима. **Физкультминутка «Ежик».** **Индивидуальная работа** **Прием «Бантик-доскажи пословицы»** • Зимний денек — воробьиный скок. • Зимой без шубы не стыдно, а холодно. • Зимой всяк рад тулупу до пят. • Зимой льдом не дорожат. • Зимой солнце светит, да не греет. • Зимой солнце сквозь слезы улыбается. • Зимой холодно, а летом жарко. • Как зима не злится, а весне покорится. • Как февраль не злись, а на весну брови не хмурь. • Месяц январь — зимы государь. **Упражнение №4** Представьте, что вы начинающие писатели. Напишите рассказ, то есть текст-повествование, из 4-5 предложений, описывая сюжет из видео. Используйте разные слова, словосочетания, простые и сложные предложения.	**Дескриптор:** Составляют кластер и синквейн. **Дескриптор:** Отвечают на вопросы. **Дескриптор:** Используют разные слова, словосочетания, простые и сложные предложения.	2 балла 2 балла	

Конец урока. 5мин.	**Итог урока.** **(К, Ф)** Вспомните, чему вы научились на этом уроке, что было для вас сложным, легким в исполнении **Рефлексия** «Чемодан, мясорубка, корзина» **Домашнее задание: Упражнение №6**	Учащиеся оценивают свою работу на уроке. Учащиеся записывают домашнее задание .	Словесная оценка учителя	Презентация Учебник русского языка и литературы
	Наш урок подошёл к концу. Желаю хорошего дня! До свидания!			

Аннотация

В статье определены значение и социальные причины национального воспитания в семье в воспитании личности. К национальным ценностям относятся духовные и культурные ценности любого народа, накопленные им на протяжении веков. Усвоение этого на протяжении поколений и воспитание личности-один из самых важных шагов для государства. Благородное наследие и ценные мысли казахского народа должны быть использованы во благо народа, для потомков.

Abstract

The article describes the importance and social causes of national education in the family in the education of the individual. National values include spiritual and cultural values that any nation has accumulated over the centuries. It is one of the most important steps for the state to instill this in generations and educate a person. The noble heritage and valuable thoughts of the Kazakh people should be used for the benefit of the people, for generations.

Кілт сөздер: идеология, энциклопедия, ұлттық құндылықтар, отбасы.

Keywords: ideology, encyclopedia, national values, family

Қазіргі кезде жастарға ұлттық тәрбие беру өзекті мәселе болып отыр. Ел экономикасын тұрақтандыру, патриоттық сезімді арттыру мақсатында ұлттық тәрбиенің қажеттілігі туындайды. Бұл мәселені жүзеге асыру үшін біз жаңа

ұрпақтың рухани дамуына екпіндерді дұрыс орналастыруымыз керек. Жастар тәрбиесінің өзектілігі айқын, ал мұнда адамгершілік, үлкен мен кішіге құрмет, қонақжайлылық, әділеттілік, ұлттың ақылдылығы мен ұлылығы сияқты ұлттық әдет-ғұрыптарды сақтай отырып, алдыңғы тәжірибені ескеру қажет олар сөз өнері, олардың ұлттық құндылықтарының басқалармен байланысы, орасан зор мәдени, рухани және адамгершілік мұралары.

Отбасы-тәрбиенің басты тірегі және негізгі көзі. Бала тәрбиенің алғашқы сабақтарын отбасында алады, онда адамның адамгершілігі мен гуманизмін тәрбиелеудің бүкіл процесінің негізі қалыптасады. Ұрпақтан-ұрпаққа беріліп келе жатқан дәстүрлер мен биік мұраттар отбасында пайда болып, қалыптасады. Адамдар арасындағы өзара түсіністікке әкелетін басқаларға деген сүйіспеншілік пен құрмет дәстүрлері тек отбасында қалыптасады.

Қазақ отбасының өмір салты балаларда көпшілдікке, байсалдылыққа, сыпайылыққа және ілтипаттылыққа тәрбиелейді. Қазақ отбасындағы үлгілі қарым-қатынас үлкендер мен кішілердің өзара сыйластығы, ілтипаттылық, қарапайымдылық, сыпайылық, адалдық пен шынайылық негізінде құрылады. Қазақ халқында ақсақалдың жолын кесіп өтпеуі керек, бұл сыйламаушылықтың белгісі болып табылады. Сонымен қатар, әйелдер жасына қарамастан ерлердің жолын кесіп өтпеуге тырысады. Балаларға мұндай қатынасты жастайынан үйретеді. Өз өмірінде көп нәрсені көрген көне көз қарияларымыз жас ұрпақ тәрбиесіне үйде де, одан тыс жерлерде де белсенді қатысты.

Отбасы тәрбиесінде қазақ халқы әрдайым баланың жас ерекшелігі мен даралығын ескерген. Қазақ отбасындағы тәрбиенің негізгі әдістері мен құралдары жылы сөз болды. «Жақсы сөз - жарым ырыс», бірақ жылы сөзбен қатар, ата-ана мен мұғалімнің міндеті - балада қарапайымдылыққа, сыпайылыққа тәрбиелеу.

Жас ұрпақтың ойлауы мен мінезінің қалыптасуы қоршаған әлемнен алынған тәрбиеге және алынған мысалдарға тікелей байланысты. Сондықтан ежелгі заманнан бері үлкен және кіші аға-әпкелер арасында бейбіт қарым-қатынас, келісім, жауаптылық пен жылы шырай уағыздалды. Сонымен, қандай жағдайда болмасын, қазақ отбасы өз заманының азаматын бала кезінен қалыптастырған оқу орны болып қала берген.

Халық ауыз әдебиеті білім беруде маңызды рөл атқарды. Бала сөйлеуді үйрене салысымен оған бірден әндер, нақыл сөздер, поэзия үйретілді. Қазақ халқы әрқашан шешендікті, импровизация қабілеттерін, өлеңдер мен әндер шығаруды импровизациялауды жоғары бағалаған. Біздің заманымызда айтыстың кең таралуы тегін емес. Ересектердің жұмысын бақылайтын балалар: қыздары - аналардың қолөнері үшін, ұлдары - әкесінің ісі үшін, біртіндеп өздері осы процеске қатысуға және көмектесуге тартылды.

Қазақ халқының тағы бір ерекшелігі-оның бірлігі, өзара көмек көрсету болған. Бір ауылдың тұрғындары әрқашан бір үлкен отбасы болған. Егер біреу қиыншылыққа тап болса, онда көршілер мен туыстар міндетті түрде көмектесуге тырысты. Кез келген қазақ үшін ереже – ешқашан жақындары мен туыстарын қайғыға тастамау, өз отбасы мен руының ар-намысы мен абыройын сақтау.

Салт-дәстүрлер кез-келген ұлт мәдениетінің маңызды бөлігі болып табылады. Белгілі бір мағынада олар ұрпақтан-ұрпаққа жалғасқан ұлт бірлігінің негізі болып табылады. Қазақ халқының дәстүрлері мен әдет-ғұрыптары көптеген ғасырлар бойы көшпелі өмір салтының әсерінен қалыптасты.

Білім беруге байланысты тақырыптарды анықтау ерекше назар аударуды қажет ететін проблема ретінде. Мысал ретінде біз олардың кейбірін ұсынамыз: ұлттық ойындар, мақал-мәтелдер, қазақ халқының қанатты сөздері, тәрбиенің мәні, отбасылық қатынастар, рудың жетінші буынға дейінгі маңызы туралы түсінік, қыз бала тәрбиесі, тәрбие ұл бала, келін тәрбиесі, жас жігітке тәрбиелеу, отбасы мүшелерінің арасындағы қатынастарды, қазақ халқына тән дәстүрлер мен әдет-ғұрыптарды, қазақ халқының

адами құндылықтарын реттеудегі ұлттық тәрбиенің рөлі, ұлттық тәрбиені оқытуда діннің маңызы.

Жоғарыда айтылғандарға байланысты, Ұлттық тәрбие мен білім беру үрдісін жоғары тұрғыдан негіздеу және оны ұлттық деңгейде жүзеге асыру мәселесін көтеру өте қажет, бұл білім беруді қалыптастырудың басты басымдығы болады аяғына нық тұрған болашақ ұрпақ.

Осылайша, кез-келген жағдайда қазақ отбасы баладан өз заманының азаматын қалыптастыратын тәрбие институты болып қала берді.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. Нургалиев Р.Н. Философский словарь. — Алматы: Ана-тілі, — 423 с.

2. КоянбаевЖ., ҚоянбаевР.М. Педагогика. — Алматы: Жалын, 1995. — 276 с.

3. Калиев С., Жарыкбаев К. Казахское обучение и воспитание. — Алматы: Санат, 1996. — 350 с.

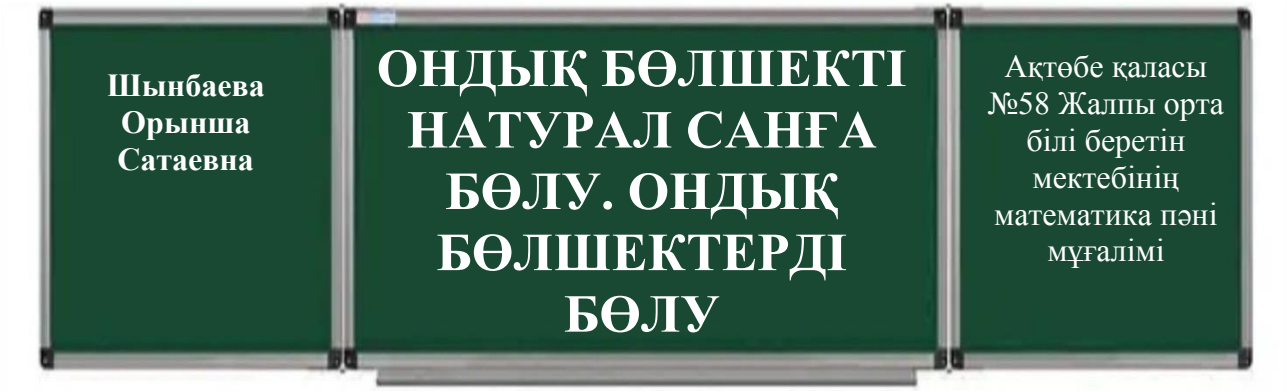
4. Казахская юрта. Национальное отображение мира // Подготовил: Б.Кайырбеков. — Алматы: Родной яз., 1998. — 80 с.

5. АргынбаевХ.А. Казахская семья. — Алматы: Кайнар, 1996. — 288 с.

6. КайдарА. Каков казахский народ? — Алматы: Дайк-Пресс, 2008. — 652 с.

7. Бес ғасыр жырлайды: двухтомник. — Алматы: Жазушы, 1989. — 496 с.

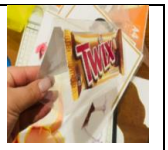
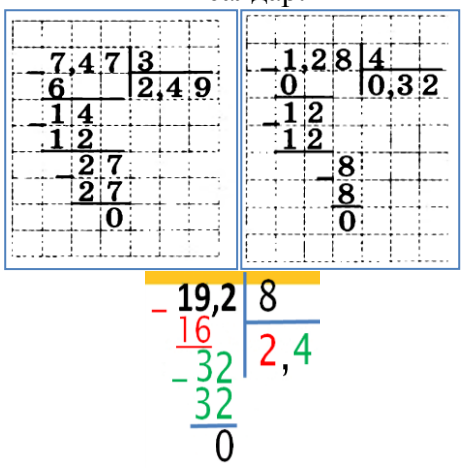
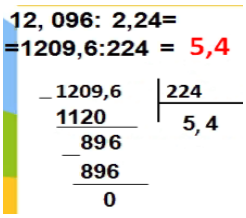
8. Сейдимбек А. Казахский мир. — Алматы: Санат, 1997. — 464 с.

Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары:	5.1.2.30 ондық бөлшекті натурал санға және ондық бөлшекке бөлуді орындау
Сабақтың мақсаттары:	-ондық бөлшекті натурал санға бөлудің алгоритімін білу; -ондық бөлшекті ондық бөлшекке бөлудің алгоритімін білу, есеп шығаруда оны қолдану
Құндылықтарды дарыту	«Ар-ұят» құндылығына: Топпен, жұппен жұмыс орындау барысында құрмет, серіктестік және жеке жұмыс орындау кезінде жауапкершілік, шешім қабылдай білу және жауапкершілікті сезіну; Достарына, сыныптастарына мейірімділік таныту құндылықтарын дарыту.

Сабақтың барысы:

Сабақтың кезеңдері	Педагогтың әрекеті:	Оқушының әрекеті:	Бағалау	Ресурстар
Ұйыстастыру кезеңі 5минут	Оқушыларды сыныпқа кіре берістен күтіп аламын сәлемдесіп, Сникерс, Твикс, Марс кәмпиттері салынған қораптан қарамай кезейсоқ кәмпит алуды ұсынамын. Алған кәмпитіне	Сәлемдесу. Қораптан қарамай таңдап алған кәмпит атымен аталған топқа жайғасу. Сабаққа дайынды-	Бағалау парақтарына «Көршіңді тексер» әдісімен бірін-бірі	Тәттілер; Бағалау парағы; Слайд; оқу құралдары

	байланысты «Сникерс», «Марс», «Твикс» топтарына отырады. Оқушылардың көңіл күйін сұрап болған соң оқушыларды түгелдеймін. Сабақ бойы өзін-өзі бағалау парақтарын таратамын.Үй жұмыстарын дайын слайд көмегімен тексеремін. Сабақтың мақсатын таныстырамын	ғын бастайды. Үй жұмыстарын дайын слайд көмегімен «Көршіңді тексер» әдісімен бірін-бірі тексереді. Әр оқушы бағалау парақтарына алған ұпайын белгілеп отырады. Сабақтың мақсатымен танысады; сұрақтар болса мұғалімге жолдайды	**+ немесе –** қойып бағалайды	
Сабақтың басы 10минут	Өткен тақырыптарды еске түсіру мақсатында бірнеше сұрақтар қойып, ондық бөлшектерді оқытамын Сұрақтар: 1) Ондық бөлшек дегеніміз не? Ондық бөлшектерді қосудың және азайтудың алгоритімін айт Ондық бөлшектерді натурал санға көбейту алгоритімін айтыңыз 4) Ондық бөлшектерді көбейту алгоритімін айтыңыз?	Сұрақтарға жауап береді; Ондық бөлшектерді көбейтудің кейбір мысалдарын қарастырып, тақырыпты қайталайды 1. **а) 1,55 · 10;** **б) 0,283 · 100;** 2. **а) 34, 18 : 10;** **б) 400,75 : 100;** 3. **а) 5, 23 · 1,6;** **б) 7,824 · 5;**	Дұрыс жауап берген оқушыларға мотивация беру үшін ауызша бағалайды. «жарайсың», «дұрыс», «өте жақсы» т.б.	Оқу құралдары; Бағалау парағы; Тапсырмалар жазылған карточкалар
	Жаңа тақырыпты слайд көмегімен түсіндіру *Ондық бөлшекті натурал санға бөлу үшін:* -Ондық бөлшектің үтіріне назар аудармай, оны натурал санға бөлу керек; -Бүтін бөлікті бөлу аяқталғанда, бөліндіде үтір қою керек. Мысалдар: 	**Ондық бөлшекті ондық бөлшекке бөлу** Мысал: Ондық бөлшектерді бөлу үшін: 1) Бөлгіште үтірден кейін неше цифр болса, бөлінгіштің де, бөлгіштің де үтірін сонша цифрға оңға жылжытамыз; 2)Содан соң ондық бөлшекті натурал санға бөлуді жалғастырамыз	Сабаққа белсенді қатысып , сұрақ қойып отырған оқушылардың ауызша мақтау сөздерімен бағалап отыру	Оқу құралдары; Бағалау парағы; Слайдтар 4-5-6-7-8

Сабақтың ортасы 20 минут	Ал, балалар бағанағы алған тәттілеріңізбен шәй ішсек қалай қарайсыздар? Олай болса, «Кеседегі шәй» тапсырмасын орындайық. Жеке тақтаға оқушыларды шығарып, кеседегі шәйді алу арқылы тапсырмаларын орындатамын (әрбір пакетик шәйдің суретінің артына есептер жазамын)	***1- Тапсырма. Тақтада орындалатын жеке тапсырма*** 6, 944 : 3,2 = 0,0456 : 3,8 = 1,82 : 13 = 131, 67 : 57 = 6,36 : 0,12 = 1497,6 : 72 = 24, 48 : 4,8 = **Дұрыс жауаптары:** 6, 944 : 3,2 = 2,17 0,0456 : 3,8 = 0,012 1,82 : 13 = 0,14 131, 67 : 57 =2,31 6,36 : 0,12 =53 1497,6 : 72 =20,8 24, 48 : 4,8 =5,1	Мұғалімнің «екі жұлдыз, бір тілек» тәсілімен бағалауы; Және бағалау парағына бұл тапсырманы орындағаны үшін + қою арқылы өзін бағалау	Самаурын бейнелерген плакат; бағалау парақтары, дәптер
	Балалар шәйға тағы бірнәрсе жетпей тұрған сияқты. Бургер жесек қалай қарайсыздар? Олай болса мына тәрелкедегі бургерлерді екеу ара бөлісіп жейік. Тәрелкеге бургер бейнесінде жасалған тапсырмалар саламын. Жұптық жұмыс ретінде екеу ара бір бургер(менде 22 оқушы болғандықтан 11 бургер дайындадым) тапсырмасын таратып беремін. Бургер жеу үшін есептерін шығару керектігін айтамын Уақыт үнемдеу үшін барлық жұптарға бірдей етіп оқулықтағы №713 ші Теңдеу шешу тапсырмасын бердім.	3-Тапсырма. «Бургер» жұптық тапсырмасы Оқушылар дұрыс шығарса осылай шығады 1) 8x+42,15=44,75 8x=44,75-42,15 8x=2,6 X=2,6:8 X=0,325 8*0,25+42,15=44,75 2) 8x+42,15=44,75 8x=44,75-42,15 8x=2,6 X=2,6:8 X=0,325 8*0,25+42,15=44,75 3)10x-133,2=11,6 10x=11,6+133,2 10x=144,8 X=144,8:10 X=14,48 10*14,48-133,2=11,6 Оқушылар дайын слайдтағы жауаппен басқа жұптың	Барлық жұптың тапсырмалары Бірдей болғандықтан, жұптар бірін бірі «светофор» әдісімен бағалайды «Жасыл» өте жақсы «Сары» жақсы, 1 қатесі бар «қызыл» қате көп н\е шығармаған Және де әр оқушы бағалау парағына алған ұпайын жазып отырады	Бургер тапсырмалары, слайд, оқу құралдары; Светофор бағалау карточкалары;

		тапсырмасын тексереді тексереді		
	Бүгін бір тойып жегеніміз болсын, бір-бір жұмыртқа жесек қайтеді? Әр топ басшысын шығарып, топ басышаларына тақтада тұрған жұмыртқалардан 1-еуден алуды ұсынамын. «жұмыртқа ашу» әдісімен берілген фигураның ауданын табады топпен шығарады. Үш топқа үш түрлі мәтін есептер бердім. Оқушылар: тапсырмаларды топпен орындайды, тапсырманы бірінші болған топ қоңырау басу арқылы белгі береді. Мұғалім есептерінің дұрыстығына көз жүгіртеді. Барлық топтар болған соң, топбасшылар «ЕЛШІ» әдісімен келесі топқа барып өз тапсырмаларын түсіндіріп шығады	4-тапсырма. Топтық жұмыс «Жұмыртқа ашу» тапсырмалары Шешімін тап 1) Шабандозға 8,1 км арақашықты шауып өту керек. Егер оның жүйрік атының максималды жылдамдығы 45 км/сағ болса, онда шабандозға минималды қанша уақыт қажет? 2) Көбейтінді 12,6-ға тең. Бір көбейткіш 0,02-ге тең. Екінші көбейткішті тап. 3) Адамда үзындығы 4,8 м лента бар. Ол 4 бант жасайын деп шешті. Адамның әр бантының үзындығы қанша болады?	Топтар бір-бірін бас бармақ арқылы бағалайды Өте жақсы түсіндірді Орташа түсіндік Түсіндіре алмайды	Жұмыртқа ашу тапсырмасы Постерлер, маркер, оқу құралдары, тақта
Сабақтың соңы 10минут Қорытынды	Ал енді тамаққа тойып болған соң қалайша телефон қарап ойнамаймыз? Телефондарыңды алып мына QR код арқылы бір ойынды ойнап кішкене сергіп қалайық. Осылай сабақты тест тапсырмасы арқылы қорытындылаймын	Оқушылар wordwall.net платформасы арқылы тест тапсрмаларын орындайды wordwall.net/ru/resource/52267615	wordwall.net 10 баллдық шкаламен бағалап береді. Әр оқушы тапсырманы орындап болған сәтте жинаған ұпайын көре алады.	https://wordwall.net/ru/resource/52267615
	Реслексия Оқушыларға алдын ала парталарына дайндап қойған үш түрлі алманың бірін таңдап ағашқа ілулерін сұраймын. Алма ағашы арқылы оқушылардан кері байланыс аламын. Бағалау жұмыстарын жинап аламын. Оқушылардың белсенділігіне қарай,жинаған ұпайына қарай бағалап өтемін	Оқушылар алма ағашына алмаларды іледі Сары түс- орташа түсіндім Қызыл түс-толық түсіндім Жасыл түс-білмеген, түсінбегенім көп болды Үйге тапсырма: № 715 есеп	Бағалау парақтары бойынша жалпы ұпайдың пайызын шығарып 1-10 баллдық шкаламен бағалау	Алма ағашы Бағалау парағы

Бижан Нүргүл Дәрібайқызы

Ақтөбе қаласы, №78 жалпы орта білім беретін мектеп-гимназиясының көркем еңбек пәні мұғалімі

ЖЕКЕ БАС ГИГИЕНАСЫ

Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаты:	5.2.5.3-Жеке басының гигиенасы ережелерін зерделеу және сипаттау, әртүрлі шаш пен тері түрін анықтау 5.2.5.4-Өз бетінше өз-өзіне қарау әрекеттері мен тәсілдерін таңдау және қолдану
Сабақтың мақсаты	Оқушылар жеке гигиена ережелерін зерделеп, сипаттайды.
Құндылықтарға баулу	Жеке бас гигиена ережелерін үйрене отырып, оқушыны тазалыққа, ұқыптылыққа, еңбексүйгіштікпен ұлттық құндылықтарын дамыту. Балалардың жұппен,топпен жұмыс жасау қабілетін, эстетикалық қажеттіліктерін дамыту

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі//уақыты	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Ұйымдастыру Өзін-өзі тексеру Өткен білімді еске түсіру	**Амандасу, оқушыларды түгендеу. Жағымды ахуал қалыптастыру.** **Топқа бөлу (Гигиена, Тазалық)** **Ой қозғау. Бейнеролик көрсетіледі** Бейнероликтен не көрдік? Бүгінгі сабақтың тақырыбын болжап көріңіздер. Оқушылардың жауабы арқылы сабақ тақырыбы таныстырылады, оқу мақсаттары хабарланады	Сурет артындағы жазуға қарап екі топқа бөлінеді Оқушылар өз жауаптарын ұсынады	**ҚБ** Мұғалім оқушылар жауабын мұқият тыңдап кері байланыс беріп отырады	Мұғалім презентациясы Таратпа суреттер https://www.youtube.com/watch?v=ZNHL5gtTwBY
Жаңа білім	**Мағынаны ашу. Тақырыпқа кіріспе.** **«Гигиена» сөзіне анықтама беріңіздер.**	**Дескриптор:** -гигиена сөзінің мағынасын түсіндіреді -жеке бас гигиенасына қажетті	Мұғалім бағалауы	Таратпа ақпараттық мәтіндер

	Суреттегі заттарды не үшін пайдаланамыз? Қай затты адамның өзі ғана пайдалануы керек? **1-тапсырма. «Ойлан, білік, бөліс». Топтық жұмыс. Берілген ақпарат пен оқулық мәтінін пайдалана отырып, тазалық пен гигена сақтау туралы ереже құрастырып, сыныпқа таныстырыңыз. Әр түріне кемі екі ережеден болуы шарт.** 1-топ.Жеке бас гигиенасы. Киім гигиенасы. Аяқ киім гигиенасы. Көру гигиенасы. 2-топ. Баспана гигиенасы. Төсек-орын гигиенасы. Тамақтану гигиенасы. Су гигиенасы. **2-тапсырма. Жұптық жұмыс. Мәтінмен танысып, Тарсиа әдісімен жеке гигиена ережелеріне қатысты ақпараттарды зерделеңіз.** 	заттарды сипаттайды **Дескриптор:** - кемінде екі сөйлемнен тұратын ереже құрастырады - таныстырылым жасайды **Дескриптор**: -жеке гигиена ережелеріне қатысты ақпараттарды зерделейді	Өзара бағалау Өзін өзі бағалау	Суреттер А3 форматтағы плакаттар Бағалау парақтары
Бекіту	**Жұптық жұмыс. Learningapps.org платформасы арқылы суреттер мен ақпараттарды сәйкестендіріңіз.** 	Оқушылар суреттер мен ақпараттарды сәйкестендіреді	Өзара бағалайды	**Learningapps.org платформасы**
Кері байланыс	**«Мақал-мәтел» әдісі** Берілген мақал мәтелдерді пайдалана отырып, бүгінгі сабаққа кері байланыс жасаңыз. 	**Оқушылар Сабақ соңында мақал мәтелдерді пайдалана отырып, рефлексия жүргізеді**		Таратпа қағаздар

ҚҰРАМЫНДА КВАДРАТ ТҮБІРЛЕРІ БАР ӨРНЕКТЕРДІ ТЕПЕ - ТЕҢ ТҮРЛЕНДІРУ

Айтімов Сәрсен Алтайұлы
Ақтөбе қаласы "№34 орта мектебі"КММ-сі математика пәні мұғалімі

Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	8.1.2.4 бөлшек бөлімін иррационалдықтан арылту
Сабақтың мақсаты:	**Барлық оқушылар:** бөлшек бөлімін иррационалдықтан арылтады. **Оқушылардың басым бөлігі:** бөлшек бөлімін иррационалдықтан арылтып, қысқартады. **Кейбір оқушылар:** бөлшек бөлімін иррационалдықтан арылтып, талдайды.

Сабақ барысы

Сабақтың кезеңі	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Басы 5 минут	**Ұйымдастыру сәті** **Жүректен-жүрекке»** оқушыларды жылы жүзбен қарсы алу, амандасу, жылы лебіздер айту. **Үй тапсырмасы тексеру** **Өткен материалды қайталау** **"Жұлдызша" белгісінің орнына көбейкіш қойыңыз:** Тексереміз : 1) $\sqrt{8}\cdot * = 8$ — 1) $\sqrt{8}$ 2) $\sqrt{m}\cdot * = m$ — 2) $\sqrt{m}$ 3) $2\sqrt{x}\cdot * = 2x$ — 3) $\sqrt{x}$ 4) $5\sqrt{3}\cdot * = 15$ — 4) $\sqrt{3}$ 5) $(\sqrt{a}-\sqrt{b})\cdot * = a-b$ — 5) $(\sqrt{a}+\sqrt{b})$ 6) $(a+\sqrt{x})\cdot * = a^2-x$ — 6) $(a-\sqrt{x})$ 7) $(\sqrt{7}-\sqrt{5})\cdot * = 2$ — 7) $(\sqrt{7}+\sqrt{5})$ 8) $(\sqrt{10}+3)\cdot * = 1$ — 8) $(\sqrt{10}-3)$	Психологиялық ахуалға берілген тапсырманы орындайды.	Керемет, жақсы, орташа	Психологиялық ахуал. презентация
Негізгі бөлім 10 минут	**Есептер шығару** Практикалық бөлім **Есептер:** Бөлшектің бөліміндегі иррационалдықтан құтылыңыз . **Шешімі:** а) $\frac{2\sqrt{3}-3}{5\sqrt{3}}=\frac{(2\sqrt{3}-3)\cdot\sqrt{3}}{5\sqrt{3}\cdot\sqrt{3}}=\frac{(2\sqrt{3}-3)\cdot\sqrt{3}}{5(\sqrt{3})^2}=\frac{2\sqrt{3}\cdot\sqrt{3}-3\sqrt{3}}{5\cdot3}=\frac{6-3\sqrt{3}}{15}=\frac{3(2-\sqrt{3})}{15}=\frac{2-\sqrt{3}}{5}$ б) $\frac{1+3\sqrt{a}}{2\sqrt{a}}=\frac{(1+3\sqrt{a})\cdot\sqrt{a}}{2\sqrt{a}\cdot\sqrt{a}}=\frac{(1+3\sqrt{a})\cdot\sqrt{a}}{2(\sqrt{a})^2}=\frac{\sqrt{a}+3\sqrt{a}\cdot\sqrt{a}}{2a}=\frac{\sqrt{a}+3a}{2a}$ $a^2-b^2=(a-b)(a+b)$ в) $\frac{1}{\sqrt{m}-\sqrt{n}}=\frac{\sqrt{m}+\sqrt{n}}{(\sqrt{m}-\sqrt{n})(\sqrt{m}+\sqrt{n})}=\frac{\sqrt{m}+\sqrt{n}}{m-n}$ $m-n=(\sqrt{m}-\sqrt{n})(\sqrt{m}+\sqrt{n})$ Түйіндес өрнектер г) $\frac{\sqrt{2}-\sqrt{6}}{\sqrt{8}+\sqrt{6}}=\frac{(\sqrt{2}-\sqrt{6})(\sqrt{8}-\sqrt{6})}{(\sqrt{8}+\sqrt{6})(\sqrt{8}-\sqrt{6})}=\frac{\sqrt{16}-\sqrt{12}-\sqrt{48}+\sqrt{36}}{8-6}=\frac{10-6\sqrt{3}}{2}=\frac{2(5-3\sqrt{3})}{2}=5-3\sqrt{3}$			презентация

Оқулы кпен жұмыс 20 минут	**Деңгейлік тапсырмалар:** I деңгей Өрнектің мәнін тап: 1) $\sqrt{1,21}+5\sqrt{2,25}-0,7\sqrt{400}=-5,4$ 2) $\frac{5}{6}\sqrt{36}-0,2\sqrt{625}+\frac{7}{16}\sqrt{1\frac{15}{49}}=0,5$ II деңгей Өрнектің мәнін тап.Есепте: 1) $\sqrt{\frac{36\cdot 121}{289}}=3\frac{15}{17}$ 2) $\sqrt{3^6\cdot 5^2}=135$ III деңгей Өрнекті ықшамда: 1) $5\sqrt{25x}-3\sqrt{100x}+\frac{5}{11}\sqrt{121x}=0$ 2) $\frac{2a}{\sqrt{a}+5}-\frac{50}{\sqrt{a}+5}=2(\sqrt{a}-5)$ **Жеке жұмыс** **I топ** 1. Өрнекті ықшамдаңдар: $\sqrt{4x}+\sqrt{64x}-\sqrt{81x}=$ 2. Амалды орындаңдар: $(2+\sqrt{3})(2-\sqrt{3})=$ 3. Бөлшектің бөліміндегі иррационалдықтын босатыңдыр: $\frac{6}{5\sqrt{3}}=$ **II топ** 1. Өрнекті ықшамдаңдар: $\sqrt{49c}-\sqrt{16c}+\sqrt{25c}=$ 2. Амалды орындаңда$(2\sqrt{2}-3)(2\sqrt{2}+3)=$ 3. Бөлшектің бөліміндегі иррационалдықтын босатыңдыр: $\frac{7+\sqrt{2}}{3\sqrt{2}}=$ **III топ** 1. Өрнекті ықшамдаңдар: $\sqrt{8a}-0,2\sqrt{200a}+3\sqrt{72a}=$ 2. Амалды орындаңдар: $(\sqrt{15}+3)(\sqrt{15}-3)=$ 3. Бөлшектің бөліміндегі иррационалдықтын босатыңдыр: $\frac{5}{\sqrt{13}+\sqrt{3}}$	**Дескриптор:** - оқушылар өрнектің түйіндесін анықтайды; - өрнектің түйіндестерін сәйкестендіреді; - иррационал саны бар бөлшектің мәнін табады.	**ҚБ: «Екі жұлдыз, бір тілек»** әдісі арқылы оқушылар өз-өзін бағалайды .	презентация Үлестірмелі қағаздар
Соңы 5 минут	**Сабақты бекіту** https://www.liveworksheets.com/xc1250575og **Үйге тапсырма: №143**	Сабақты пысықтау тапсырмаларын орындау.		www.liveworksheets.com
Кері байланыс	**Рефлексия (жеке,жұпта,топта, ұжымда)** **«Бес саусақ» әдісі.** Әр саусақтың өзінің мәні бар, солар бойынша өз ойын білдіре отырып, жан-жақты қарастырады. 1. Бас бармақ – мен үшін маңызды және қызықты болды ..... 2. Сұқ саусақ – мен бүгін ..... түсіндім. 3. Ортаңғы саусақ – мен үшін ..... қиын болды. 4. Төртінші саусақ – менің бағам ..... , өйткені... 5. Шынашақ – Мен ..... білгім келеді	Оқушыларға **«Бес саусақ» әдісі** кері байланыс	«СМС»	Кері байланыс

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ ТАНЫМДЫҚ БЕЛСЕНДІЛІКТЕРІН ДАМЫТУ

Агысбаева Айдана Аскаровна
Ақтөбе қаласы "№34 орта мектебі"КММ-нің психологы

Мектеп жасына дейінгі баланың бойына оқу қызметін меңгерту, ол танымдық белсенділікті дамытудың басты бағыты болып саналады. Танымдық белсенділікті психологиялық - педагогикалық құбылыс ретінде анықтау, бұл балабақша тәрбиеленушілерінің тұлғалық сапасының ерекшелігіне талдау жасауға, тәрбиелеу мен оқыту үрдісін қалыптастыру жағдайлары мен құралдарын қарастыруға мүмкіндік береді. Себебі меңгерілген білімнің сапасы мен беріктігіне тек балаларды оқыту, дамыту және тәрбиелеудің нәтижесі емес, сонымен қатар балалардың өзіндік танымдық іс - әрекетіне қатынасының қатысуымен тәуелді болып келеді.

Танымдық белсенділік баланың психологиялық – денелік дамуының алғы шарты мен нәтижесі болып табылады. Осыған байланысты балалардың жоғары психикалық үрдісін қабылдау, зейін, ойлау ерекшеліктері анықтайды. Барлық психикалық танымдық үрдістердің ішінен ойлау жетекші үрдіс болып табылады. Барлық танымдық процестер үрдістердің қасиеттері мен қатар бір-бірімен сипатын анықтай отырып, олармен бірге және тығыз байланыста болуып бірізділікте жүреді. Демек, оқыту үрдісінде ынталандыру- бұл ең алдымен бала ойлауын дамыту болып табылады.

Ойлау адам өмірінде аса қымбат орын алады. Ойлау арқылы ғана заттардың, көріністердің араларындағы байламды белгілеп, оларда бар себептерді табады, келешекте оларға не болатынын ойлап шығарады. Келешекті болжай алады. Сондықтан тәрбиеші тәрбиеленушінің дұрыс ойлап үйренуіне көп күш жұмсауы керек. Өйткені дұрыс ойлау ұрпақтан ұрпаққа табиғи түрде беріледі, оның үстіне тәжірибе арқылы да қалыптасады. Адамдарда тану екі негізгі формада жүзеге асады: сезімдік тану формасы және абстракциялық ойлау формасы. Сезімдік тану, түйсік, қабылдау, елестету сияқты жолдармен көрініс табады, оның көмегімен біз заттардың жеке қасиеттерін ажыратамыз. Сезімдік тану - бұл тек ойлаудың бастапқы сатысы, адам дүниені түйсіне отырып қабылдайды. Сонымен ойлау қызметінің белсенділігін арттыру үшін балалардың танымдық қызметін дамытатындай өзіндік пікір, қорытынды шығаруға түрткі болатын ойындар ұйымдастыру қажет. Ойын арқылы балалардың негізгі іс -әрекеті және олардың айналадағы өмірден алған білімдерін, әсерлерін жинақтаған тәжірибелерін өз бетінше іс жүзіне асырады. Ойын барысында берілген тапсырмаларды шешуде балалардың ақыл - ойы дамиды. Міне осыдан баланың логикалық ойлау, қиялдау қабілеті шыңдалады.

Бала ойын дамытуда логикалық ойындар ерекшеліктерін алуға болады. Балалардың ойлау қабілетін дамытатын, қызығушылықтарын арттыратын жұмыс түрі – логикалық ойындар. Логикалық ойындар баланы тапқырлыққа, логикалық ойлауға баулып, ойының ұшқырлығына, өздігінен шешім қабылдауға, салыстыруға, дәлелдеуге әсер етеді. Балалардың қызығушылығын арттыруда, танымдық қабілеттерін дамытудағы мақсаты:

- балалардың зейінін, ойлау, зерде үрдістерін дамыту;
- қиялдарын ұштау;
- тапқырлыққа жетелеу;
- қызықты ойындар мен тапсырмаларды орындауға қызығушылығын арттыру;

- балалардың ойлау әрекетін дамытуға ықпал ету;

- логикалық ойындар арқылы білім, білік, дағдыларын қалыптастыру;

- балалардың математикалық тілде сөйлеу қабілеттерін жетілдіру[3].

Баланы бойындағы қабілетті ашу шығармашылық бағытта дамуына жетелейді. Осы орайда логикалық ойлау қабілетін дамытудың өзіндік іс -әрекетін ұйымдастырудың мынандай: «Заңдылықтар», «Нені отырғызу керек?», «Нені орналастырсам екен?»,«Сыңарын табыңдар?», «Әзіл жұмбақтар» «Логикалық есептер». «Пішінді орналастыр» логикалық ойын түрлерін айтуға болады.Осындай ойындарды тапқырлықпен, ізденпаздықпен орындаған балалардың білімділік дағдылары қалыптасып жақсы нәтиже береді.Негізінде баланың логикалық ойлау қабілеті дегеніміз – қарапайым математикалық алғашқы ұғымдарын меңгертуден басталады десек қателеспейміз. Оны жүйелі түрде шыңдау тәрбиешінің басты міндеті. Педагогика және психология зерттеулері бойынша балалық шақ – баланың жеке тұлға болып өзін - өзі сезінуінің алғашқы сатысы, демек адамгершілік қасиеттер, ақыл –ойы, логикалық және басқада қасиеттерін қалыптастырудың ең негізгі кезеңі болып табылады. Баланың ақыл – ойының дамуы тек белгілі бір білім көлеміне емес, танымдық іс - әрекет амалдары мен тәсілдерін игерумен бірге есте сақтау, ойлау, елестету, танымдық шығармашылық қабілеттерінің дамуын тұтас қамтиды. Бала дамуы үшін есте сақтауы мен ойлау қабілетінің мәні өте зор. Бұлардың бәрі қоршаған орта мен білім, білік дағдысының қалыптасуы, есте сақтау және ойлау қабілетімен тығыз байланысты. Баланың ойлау әрекетін ойдағыдай дамыту үшін, тиімді тәсілдер қолданып, арнайы жұмыстар жүргізу қажет. Ойлау үрдісі анализ, синтез, салыстыру, топтастыру жалпылау, тұжырымдау логикалық амалдарынан тұрады. Ойлаудың осы амалдарын қолдана алуынан балалардың оқу әрекетінің жемісі көрінеді. Бұл жөнінде М. Жұмабаев: «Ойлау – жанның өте бір қиын, терең ісі. Жас балаға ойлау тым ауыр. Сондықтан тәрбиеші баланың ойлауын өркендеткенде сақтықпен басқыштап істеу керек» -деген.

Логикалық ойлауды дамыту туралы сөз етпес бұрын логика туралы қысқаша айтып кетейін. Логика (грек тілінен алынған logic –сөз, ой, ойлау, ақыл –ой) ойлаудың заңдылықтары мен түрлері туралы ғылым. Обьективтік пікірлерге негізделген процесс логикалық ойлау деп, ал дұрыс ойлаудың формалары мен заңдары туралы ғылым логика деп аталады. Ойлау аса күрделі психологиялық процесс. Бұлардың ішінде психология мен логиканың орны ерекше. Психология бірнеше жас ерекшеліктердің ойының пайда болу, даму, қалыптасу жолын, яғни жеке адамның ойлау ерекшелігі мен заңдылығын қарастырса логика – бүкіл адамзатқа ортақ ой-әрекет заңдары мен формаларын айқындайды, ол адам ойының нақты нәтижесі болып табылатын ұғым, пайым, дәлел сияқты ой формаларының табиғатын зерттейді. Ойлау ерекшелігін таным мен ой процесінің сатысы ретінде зерттеу ойлаудың білім мен тікелей байланысты екенін айқындайды. Мектеп жасына дейінгі балалардың логикалық қабілетін дамытуда қарапайым математиканың алғашқы ұғымдарын ойын арқылы үйретудің заттары әртүрлі геометриялық пішіндерден құрастырудың, ауызша есеп шығарудың, көру арқылы салыстырудың, қиялдаудың жұмбақтар жаттаудың маңызы зор. Өйткені жасырын тұрған ойдың нені меңзеп тұрғанын ойлап табу баланың ми қыртысының жұмысын шыңдайды, логикалық ойлау сезімін қалыптастырады. Логикалық ойдың ерекшелігі қорытындылардың қисындылығы да олардың негізіне сай келуі. Логикалық ойлауға түскен құбылыс түсіндіріледі, себептері мен салдары қатесіз анықталады. Логикалық ойлауы дамыған бала шығармашылыққа, ойлана әрекет етуге, өзінің іс - әрекетін талдауға үйренеді.

Қорыта келе, аталған жұмыс түрлері, оқушы үшін, оның танымын, логикасын арттыру үшін өмірде қажетті екенін көрсетеді, яғни олардың шығармашылық деңгейін көтереді, қызығушылықтарын арттырады.

Шиндаулова Галия Шалкаровна

Ақтөбе қаласы, Қобда ауданы, Талдысай ауылы, Талдысай орта мектебінің бастауыш сынып мұғалімі

№20 САБАҚ. БУЫН

Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаты:	1.1.3.1* тақырыбы мен иллюстрациясы бойынша аудио, бейнежазба, кітап басылым материалдарының көмегімен мәтіннің мазмұнын болжау; 1.2.9.1.дауысты дыбыстардың буын құрайтынын білу, буын санын анықтау;
Сабақтың мақсаты	Дауысты дыбыстардың буын құрайтынын біліп алады, буын санын анықтайды
Құндылықтар	ҰЛТТЫҚ МҰДДЕ: Отаншыл, мемлекетшіл және намысшыл

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі// уақыты	**Педагогтің әрекеті**	**Оқушының әрекеті**	**Бағалау**	**Ресурстар**
Сабақтың басы 5 минут	Психологиялық ахуал қалыптастыру Ширату жаттығуы: «Иә немесе жоқ» ойыны –Сөз әріптен құралады. (Иә) –Сөйлем дыбыстан құралады. (Жоқ) –Дыбыстар үшке бөлінеді. (Жоқ) –Дыбыстарды айтамыз, естиміз. (Иә) –Әріптерді көреміз, жазамыз. (Иә) –Сөздерді буынға бөлуге болады. (Иә) –Дұрыс. Сөздер буынға бөлінеді.	Ойын ойнайды Дыбыстарды ажыратады	 Дескриптор: Дыбыстардың дауысты немесе дауыссыз екенін ажыратады Тапсырманы орындайды	Ойын Шыбын суреттері Шыбын ұрғыш
Өткенді пысықтау 5 минут	Өткенді пысықтау «Шыбын ұрғыш» әдісі Шыбындарда жазылып тұрған дыбыстардың дауысты немесе дауыссыз екенін ажыратады.		Дескриптор: Тақырыбы бойынша мәтіннің мазмұнына болжау жасайды	
Сабақтың ортасы 20 минут	Жаңа тақырып «Болжау» әдісі Астана туралы қызықтар. Бейнеролик көру. Тақырыбы бойынша мәтіннің мазмұнына болжау жасату. Сөздік жұмыс Ғимарат – белгілі бір үлгімен салынған құрылыс нысаны.	Тақырыпқа болжам жасайды	Астана туралы	Бейнебаян https://youtu.be/gUtHlr_2Wlg

	Оқылым. Тыңдалым. Айтылым. 1-жаттығу. Тақырыбы бойынша мәтін мазмұнын болжа. Мәтінді тыңда. Мәтіннің мазмұнын айт 1 тапсырма Астана қаласы туралы сурет сал және білетініңді айт. 2 тапсырма Астана туралы өлең жазып көр. Астана – бас қалам Дәптермен жұмыс Мұнда мұғалім ң дыбысының сөздің ортасында, соңында келетінін айтады. Көркем жазу ң ң ң ң ң ң 2-жаттығу. Сөздерді буынға бөліп жаз. Нұр-Сұлтан, астана, қала. Нұр-Сұл-тан, ас-та-на қа-ла	Мәтінмен жұмыс жасайды Өз ойын айтады Өлең жазуға үйренеді	білімдері бар Дескриптор: Тақырыбы бойынша мәтін мазмұнын болжайды Мәтіннің мазмұнын айтады Дескриптор: Көркем жазу емлесін сақтап жазады Сөздерді буынға бөліп жаз.	Оқулық Суреттер Оқушы жұмысы
Сергіту сәті 2 минут		Дәптермен жұмыс жасайды	Сан реті бойынша буындардан сөйлем құрап айт	Жұмыс дәптері
Сабақты қорыту **6**минут	3-жаттығу «Ретін біл» ойыны Сан реті бойынша буындардан сөй- лем құрап айт. Әр сөздегі буын санын анықта. Еліміздің бас қаласы – Нұр-Сұлтан. ҚЖ: Шығармашылық тапсырма «Ең әдемі элемент» әдісі Жұптық жұмыс. Бағанның сол жағында жазылған сөздер мен оң жағындағы буындарды анықтау	Өленді хормен оқиды Сан реті бойынша буын-дардан сөйлем құрап айтады	«Алма ағашы» әдісі	Қимылдар
Қосымша тапсырма 2минут	Кері байланыс 	Берілген суреттегі жемістерді буынға бөліп, буын санын анықтайды.		Кеспе буындар
Кері байланыс 5 минутъ		Кері байланыс жасайды		Кері байланыс тақтасы

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

Длимбетова Дианна Ерболатовна

Учитель физической культуры ОСШ №58 г.Актобе

РАЗВИТИЕ КРИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ В ИГРОВЫХ СИТУАЦИЯХ

Цели обучения в соответствии с учебной программой	3.2.5.1. использовать критическое мышление в процессе двигательной активности

Ход урока

Этапы урока	Действия педагога	Действия ученика	Оценивание	Ресурсы
Начало Урока **10мин**	Построение, приветствие. Ознакомить с задачами урока. Повороты, строевой шаг, размыкание и смыкание в беге , ходьба и бег по диагонали.	Приветствуют учителя. Организуют рабочие место инвентарь. Формируют тему урока, определяют цели урока. Выполняет. Повороты на месте налево, направо. Строевой шаг, размыкание и смыкание на месте, ходьба, бег. Общеразвивающие упражнения с повышенной амплитудой на плечевые, локтевые, тазобедренные, коленные суставы и позвоночник. ОРУ без предметов: **1.** И. п. – о.с. 1 – 4 – круговые движения головой в левую сторону; 5 – 8 – то же в другую сторону. **2.** И. п. – руки к плечам. 1 – 2 – два круга согнутыми руками вперед; 3 – 4 – то же назад; 1 – 4 – поочередные круговые движения вперед; 5– 8 – то же назад. **3.** И. п. – о.с. левая рука вверх, правая вниз.1 – 2 – пружинистые движения руками; 3 – 4 – смена рук, повторить то же. Повторить 4 раза **4.** И. п. – стойка руки на пояс. 1 – 4 – круговые движения тазом	Оценивание эмоционального состояния уч-ся. Наблюдение учителем	

		влево, 1-4 – то же вправо. Повторить 4 раза **5.** И. п. –стойка ноги врозь. Руки перед грудью, 1- 8 - поднимание бедра к рукам. **6.** И. п. – стойка ноги врозь, руки на поясе. 1 – присед, руки вперед, 2- И.п, руки на пояс. Повторить 8 раз **7.** И. п. – о.с. – прыжки на месте. На левой 10 раз . на правой 10 раз, на двух ногах 10 раз. **8.** На месте – ШАГОМ – МАРШ! **СБУ**: Бег с высоким подниманием бедра Захлест голени Приставной шаг Крестный шаг Бег спиной вперед Ускорение Ножницы Олений шаг		
Середина урока **30мин**	1.Напомнить о правилах техники безопасности и страховки во время выполнения упражнений. Демонстрация.	Учащиеся слушают учителя, задают вопросы. Выполняют задания по руководством учителя Задания на критическое мышление, смекалку,ловкость и быстроту. Учащиеся делятся на две группы по команде: «На первый, второй расчитайся!». Далее приступают к заданиям: Бег с эстафетной палочкой, оббегая фишку возвраща ются,передавая палочку следующему игроку команды. Челночный бег с мячом, обегают по четыре фишки, возвращаются назад, передавая мяч следующему. По свистку добегают до стола на котором лежит конверт, в конверте пазлы с изображением спортсменов, нужно как можно быстрее собрать верно пазлы всей команде. По свистку добегают до финиша ,на столе расположены картинки	Формати вное оцениван ие: взаимооц енивание	

		с инвентарем, нужно инвентарь приклеить к картинке с тем видом спорта которому он относится. Эстафета с теннисным мячом и ракеткой -набивать в беге теннисный шарик, обегая фишку. Командное задание: подписать виды спорта изображенные на карточках. **Подвижные игры на внимательность** **Игра «Карлики и великаны»** Игроки стоят в кругу, если учитель зовет «КАРЛИКИ»- дети садятся, «ВЕЛИКАНЫ» дети встают, здесь главное не ошибиться, если ошибутся, выбывают. **Игра «Малекула».** По команде учителя дети разбиваются на малекулы, то есть по парам, «МАЛЕКУЛЫ по 5, по 6, по2», если оказался без пары, игрок выбывает		
Конец урока 5мин	**Итог урока.** Вспомните, чему вы научились на этом уроке, что было для вас сложным, легким в исполнении. Как вы думаете, что воспитывает эта игра? **Рефлексия** **Домашнее задание.**	Отвечают на вопросы учителя, оценивают свою работу на уроке. Повторить упражнение со скакалкой.	Через рефлексию	

Даулетова В.А

Учитель физической культуры
ОСШ №58
г.Актобе

ТВОРЧЕСТВО ЧЕРЕЗ ГРУППОВУЮ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ В ФИЗИЧЕСКИХ УПРАЖНЕНИЯХ И ПОДВИЖНЫХ ИГРАХ

Цели обучения, которые достигаются на данном уроке	2.2.6.1. – объяснять и демонстрировать творческие способности и идеи в физических упражнениях и подвижных играх
Цели урока	Учащиеся будут закреплять ряд физических упражнений и ряд подвижных игр

Ход урока

Этапы урока	Действия педагога	Действия учеников	Оценивание	Ресурсы
Начало Урока **10 мин**	Построение, приветствие. Напомнить о правилах техники безопасности и страховки во время выполнения упражнений Ознакомить с задачами урока. Повороты, строевой шаг, размыкание и смыкание в беге , ходьба и бег.	Приветствуют учителя. Организуют рабочие место инвентарь. Формируют тему урока, определяют цели урока 1) Бег и ходьба. 2) Общеразвивающие упражнения на плечевые, локтевые, тазобедренные, коленные суставы. Приветствуют учителя. 3) Организуют рабочие место инвентарь. 4) Формируют тему урока, определяют цели урока. 5) Выполняет. 6) Повороты на месте налево, направо. Строевой шаг, размыкание и смыкание на месте, ходьба, бег. Общеразвивающие упражнения с повышенной амплитудой на плечевые, локтевые, тазобедренные, коленные суставы и позвоночник. ОРУ : 1. И. п. – о.с. 1 – 4 – круговые движения головой в левую сторону; 5 – 8 – то же в другую сторону. 2. И. п. – руки к плечам. 1 – 2 – два круга согнутыми руками вперед; 3 – 4 – то же назад; 1 – 4 – поочередные круговые движения вперед; 5– 8 – то же назад. 3. И. п. – о.с. левая рука вверх, правая вниз.1 – 2 – пружинистые движения руками; 3 – 4 – смена рук, повторить то же. Повторить 4 раза	Оценивание эмоционального состояния уч-ся. Наблюдение учителем	Свисток, секундомер

		4. И. п. – стойка руки на пояс. 1 – 4 – круговые движения тазом влево, 1-4 – то же вправо. Повторить 4 раза 5. И. п. –стойка ноги врозь. Руки перед грудью, 1- 8 - поднимание бедра к рукам. 6. И. п. – стойка ноги врозь, руки на поясе. 1 – присед, руки вперед, 2- И.п, руки на пояс. Повторить 8 раз 7. И. п. – о.с. – прыжки на месте. На левой 10 раз . на правой 10 раз, на двух ногах 10 раз. 8. На месте – ШАГОМ – МАРШ! СБУ: 1. Бег с высоким подниманием бедра 2. Захлест голени 3. Приставной шаг 4. Крестный шаг 5. Бег спиной вперед 6. Ускорение 7. Ножницы Игра «Воробьи и вороны» правила игрыДети разбиваются на две команды. На расстоянии около 15-20 метров от центра поля рисуют две черты, обозначающие границы игровой зоны. «Воробьи» и «вороны» встают в две шеренги друг напротив друга в центре площадки. Расстояние между участниками – 1-2 метра. Ведущий становится в конце цепочки и вслух произносит название одной из команд. Названные игроки должны развернуться и убежать за линию игрового поля, «в домик». Соперники стараются их поймать. Те, кого «запятнали», переходят в лагерь противника и в следующий раз играют уже на другой стороне. Хитрость состоит в том, что ведущий, называя одну из команд, намеренно делает паузы после каждого слога: «Вооо-рооо-бьи» или «Вооо-рооо-ны», не давая сразу понять, кому убегать, а кому догонять. Можно еще больше усложнить игру, называя слова с теми же слогами: например, «ворота», «ворожба», «воровка». Игра продолжается до тех пор, пока и все «воробьи» не станут «воронами» или наоборот.: Игра «Стоп»На одной стороне площадки очерчивается круг (диаметром около 1м) — место для водящего. На расстоянии 20—30 шагов от круга, на противоположном конце		Мячи, обручи

		площадки, проводится линия кона, за ней стоят играющие. Водящий, стоя спиной к полю, громко говорит: «Быстро шагай, смотри не зевай... Стоп!» Когда он говорит эти слова, дети быстро идут к нему, но на слове «Стоп!» замирают на месте. Водящий быстро оглядывается и, заметив того, кто вовремя не успел остановиться и сделал после слова «Стоп!» движение, возвращает его за линию кона. Водящий снова поворачивается спиной и говорит слова, а дети начинают свое движение с того места, где их застал сигнал. Игра продолжается до тех пор, пока кто-то из участников игры не встанет двумя ногами в круг, раньше чем водящий произнесет слово «Стоп!». Тот, кто это сделал, становится водящим, и игра повторяется.		
Середина урока **25 мин**		Учащиеся слушают учителя, задают вопросы. Переходят к следующим упражнениям 3) Упражнения с мячами Учащийся подбрасывает мяч в движении, передвигаясь вперед 4) Упражнения с обручами Прыжки через скакалку 5) Упражнения на шведской стенке Вис на стенке, ходьба по стенке, упражнение сгибание ног Подвижная игра «Поменяйтесь местами» Правила игры: Учащиеся стоят на одной линии ,по команде «Беги!» разбегаются, по команде «Меняйтесь местами!» дети меняются местами, кто быстрее это сделает, та команда и выигрывает.	взаимооценивание	Мячи, обручи Ознакомься с правилами подвижной игры:
Конец урока 10 мин	Подведения урока Рефлексия урока Домашнее задание.	Отвечают на вопросы учителя, оценивают свою работу на уроке. Как физические упражнения влияют на ваше настроение и хорошее самочувствие? Предлагает оценить свою работу на уроке способом «Пять пальцев» Рефлексия «Дудочка» «Давайте поиграем на дудочке. Вытянуть губы в трубочку.Неглубоко вдохните воздух, поднесите дудочку к губам. Начинайте медленно выдыхать, и на выдохе попытайтесь. Затем начните сначала.» Домашнее задание повторитьь физические упражнения и правила подвижных игр.	Через рефлексию учащихся	

ЖАЛПЫ СӨЙЛЕУ ТІЛІ ДАМЫМАУЫН ТҮЗЕТУ КЕЗІНДЕ ЛОГОПЕД МАМАНЫ МЕН МЕКТЕП МҰҒАЛІМДЕРІНІҢ ЖҰМЫСЫНДАҒЫ ӨЗАРА БАЙЛАНЫС

Картбаева Ж.Ж
п.ғ.к., доцент
Қ.Жұбанов атындағы
Ақтөбе өңірлік
университеті

Жолдыбаева Камила Джамбуловна,
Төлешова Таңсамал Мақсатқызы
Қ.Жұбанов атындағы
Ақтөбе өңірлік
университетінің
арнайы педагогика
ББ 2-курс
магистранттары

Аңдатпа

Білім беру үрдісінде логопедияны кіріктіру мектеп жасына дейінгі балалардың әлеуметтенуіне оң ықпал етеді. Жаңартылған білім беру мазмұны аясында тиімді оқыту жүйесінде логопед жұмысы маңызды. Ол ең алдымен балалардың әр түрлі сөйлеу бұзылыстарын уақытылы анықтау, түзету жалпы білім беретін мектепке сәтті баруға бейімделуі үшін керек. Әрбір баланы мектептегі оқу және әлеуметтік ортаға еркін бейімделе алатындай жағдай жасау аса маңызды. Демек, қазіргі талап бойынша мектепке баратын балғындардың физиология жағынан мықты, еңбексүйгіш қасиеті мол, ерік-жігері күшті, білімге қызығушылығы мықты болуы қажет.

Жалпы сөйлеу тілінің дамымауы -есту қабілеті және интеллект бұзылмаған сөйлеу жүйесінің барлық құрамдас бөліктерінің қалыптасуы бұзылған яғни (айтылым қиындықтары, лексикалық, грамматикалық, фонематикалық компоненттерді қалыптастырудағы қиындықтар) балалық шақтағы тәуелсіз немесе күрделі сөйлеу бұзылысы. Жалпы сөйлеу тілінің дамымауы термині невропатолог дәрігердің диагнозы емес, сөйлеу сапасының логопедиялық анықтамасы болып табылады.

Жалпы сөйлеу тілінің дамымауы түсінігі логопедиялық классификацияға жатады. Жалпы сөйлеу тілінің дамымауы жүйелі бұзылыс құрылымында болуы мүмкін (алалия, аутистикалық спектрдің бұзылуы, генетикалық синдромдар)

Жалпы сөйлеу тілінің дамымауының себептері мыналар болуы мүмкін:

- инфекция және интоксикация, жүктілік кезінде анада болатын(ерте немесе кеш токсикоз);
- резус- факторы немесе топтық тиістілігі бойынша ана мен ұрық қанының сәйкессіздігі;
- босану кезеңінің патологиясы (босану жарақаты және босану кезіндегі патология);
- бала өмірінің алғашқы жылдарындағы орталық жүйке жүйесінің аурулары және бас миының зақымдануы;
- тәрбиелеу мен оқытудың қолайсыз жағдайлары психикалық депривация;

Жалпы сөйлеу тілінің дамымауы көріністері мен диагностикасы

Жалпы сөйлеу тілінің дамымауы сөйлеу патологиясының әртүрлі формаларымен бірге жүруі мүмкін екеніне қарамастан, балаларда сөйлеу әрекетінің жүйелі бұзылыстарын көрсететін типтік көріністер бар.

- кейінірек сөйлеу кезіндегі алғашқы сөздері 3-4, кейде 5 жаста пайда болады;
- сөйлеу аграмматикалық және жеткіліксіз фонетикалық жақтау;
- бала өзіне айтылған сөзді түсініп, өз ойын дұрыс айта алмайды;

- жалпы сөйлеу тілі дамымаған балалардың сөйлеуін түсіну қиындық туғызады;
- сөйлеу белсенділігі төмен;
- сөйлеу жеткіліксіздігінің сыналуы;
- сөйлеу және ақыл-ой дамуының біркелкі еместігі;

Жалпы сөйлеу тілі дамымаған балалардың барлығында әрқашан дыбыстық айтылу бұзылыстары, фонематикалық естудің дамымауы, сөздік қор мен сөйлеудің грамматикалық құрылымының қалыптасуында айқын артта қалу байқалады.

Сөйлеу тілі толық жетілмеген баланың мектептегі оқу үлгерімі нашар болатыны сөзсіз. Сондықтан баланың сөйлеу тіліндегі мүкістіктердің қандайын болмасын орнығып, қиындап кетпей тұрғанда мектеп жасына дейін жою керек. Сонымен бірге, баланың мектеп жасына дейінгі кезеңіндегі сөйлеу тілі күшті қарқынмен күн сайын дамитынын және тілі кез-келген дыбысқа еліктегіш, қабылдағыш, бұрмалауға көнгіш, өте жұмсақ иілігіш келетінін ұмытпау керек. Сондықтан дислалияның барлық түрлері жеңіл, әрі тез жойылады.

Дыбыс айту кемшіліктерін түзетудегі логопедиялық жұмыс кезеңдері

Арнайы әдебиеттерде дыбыс айту кемшіліктерін түзетудедегі логопедиялық жұмыс кезеңдерінде әртүрлі пікір айтылады. Мысалы, Ф.Ф.Рау екі кезеңге бөлсе, О.В.Правдина, О.В.Токарева үш, ал М.Е.Хветцев төрт кезеңге бөлді. Кезең саны әртүрлі болғанымен негізгі мақсаты бір болып келеді. Логопедиялық түзету жұмысының мақсаты мен міндетіне байланысты төмендегідей кезеңдерге бөлу тиімді:

- Дайындық кезеңі
- Дыбысты қою кезеңі
- Дыбысты дұрыс айтуға машықтандыру кезеңі
- Дыбысты ұқсас дыбыстардан ажырату кезеңі

Дайындық кезең. Бұл кезеңнің негізгі мақсаттары: баланың түзету жұмысына ынталандыру, саналы түрде тапсырмаларды орындауға үйрету, зейінін, тыңдау, ойлау қабілетін дамыту, арнайы логопедиялық міндеттерге артикуляциялық дұрыс қалыптастыру, дыбысты қабылдау, ажырату жатады. Артикуляциялық дұрыс қалыптастыру үшін арнайы жаттығулар қолданылады. Жаттығулар қойылатын дыбысқа байланысты жүйеленеді және ерін, тіл қимылдарын, қалпын дағдыландыруға бағытталады. Балаларды қызықтыру үшін және жаттығуды ойларына сақтап қалу үшін әр жаттығу әртүрлі атпен аталады. Мысалы:

- «Күрекше» - жалпақ тілді шығарып астыңғы ерінге ұстап тұру керек. «Инеше» -ауызды кең ашып тілді алға қарай жіңішкертіп шығарып 10-15 секунд ұстап тұру керек.
- «Төбешік» - ауызыңды жартылай ашып, тілдің екі жақ шетін жоғары азу тістерге жапсырып, тілдің ұшын астыңғы тіске тіреп ұстау.
- «Түтікше» - жалпақ тілді ауыз қуысына шығарып, тілдің бүйір жақтарын көтеріп түтікшеге үрлеу. Жаттығуды жайлап жасау керек.
- «Ожау» - ауызды кең ашып, жалпақ тілді көтеріп жоғары тістерге созып, бірақ тигізбей ұстап тұру керек.
- «Сағат» - тілді жіңішкертіп ұстап оңға, солға жайлап қозғау керек. Осылай санап отырып 15-20 рет қайталау керек.
- «Саңырауқұлақ» -ауызды кең ашып, тілді таңдайға жапсыра ұстап тұрып төменгі жақты басып ауызды кең ашып ұстау.
- «Алтыбақан» - жіңішке тілді ауыздан шығарып біресе мұрынға созып, біресе иекке созу жаттығуды жасағанда ауыз ашық болу керек. Осылай 10-15 рет қайталау керек.
- «Тәтті тосап» - жалпақ тілді шығарып жоғары ерінді жалап, тілді ауыз қуысына тереңірек апару. /15 рет қайталау/.

Логопед дыбыстардың айтылуын түзете отырып балаларды сөзіне құлақ қойып тыңдауға, сөздердің жекелеген кейбір элементтерін ажыратуға және қайталауға, түсінгендерін естерінде сақтауға, өз сөздерін есітуге және өз қателерін түзетуге үйретеді. Қойылған дыбыстарды бекітіп баяндау жаттығулармен қатар, жұпталған топтық белгілері бойынша ажырату жаттығуын

біртіндеп енгізеді. Мысалы: қатаң және ұяң /ф-в, с-з, п-б, т-д, к-г, қ-ғ, ш-ж/ ысқырық және ызың /с-ш, з-ж/; фрикативті және аффрикативті /с-ц/; созылыңқы және дірілдегіш /р-л, рі-лі/; жіңішке және жуан /с-сі, з-зі/ және басқалар.

Сөйлеу тіліндегі дыбыстарды қалыптастыруға назар салу және естігенін жадында сақтау мақсатымен оқыту жүйесіндегі екі топқа бөлуге болатын арнайы жаттығулар алдан ала қарастырылады. Бір топтағы жаттығуларда балалар сұраққа іс әрекеттің жәрдемімен және бейнелі суретті көрсету арқылы жауап беріп тек сөйлеу тілін түсінуге бағытталады. Бұған естіген сөздерді жадында сақтау, арнайы іріктеп алынған жобалар мен басқа да сөйлеу тілі құралдары жатады. Бұл жаттығулар әсіресе оқыту жұмысының басында балалардың сөзді дұрыс айтуы мен белсенділігі шамалы кезінде қажет. Екінші топтағы жаттығулар бірінші топтың көздеген мақсатымен тек лексикалық құралды дұрыс түсінуді ғана алдын ала қарастырылмайды, сонымен бірге оны қайталайды. Бұған естуінен түсінген буындар тіркесін, сөздерді, сөйлемдерді қайталау; дыбыстардың дұрыс айтылуының бекітіліп баяндауына байланысты әр түрлі сөйлеу құралдарын жатқа айту жатады. Одан кейін логопед оқу жұмысына өз бетімен сөз айтып беру, сөз жолдарын жаттатқызу, бейнелі, жалғаспалы көп суреттер бойынша әңгіме құрастыру жаттығуларын енгізу бастайды.

Логопед маманы мен мектеп мұғалімдерінің жұмысындағы өзара байланыс

Балалардың сөйлеу тілін дамытуда логпед мамандар мұғалімдермен тығыз байланыста жұмыс жасау керек. Атап айтсақ:

- Баланың даму психологиясына зерделеу жасау
- Ата анамен, мектеп педиатрымен бірлесе жұмыс жүргізу
- Сабақ мазмұнына сай оларға жеңілдетілген тапсырмалар әзірлеу
- Жеткен нәтижелерді сараптау, талқылау
- Жеке өзара қысқа диалогтар жүргізу

Мысалға сурет бойынша әңгімелеу, сөз тіркестерін дұрыс айта білуге жаттықтыру, сұраққа толық сөйлеммен жауап беруге, дидактикалық ойындар, түрлі тақырыптағы «Лэпбук», мазмұнды-рөлдік ойындар ойнау арқылы, балалардың сөздік қорлары дамыды. Тілге бойлау әдісінде «Сөйлейтін қабырға», «Жаңа сөздер», «Сөздіктер»,«Бес қадам», интеграциялық іс-әрекетті және басқа тиімді әдіс-тәсілдерді қолдану оң нәтижелер береді.

Санамақтар, тіл ұстарту жаттығулары арқылы, апта тақырыбына байланысты өлең шумақтарын жаттау, «Саусақ», «Көлеңке» театры, «Пантомима», «Би-ба-бо» театры, «Тантамаресқи», «Қасық» театры, «Пима», «Орамал», «Қолғап», «Фартук» театрлары және т.б. театрдың алатын орны ерекше екенін білгеннен кейін, күнделікті қолданысқа ендіріп отырған жөн.

Балалардың өздері қойған сахналық көріністер, олардың ой өрісін-кеңейтеді, ата-аналарына, жолдастарына қойылымдар, спектакльдер туралы әңгімелеп беруге итермелейді. Бұның бәрі сөйлеу қабілетінің дамуына, диалог түрінде сөйлеуге, өзі алған әсерін монолог түрінде айтып, жеткізуге себебін тигізеді. Ертегілер дүниесіне сапар шегу, балалардың қиялдау, елестету, тіпті өздерінің ойдан шығару қабілетін дамытады. Балалар нағыз театр өнеріндегідей айшықты құралдар көмегімен дауыс ырғағының, бет-әлпетінің өзгеруі, қол қимылдары, дене бітімінің жағдайымен жүріс-тұрысы арқылы нақты бейнелерін қалыптастырды.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Сөйлеу тілі дамамаған балалардың тілін дамыту әдістемесі. https://www.uniface.kz/index.php?post=article&section=3&id=430

2. Д.Е. Тусупбекова. «Сөйлеу тілі дамымаған балалармен жұмыс жасауда логопедтің дәстүрден тыс түзету жұмыстарын қолдану»

3. Ә.Б.Азирахмет. «Балалардың сөйлеу тілін дамыту құралдарының бірі ретінде шығармашылық іс- әрекетін қолдану»

Баимбетова Мира Қуатжанқызы

Ақтөбе облысы, Ойыл ауданы, Саға мектеп-балабақшасының педагог-психологы

ҚЫЗ БАҚЫТЫ – АНАДАН!

Мақсаты: Қазақ халқының әдет-ғұрып, салт-дәстүрлерін қыз баланың бойына сіңіре отырып, қыз балаға келешекте ана алдында қоғамның, елдің, ұлттың тыныстіршілігі барысындағы үлкен жауапкершіліктің тұрғандығын сезіндіру. Әдепті, сыпайы, адамгершілігі мол, білімді, жан-жақты жетілген қыз бала тәрбиелеу.

Түрі: сырласу

Көрнекіліктері: бейнеролик, амандасу түрлері, музыка, үлестірмелі қағаздар

Қатысушылар: Ата-аналар және қыз балалар

Барысы:

Саламатсыздарма, құрметті ата-аналар! Сіздермен әдемі, таза, кең, жарық бөлмеде кездескеніме қуаныштымын. Бүгінгі жұмыс бір-бірімізбен пікір алысу, сырласу, әңгімелесу мақсатында жүргізілгелі отыр. Жұмыс барысы көңілді, қызықты әрі тартымды өтеді деп есептеймін.

1.Сәлемдесу

Сағатта амандасу түрлері жазылған, сол сағаттың тілін қозғау арқылы амандасу түрлері бойынша амандасу керектігі сұралады.

2. «Әке маған бір сағат уақытыңызды қиыңызшы» бейнеролик

Талқылау сұрақтары:

1) Отбасыңызда баланың тілегін үнемі орындайсыздар ма? (Мысалы, киноға апаршы, ертегі айтып берші деп өтінсе)

2) Баланың тілегін орындау маңызды деп есептейсізбе?

3) Осы фильмде қай кейіпкерді қолдайсыз? (Әкесін, анасын)

4) Фильмде қыз балаға не жетпейді, әкесіне неліктен 520 т (ақша) ұсынды?

Ортақ сұрақ: Балаға уақыт арнаған дұрыс па? Неге?

Бала әкесінің бір сағат уақытына зәру болып, бір сағатта қанша ақша табасыз деп өзінің жинағана ақшасын беріп балаға назар аумағасын, бала іздеп тұр. Балаға міндетті түрде көңіл аудару керек, сөзіне мән беру керек, күнделікті өмірде үстіне не киіп бара жатыр, қандай тамақ ішіп жатыр, оның досы кім, кіммен араласады, телефонда кіммен сөйлеседі, досы бос уақытында не істейді, бала не істейді осы айтылғандардың барлығын қадағалап, мән беріп отыру керекпіз.Балаға уақыт бөліп тұруымыз керек.

3.Үй тапсырмасы

Қыз балаларға үйге тапсырма берілген болатын. Өз қалаулары бойынша үйге берілген тапсырманы таныстырады. Мысалы, (қолөнер бұйымы, кесте тігу, тоқымаш тоқу, дәмді салаттар дайындау, тәтті тағамдар пісіру)

4. «Тәтті сұраққа-тәтті жауап»

Қазір сіздерге мақал-мәтелдер, сұрақтар, қызықты логикалық тапсырмалар беріледі. Мақал-мәтелдердің жалғасын табу керек. Осы тапсырмаларды квест ойыны арқылы жүргізгім келіп отыр. Үшеуіңіз осы тапсырмаларды бірігіп орындайсыздар.

Сұрақтар

1.Қазіргі қазақ қызы қандай болу керек?

2.Қыз бала болашақ туралы ойлауы қажет деп ойлайсыз ба?

3.Қазақ қызының батыс мәдениетіне еліктеушілігінің әсеріне жоғалтып жатқан адами құндылықтары жөнінде не айтар едіңіз?

4.Сіз үшін қыздармен жұмыс жасау оңай ма, қиын ба?

5.Қыз бала тәрбиесіне ерекше мән беретін халықпыз, сіздер қыздарыңызбен қаншалықты жиі сырласасыздар?

6. Қыз баламен жұмыс жүргізгенде қиындықтар қай бағытта көбірек ақсап жатады?

Қызықты логикалық тапсырмалар

1. Үйдің ең суық жері? (Сырты)

2. Лимонның жартысы неге ұқсайды? (Екінші жартысына)

3. Суды елекпен қалай тасуға болады? (мұз қылып қатырып)

4. Елімізде талдармен жасалған қорған қай қалада? (Талдықорғанда)

5. Тышқан аулағышты бес әріппен қалай жазуға болады /Мысық/

6. Алфавиттің ең соңғы әрібі? (т)

7. Әлемдегі ең үлкен алма қайда өседі? (Алма ағашында)

8. Біздікі болғанымен басқалар қолданатын нәрсе? (Есіміміз)

Мақал-мәтелдер

1.Қыз – қылығымен сүйкімді
2.Қыз мінезді, ұл өнерлі болсын
3.Қыз өріс, ұл қоныс
4.Қызы бардың назы бар
5.Қызым үйде, қылығы түзде
6.Әке тұрып ұл сөйлегеннен без,
Шеше тұрып қыз сөйлегеннен без
7.Қызым саған айтамын, келінім сен тыңда
8.Қызға қырық үйден тыю

5. «Көзінен танимын» ойыны

Тақтада балаларыңыздың көздері тұр. Сол көздері бойынша өз балаларыңызды тауып алуларыңыз сұралады.

6. Ән караоке: «Ана мен қыз»

Қорытынды:

Бүгінгі «Қыз бақыты- анадан!» атты сырласу кешімізге келіп, келелі ой-пікірлеріңізді айтып, өз тәжірибелеріңізбен бөліскендеріңізге рахмет айтамыз.

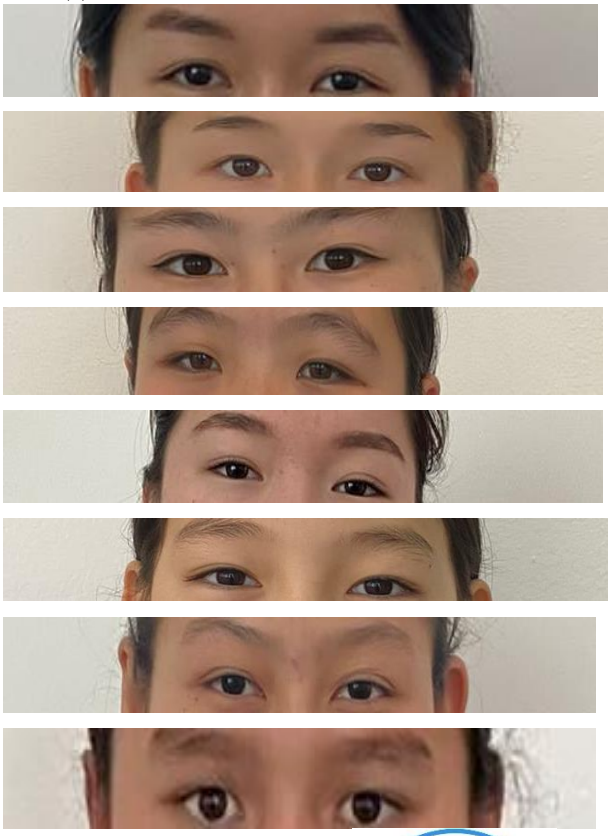
1.Қазіргі қазақ қызы қандай болу керек?

2.Қыз бала болашақ туралы ойлауы қажет деп ойлайсыз ба?

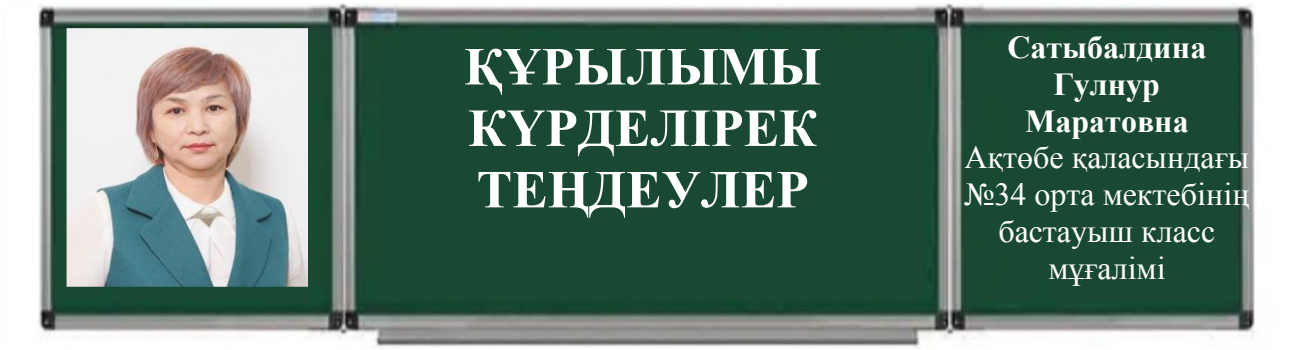
1.Қыз – ..... сүйкімді
2.Қыз мінезді, ұл .....болсын
1.Үйдің ең суық жері?
2.Лимонның жартысы неге ұқсайды?
1.Қыз бала тәрбиесіне қаншалықты мән бересіз?
1.Қыз ....., ұл .....
2. .....бардың назы бар
1.Суды елекпен қалай тасуға болады?
2.Елімізде талдармен жасалған қорған қай қалада?
1.Сіз үшін қыздармен жұмыс жасау оңай ма, қиын ба?

2.Қыз бала тәрбиесіне ерекше мән беретін халықпыз, сіздер қыздарыңызбен қаншалықты жиі сырласасыздар?

1..... үйде, ... түзде
2.Әке .....ұл .....без
1.Тышқан аулағышты бес әріппен қалай жазуға болады
2.Алфавиттің ең соңғы әрібі?
1.Қызым саған ....., келінім сен тыңда
2.Қызға .....үйден тыю
1.Әлемдегі ең үлкен алма қайда өседі?
1.Біздікі болғанымен басқалар қолданатын нәрсе?
2.Қыз баламен жұмыс жүргізгенде қиындықтар қай бағытта көбірек ақсап жатады?

Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаты:	2.2.2.2. Көбейту мен бөлуге берілген қарапайым теңдеулерді, x + (25 – 6) = 38, (24 – 3) – x = 8, a + 6 = 7 + 80 түріндегі күрделі теңдеулерді шешу.
Сабақтың мақсаты	құрылымы күрделі теңдеу шешу алгоритмін құрады, қолданады.
	Сабақтың барысы

Сабақтың жоспар-ланған кезеңдері	**Педагогтің әрекеті**	**Оқушының әрекеті**	**Бағалау**	**Ресурстар**
Сабақтың басы	**І.Ұйымдастыру.** Психологиялық дайындық Қане біздер ойлайық, Ойымызды жинайық Қандай есеп болса да, Шешпей оны қоймайық Топқа бөлу 1-топ- қосу 2-топ - азайту 3-топ –көбейту 4-топ -бөлу **Үй тапсырмасын тексеру:** №7 (ауызша тексеріледі)	Мұғалімдермен сәлемдеседі Өлең шумағын айтады ауызша оқиды, тексереді	Жарайсыңдар! Ауызша мадақтау Жарайсың!	
Сабақтың ортасы	**Сабақтың тақырыбын, мақсатын хабарлау** **Спорт денсаулық кепілі** **Құрылымы күрделі теңдеулер** Теңдеу дегеніміз не? Салыстыру X+8=27 X+(11-3)=27 -Олардың ұқсастығы неде? -Айырмашылығы неде? Құрылымы күрделі теңдеуді шешу алгоритмімен таныстыру -Белгісіз компонентті ата -Санды өрнектің мәнін тап	Құрамында белгісіз саны бар теңдікті теңдеу дейміз. қосылғышы белгісіз жай және құрылымы күрделірек теңдеулерді	**Дескриптор:** 1. қосылғышы белгісіз жай және құрылымы күрделірек теңдеулерді шешеді, салыстырады1.б	Оқулық

	-Амалдардың белгісіз компонентін тап Теңдеудің шешуін тап және тексер X+8=27 x+(11-3)=27 X=27-8 x+8=27 X=19 x=27-8 19+8=27 x=19 19+(11-3)=27 Ә) Теңдеулерді 2-тапсырмадағы алгоритм бойынша шеш. (96-18)-x=29 x-(84-55)=36 78-x=29 x-29=36 X=78-29 x=36+29 X=49 x=65 (96-18)-49=29 65-(84-55)=36 29=29 36=36 5+x=100-93 x+3=63+17 5+x=7 x+3=80 X=7-5 x=80-3 X=2 x=77 5+2=100-93 77+3=63+17 7=7 80=80 **№3,4 Топтық тапсырма** **1-топ-** Белгісіз санмен 4-тің қосындысы 28-ге тең. **2-топ** – Белгісіз сан 45-тен 5-есе кем **3-топ** –белгісіз сан 5 пен 6 сандарының көбейтіндісінен артық **4-топ** -9бен 3 сандарының бөліндісі белгісіз саннан кем **5-тапсырма. ҰЖ. Ауызша орындалады.** **Сергіту сәті «Кім жылдам» (№9 тапсырма)** **6-тапсырма. Х-тің мәні 0-ге тең теңдеулерді қорша Жұптық жұмыс** 4-x=4 x=0	шешеді, салыстырады Тақтада орындалады, қалған оқушылар өз бетімен орындайды. Теңдеулерді шешеді Теңдеу құрады және шешеді, теңсіздіктер құрады. 5-тапсырмасын ұжыммен орындалады түбірі нөлге тең теңдеулерді анықтайды. қосу және азайту амалдарын қолданады	**Дескриптор:** 1. Күрделірек теңдеулерді шешу алгоритмін басшылыққа алып, теңдеулерді шешеді.1б **Дескриптор:** оқылуы бойынша теңсіздіктер, теңдеулер құрады. **Дескриптор:** 1. түбірі нөлге тең теңдеулерді анықтайды.1б **Дескриптор:** қосу және азайту амалдарының компоненттері не амалдар қолдануды, салыстыруды пысықтайды.1 б	**Слайд, парақшалар** планшеттер слайдтар

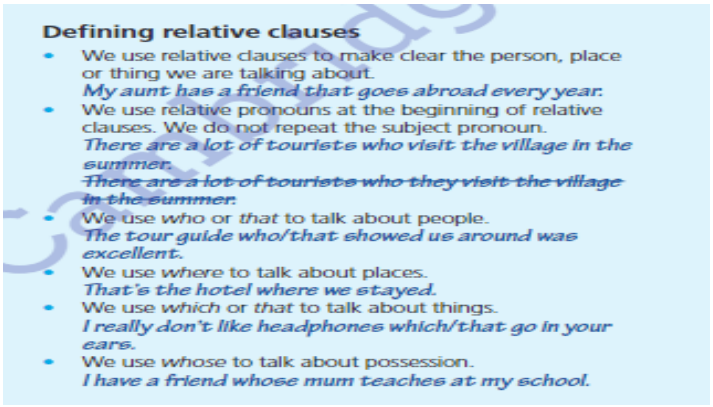
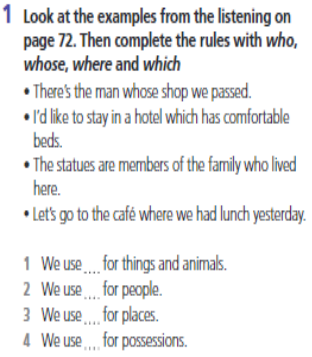
Көбейткіш	**a**	**6**	**a**
Көбейткіш	**7**	**b**	**b**
Көбейтіндінің мәні	**a*7**	**6*b**	**a*b**

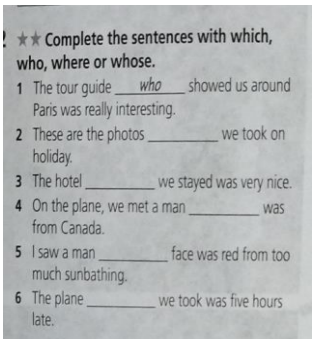
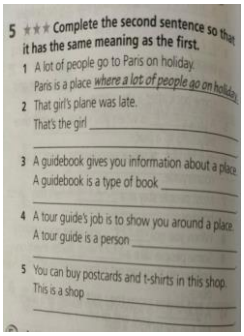
Бөлінгіш	**c**	**18**	**a**
Бөлгіш	**5**	**c**	**c**
Бөлінді-нің мәні	**c:5**	**18:c**	**a:c**

	X+26=26 x=0 6+x=6 x=0			
Сабақтың соңы	**IV.Сабақты қорытындылау.** Екі жақты күнделік 1. X+13=25-бұл жай теңдеу -иә 2. 2 мен 5-тің көбейтіндісі 20-дан артық-жоқ 3. 7 мен 3-тің көбейтіндісі 21-ге тең 4. X+(15+9)=31 – бұл күрделі теңдеу –иә 5. Бөлінгіш,бөлгіш, бөліндінің мәні-бұл бөлу амалының компоненттері – иә 6. Санды 1-ге көбейткенде 1 шығады-жоқ 7. Санды 1-ге бөлгенде сол санның өзі шығадым-иә **Рефлексия** **Жетістік баспалдағы толтырады.** **Оқушылардың білімін бағалау** **Үй тапсырма : №8**	Екі жақты күнделік толтырады Үй тапсырма сын жазады Кері байланыс жасайды Жетістік баспалдағында ғы өз орнын анықтайды.	Мадақтау, бағалау	сладтар

Learning objective (s) that this lesson is contributing to	6.2.1.1- understand a longer sequence of supported classroom instructions; 6.3.5.1- keep interaction going in longer exchanges on a range of general and curricular topics; 6.3.7.1- use appropriate subject-specific vocabulary and syntax.
Lesson objectives	**All learners will be able to:**
	Most learners will be able to: • know how to use defining relative clauses. • use definitions about people, places and things.
	Some learners will be able to:
Success criteria	Apply the rule for relative clauses to give definitions to words in practice; Differentiate between *who, whose, where*, and *which* relative pronouns; Apply relative clausesaccurately.
Value links	Lifelonglearning
Cross curricular links	Kazakh, Russian
ICT skills	

Previouslearning	Listening. On holiday.	
Plan		
Stages of the lesson	**Planned activities (replace the notes below with your planned activities)**	**Teacher's notes**
Greeting	The teacher greets students; students respond to greeting and take their places.	*Hello, boys and girls! How are you?*
Warm up	Emotional mood "I wish …" method. The students stand in a circle, pass each other the flower with different colored stokers and say wishes	
Practice	Students listen to the recording **2.15** and check their answers. **Pair work** **Search method** **Students listen to the tape and complete the rule on the poster. Then explain the rule** **Ex1**Ask students to open their books at **page 73**. • Tell students that the example sentences are from thelistening on page 72. Read through the sentences with theclass and elicit which words go in the gaps 1–4. • Check answers. • For further information and additional exercises, studentscan turn to page 119 of the **Grammar reference** section. • **Ex2**Complete the first sentence as an example. • Ask students to work alone to choose the correct definingrelative clause. **Fast finishers**can write the sentences in Exercise 2 as twosentences without the relative clause. **Defining relative clauses** • We use relative clauses to make clear the person, place or thing we are talking about. *My aunt has a friend that goes abroad every year.* • We use relative pronouns at the beginning of relative clauses. We do not repeat the subject pronoun. *There are a lot of tourists who visit the village in the summer.* *~~There are a lot of tourists who they visit the village in the summer.~~* • We use *who* or *that* to talk about people. *The tour guide who/that showed us around was excellent.* • We use *where* to talk about places. *That's the hotel where we stayed.* • We use *which* or *that* to talk about things. *I really don't like headphones which/that go in your ears.* • We use *whose* to talk about possession. *I have a friend whose mum teaches at my school.* • **Ex3** Read out the two sentences and ask the students to jointhem. Elicit the correct answers from the class. Guide**weaker students** to the correct answers by asking them tolook for the person, place or thing in each sentence. • **Ex4** Read out the information in the **Get it right!** box. Ask	**Audio tape 2.15** 1 Look at the examples from the listening on page 72. Then complete the rules with *who, whose, where* and *which* • There's the man whose shop we passed. • I'd like to stay in a hotel which has comfortable beds. • The statues are members of the family who lived here. • Let's go to the café where we had lunch yesterday. 1 We use ... for things and animals. 2 We use ... for people. 3 We use ... for places. 4 We use ... for possessions. **Answers** Ex1**1**which **2** who **3** where **4** whose Ex2 **1** who **2** where **3** which **4** whose **5** where**6** which Ex3**1** These are the souvenirs which I bought in Paris.**2** I was talking to the girl whose family comes fromRomania. **3** I can see the tour guide who travelled in the bus with us.**4** We went into a shop where they sell cakes.**5** I can show you the guidebook which we used in

	students to translate *who, which* and *that* into theirlanguage and say if there is a similar distinction in meaning. • Students complete the text individually. • Check answers. • **Ex5**Refer students to the rules and examples in Exercise 1. Students can look up professions, places or things on thedictionary. If students are unable to provide any examples,give them a few minutes to use their smartphones to do asearch for information online. • Ask students to work alone to write sentences with definingrelative pronouns and their own ideas. • Students should write up to five definitions. • Monitor and help as necessary. • **Ex6** Read out the example dialogue. • Put students into pairs to play the game. • Ask some students to report back to the class with theirpartner. 	Rome.**6** I think that's the man whose passport fell into the river. Ex4 **1** who **2** which **3** which **4** whose **5** where**6** where **7** who Ex1 **1** a **2** b **3** a ★★ Complete the sentences with which, who, where or whose. 1 The tour guide *who* showed us around Paris was really interesting. 2 These are the photos _____ we took on holiday. 3 The hotel _____ we stayed was very nice. 4 On the plane, we met a man _____ was from Canada. 5 I saw a man _____ face was red from too much sunbathing. 6 The plane _____ we took was five hours late. 5 ★★★ Complete the second sentence so that it has the same meaning as the first. 1 A lot of people go to Paris on holiday. Paris is a place *where a lot of people go on holiday*. 2 That girl's plane was late. That's the girl _____ 3 A guidebook gives you information about a place. A guidebook is a type of book _____ 4 A tour guide's job is to show you around a place. A tour guide is a person _____ 5 You can buy postcards and t-shirts in this shop. This is a shop _____
Homework	Exercises 1, 2, 3, 4 and 5 on page 56 of the **Workbook**	

Additional Information

Differentiation - how do you plan to give more support? How do you plan to challenge the more able learners?	**Assessment - how are you planning to check learners` learning?**	**Health and safety check ICT links**
More support will be given to weaker learners by giving them a modified worksheets in some tasks with greater support	-through questioning and the redirecting of questioning in feedback activities -through observation in group and end performance activities -through formative task	-White board and video is used no more than 10 minutes -Use water based pens -Health promoting techniques -Breaks and physical activities used. -Points from Safety rules used at this lesson.
REFLECTION	Answer the most relevant questions to reflect on your lesson. Were the lesson objectives/learning objectives realistic? What did the learners learn? What did/didn't you like? What was difficult?	

«MENTOR» ӘДІСТЕМЕЛІК ОРТАЛЫҒЫНАН «ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛЫНЫҢ

ТАЛАПТАР/ШАРТТАР

Авторлар қолжазбаларды мұқият тексеріп, түзетуі тиіс;
• автордың аты-жөнін (толық), ғылыми дәрежесін, атағын, қызметін, мекеменің толық атауын көрсету қажет;
• мақала авторының фотосуреті болуы шарт және өлшемі 3500*5500 пикселден (6х12 мм, 300 dpi кем емес) кем болмауы тиіс;
• мақалаға оның мәні мен идеясын айқындайтын сюжетті фотосуреттерді тіркеп жіберуге болады (сканирленген фотосуреттердің өлшемі 10х15 мм, 300 dpi кем емес);
• пайдаланған кестелер, диаграммалар, графиктерді, пайдаланылған бағдарламалардың (Word, Excel, PowerPoint және т.б.) бастапқы пішімінде материалға қоса тіркеу қажет;
• мақала көлемі атауы мен әдебиеттер тізімін қоса қанда 3 беттен аспауы қажет;
• мақаланы төмендегідей талаптарға сәйкес ресімдеу керек: Microsoft Word, кегль – 12 пункт, гарнитурасы - Times New Roman, парақ пішімі - А4, жиектері - 2 см, жоларалық интервал – жалаң, бірінші жол – 1, 25 см бос жер, азат жолға дейінгі және кейінгі интервал – 0 см;

ТРЕБОВАНИЯ/УСЛОВИЯ

Рукописи должны быть тщательно выверены и отредактированы авторами;
• необходимо указывать: фамилию, имя и отчество автора (полностью), учёную степень, звание, должность, полное название учреждения;
• фото автора статьи обязательно и должно иметь размеры не менее 3500*5500 пикселей (не менее 6х12 мм, 300 dpi), фото в статью не помещать;
• желательно сопроводить статью сюжетными фотографиями, которые будут отражать суть и идею статьи (размер отсканированных фото не менее 10х15 мм, 300 dpi);
• используемые таблицы, диаграммы, графики должны прилагаться к материалам в исходном формате используемых программ (Word, Excel, PowerPoint и др.);
• аннотация должна содержать только главную информацию статьи, не превышать объем 6 строк, выполняться на двух языках, отличающихся от языка статьи (пример: если статья написана на русском языке, то аннотация пишется на английском и казахском);
• максимальный объем статьи не более 3 страниц, включая название, список литературы;
• статью оформлять в соответствие с требованиями: Microsoft Word, кегль – 14 пунктов, гарнитура - Times New Roman, формат листа - А4, поля - 2 см, междустрочный интервал – одинарный, первая строка – отступ на 1, 25 см, интервал перед и после абзаца – 0 см;
Эл. почта: kalam2025@mail.ru